

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ทั้งข้อมูลโดยรวม, ข้อมูลในรายละเอียดของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงพื้นฐานและลักษณะขององค์ประกอบในปัจจุบันที่บ่งบอกลักษณะของความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า บทบาทของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าที่มีต่อพื้นที่โดยรอบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และการศึกษาข้อมูลโครงการนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ เพื่อให้ทราบถึงสภาพและแนวทางที่เป็นไปได้ในการกำหนดบทบาทและแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูในอนาคต ทั้งนี้จะมุ่งเน้นการศึกษารายละเอียดด้านกายภาพเป็นหลัก โดยแบ่งรายละเอียดออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

- 3.1 ข้อมูลโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า
- 3.2 ข้อมูลและรายละเอียดพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า
- 3.3 ข้อมูลโครงการ นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 ข้อมูลโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

การศึกษาภาพรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ด้านประวัติความเป็นมาเพื่อทราบสภาพความเป็นเสาชิงช้าในอดีตที่ผ่านมา ประกอบกับสภาพทางกายภาพ ประชากร และความเป็นย่านที่ต่อเนื่องกับพื้นที่โดยรอบในปัจจุบัน ทำให้ทราบถึง สิ่งที่แสดงขอบเขตและความเป็นพื้นที่ของเสาชิงช้าในปัจจุบันในลักษณะต่างๆ เพื่อนำมาเป็นขอบเขตในการอนุรักษ์และฟื้นฟูในส่วนของรายละเอียดของพื้นที่

3.1.1 ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ *

เป็นการศึกษาความเป็นมาและการพัฒนาที่มีอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปบทบาทโดยรวมของพื้นที่ได้ตามยุคสมัยตามตารางที่ 3-01 และพบว่า

ยุคที่ 1 เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างเมือง รัชกาลที่ 1 โดยได้รับอิทธิพลและแนวคิดจากสมัยอยุธยา โดยมีความต้องการให้มี**บทบาทเป็นศูนย์กลางของพระนคร** โดยมีวัดสุทัศน์เทพวราราม โบสถ์พราหมณ์และเสาชิงช้า เป็นศูนย์รวมจิตใจที่อยู่คู่กับความเป็นชุมชนในสมัยนั้น อาคารที่พักอาศัยเป็นเรือนไทยเดิม การค้าขายทั่วไปและการค้าที่เกิดจากกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นพื้นที่ในการรวมผู้คนจะอยู่ภายในพื้นที่วัด โดยเฉพาะพื้นที่ในการประกอบพิธีโล้ชิงช้าซึ่งเป็นพิธีที่สำคัญ ในด้านของโครงสร้างระดับเมือง นับได้ว่าพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าเป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างพระบรมมหาราชวังกับพื้นที่นอกเมืองด้านตะวันออก โดย

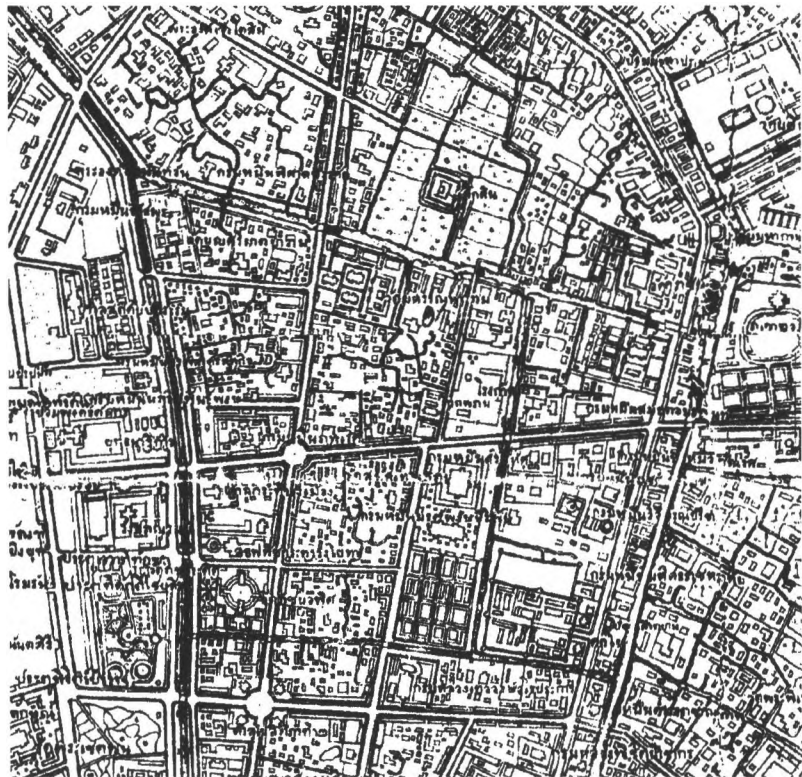
* รายละเอียดทางประวัติศาสตร์ ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก หน้า 185 .

ผ่านทางบริเวณประตูสำราญราชฎ์ หรือประตูผี เพื่อกออกไปยังคลองสักวาและภูเขาทอง ที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางนันทนาการ โดยมีคลองหลอด และคลองเชื่อมระหว่างคลองหลอดเป็นโครงข่ายการสัญจรทางน้ำ ซึ่งเป็นการสัญจรหลักภายในพระนคร ทั้งยังเป็นเส้นทางสัญจรทางบกสายสำคัญที่ใช้เป็นขบวนเสด็จในการชมพิธีโล้ชิงช้า และยังเป็นเส้นทางลำเลียงศพจากพระบรมมหาราชวัง โดยใช้เส้นทางถนนเสาชิงช้า (ถนนบำรุงเมือง) เพื่อไปยังประตูผีเช่นกัน

ยุคที่ 2 เกิดการเปลี่ยนแปลงและอิทธิพลของแนวความคิดทางตะวันตกอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการขยาย ก่อสร้างถนนบำรุงเมืองและดึกแถวริม 2 ซ้างทาง การย้ายศาลเจ้าพ่อเสือ ทำให้ความเชื่อมโยงกับชาวจีนเดิมนั้น เริ่มเคลื่อนย้ายไปทางย่านสามแพร่ง แต่พื้นที่นี้ยังคงเป็นพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของรูปแบบที่อยู่อาศัยจากเรือนไทยเป็นบ้านไทยประยุกต์ ลักษณะการค้าขายจากตลาดสดที่มีลักษณะคล้ายกับตลาดนัดนั้นเริ่มมีรูปแบบของดึกแถวเข้ามาแทนที่ โดยจะอยู่บริเวณริมเส้นทางสัญจรประเภทถนน จึงเป็นผลทำให้รูปแบบของพื้นที่จากที่มีความละเอียด การวางอาคารกระจัดกระจาย เริ่มมีความหนาแน่นเกิดขึ้นจากอาคารประเภทดึกแถว โดยพื้นที่บริเวณนี้ได้รับความสำคัญใน**ส่งเสริมบทบาทความเป็นศูนย์กลางเมืองโดยการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดเสาชิงช้า** พื้นที่ในการรวมกลุ่มเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม จะซ่อนอยู่บนเส้นทางถนนเนื่องจากการจราจรที่เน้นระบบขนส่งมวลชนและจำนวนรถยนต์ที่ยังไม่คับคั่งเท่าปัจจุบัน และพื้นที่ในการทำกิจกรรมทางศาสนายังคงมีอยู่ในพื้นที่วัด

จนเมื่อมาถึง **ยุคที่ 3** เริ่มจากรัชกาลที่ 7 เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นระบบทุนนิยมและระบบอุตสาหกรรม ในยุคที่ 3 อิทธิพลของระบบทุนนิยมและอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อลักษณะของพื้นที่เดิม การยกเลิกพิธีโล้ชิงช้าที่เป็นกิจกรรมหลักที่มีความสำคัญเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และการปรับเปลี่ยนอาคารตลาดเสาชิงช้าเพื่อใช้เป็นที่ทำการของเทศบาลพระนคร(ศาลาว่าการกทม.) จึงเป็นการ**เปลี่ยนบทบาทจากศูนย์กลางการค้า มาเป็นศูนย์กลางการบริหารของหน่วยงานท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร** มีการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ทดแทนตลาดเสาชิงช้าเดิมที่ถูกรื้อออกจนหมด ส่งผลให้เกิดพื้นที่โล่งว่างสาธารณะขนาดใหญ่ ที่มีลักษณะปิดล้อมทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวของอาคารที่อยู่โดยรอบ และรูปแบบของพื้นที่ที่มีความแปลกแยกออกจากอาคารอยู่อาศัยโดยรอบ จากตัวอาคารและกิจกรรมของศาลาว่าการกทม. เป็นผลให้การค้าเริ่มเปลี่ยนเพื่อรองรับความต้องการของข้าราชการ พื้นที่ในการรวมกลุ่มสำหรับผู้คนในยุคนี้จะเน้นการรวมกลุ่มทางด้านนันทนาการ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าการทำกิจกรรมทางศาสนา

ยุคที่ 4 จากแนวความคิดที่ต้องการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย จึงเกิดโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ และนโยบายต่างๆ ของภาครัฐตามมา จากนโยบายของภาครัฐนี้ จะทำให้เกิดแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า อันเนื่องมาจากการย้ายออกของหน่วยงานราชการ, การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และเน้นพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บน แผนที่โบราณ ปี พ.ศ. 2439 (รัชกาลที่ 5) ตอนที่ยังไม่ได้ตัดถนนราชดำเนิน
ล่าง ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2508 ศาลาว่าการกทม. ยังสร้างไม่เสร็จ

บน แผนที่โบราณ ปี พ.ศ. 2464 (รัชกาลที่ 6) เป็นตลาดเสาชิงช้า มีเส้นทางรถราง
ล่าง ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2530

บน แผนที่ ปี พ.ศ. 2495 (รัชกาลที่ 9) เป็นพื้นที่ทำการของเทศบาลพระนคร
ล่าง ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2542

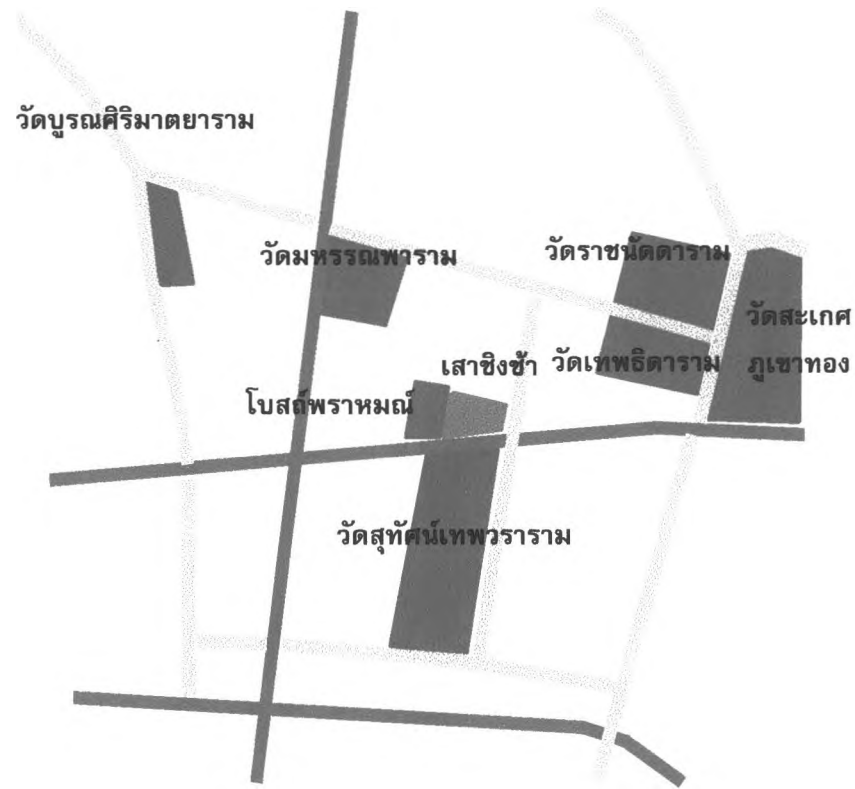
แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA , BANGKOK .

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ชื่อนิสิต นางสาวสมนมาลย์ กาญจนะ รหัส 437 42175 25

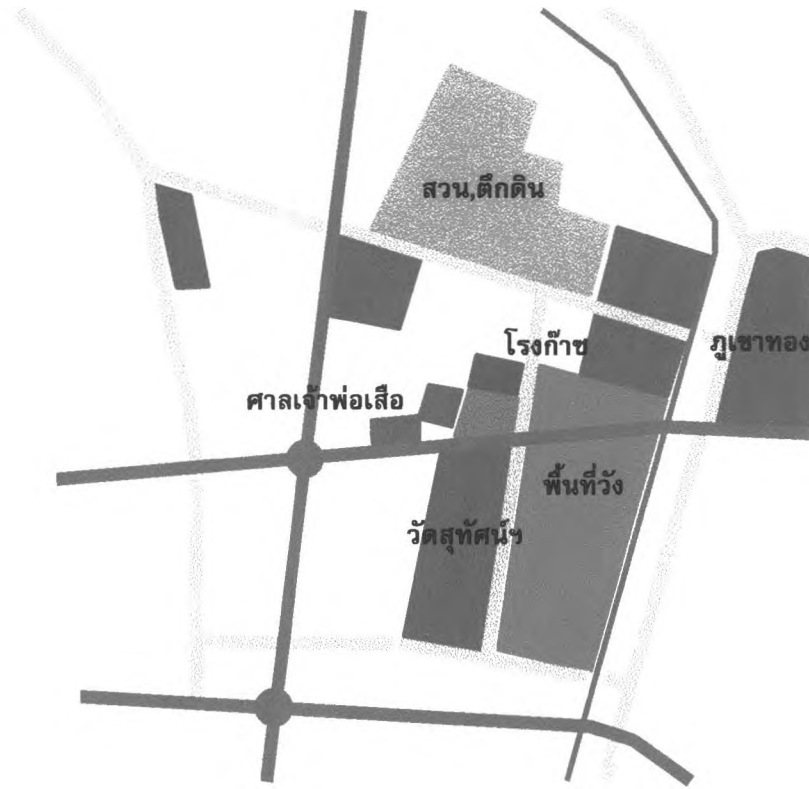
รูปภาพที่ 3-01
 แผนผังและภาพถ่ายทางอากาศ ช่วงปี พ.ศ. 2439 ถึง พ.ศ. 2542

ที่มา :
 กรมแผนที่ทหาร

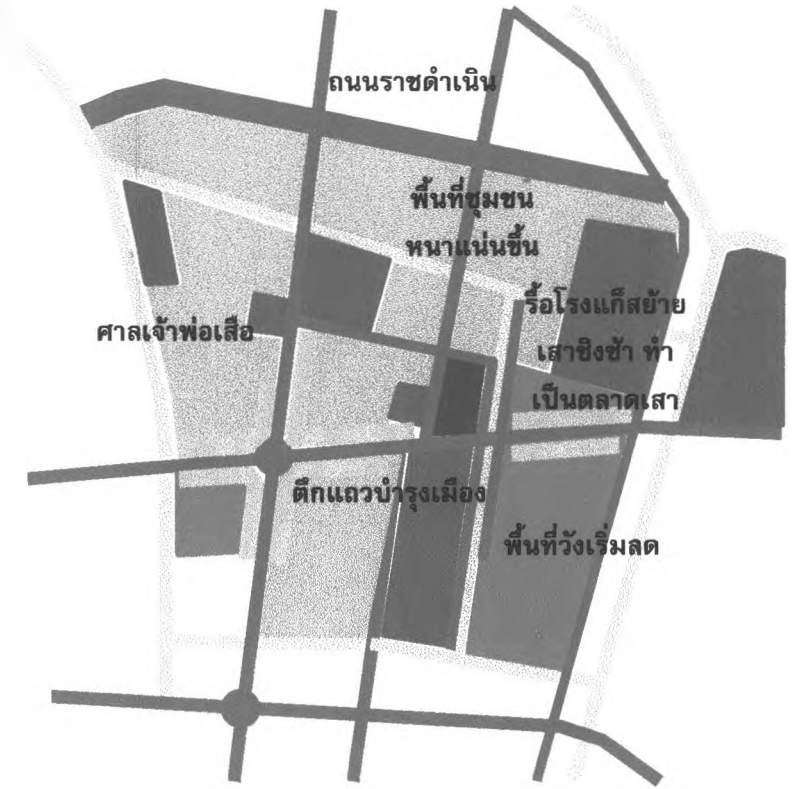
North
 มาตรฐาน
 No Scale

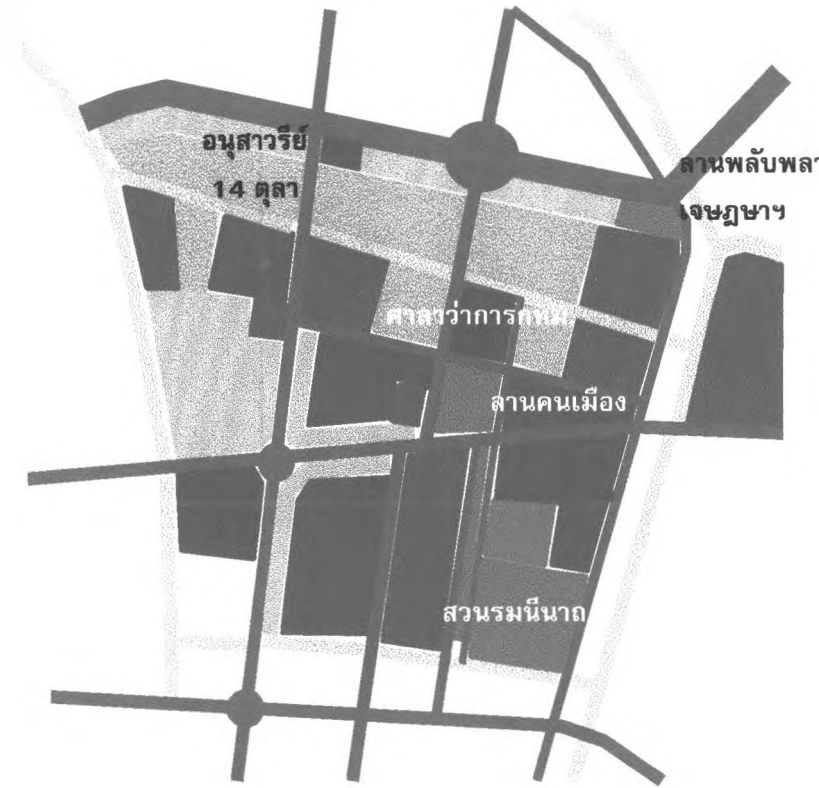
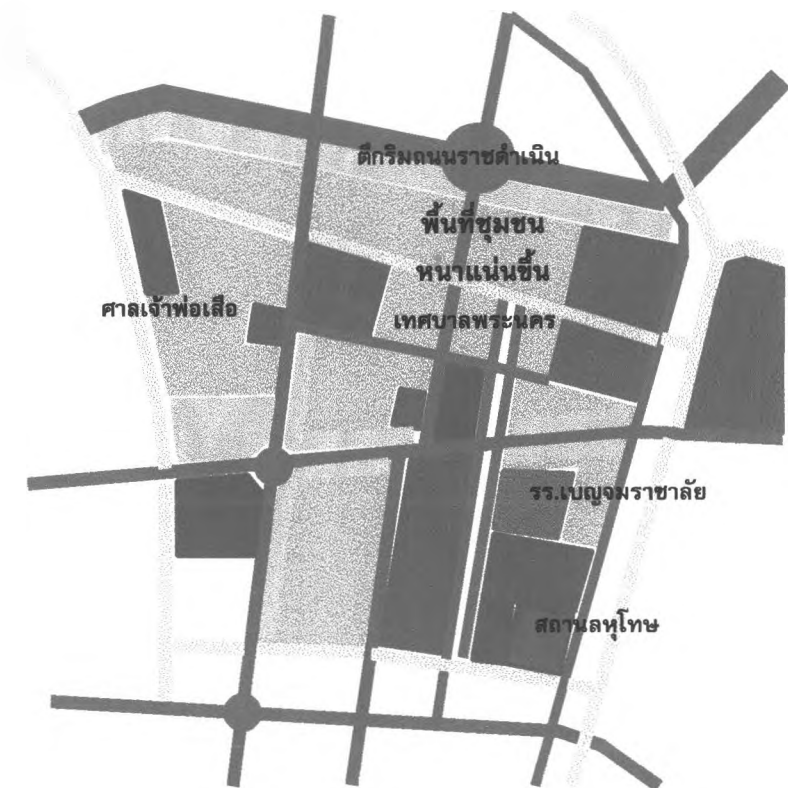
บน ภาพแสดงโครงสร้างพื้นฐานของพระนครในยุคที่ 1 ช่วงรัชกาลที่ 1-3
ล่าง ภาพแสดงโครงสร้างของพื้นที่ในยุคที่ 3 สมัยเป็นเทศบาลพระนคร

บน ภาพแสดงการใช้พื้นที่ในยุคที่ 2 ก่อนการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5
ล่าง ภาพแสดงการใช้พื้นที่และโครงสร้างในปัจจุบัน

บน ภาพแสดงการใช้พื้นที่ในยุคที่ 2 หลังการเปลี่ยนแปลง ช่วงตัดถนนราชดำเนิน

สัญลักษณ์	เส้นทางการสัญจรทางน้ำ
	เส้นทางการสัญจรทางบก
	พื้นที่ของความเชื่อศรัทธา
	พื้นที่ของที่อยู่อาศัยเบาบาง
	พื้นที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น
	พื้นที่อยู่อาศัยของเจ้านาย (วังเจ้านาย)
	พื้นที่ค้าขาย รูปแบบตลาดเสาชิงช้า
	พื้นที่ค้าขายรูปแบบดิถุแกว
	พื้นที่ค้าขายดิถุแกวรุ่นแรกตามเส้นทางถนน
	พื้นที่ราชการ
	พื้นที่โรงเรียน
	พื้นที่สวน ไร่
	พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ หรือพื้นที่สีเขียว

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA , BANGKOK .		แผนผังที่ 3-01 แสดงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในอดีต	North 	
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชื่อนิสิต นางสาวสุนนมาลย์ กาญจนะ รหัส 437 42175 25	ที่มา : จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการแปลภาพถ่ายทางอากาศ	มาตรฐาน No Scale		

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ตารางที่ 3-02 แสดงความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ในยุคที่ 1 ยุคอิทธิพลอยุธยา (ช่วงรัชกาลที่ 1-3)

การใช้พื้นที่	หน้าที่	กิจกรรม	อาคาร, ย่าน
พื้นที่ของความเชื่อ ความศรัทธา	ศูนย์รวมจิตใจของความเชื่อความ ศรัทธา ของศาสนาพุทธ	กิจกรรมทางศาสนาและ ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับ ความเชื่อความศรัทธาที่มี ความสำคัญระดับเมือง	วัดสุทัศน์เทพวราราม
	ศาสนาพราหมณ์ พิธีกรรมทาง ความศรัทธา		โบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า
	พื้นที่แห่งความเชื่อถือของชาวจีน		ศาลเจ้าพ่อเสือ
พื้นที่ในการบริหาร หรือปกครอง	ดูแลและจัดการความเรียบร้อย ทั่วพระนคร	ใช้อู่อาศัยและบริหารปก ครองงานของบ้านเมือง	พระบรมมหาราชวัง จากระบบ การปกครอง
พื้นที่อยู่อาศัย	ที่อยู่อาศัย และที่ตั้งถิ่นฐานของ คนชาวบ้านในพระนคร มีทั้งชาว ไทย ชาวจีน	ใช้อู่อาศัย ชุมชนติดต่อ และพึ่งพิงโดยใช้ทางน้ำ	บ้านเรือนกระจัดกระจาย ความหนาแน่นน้อย เป็นบ้าน เรือนไทย และสวน
พื้นที่ค้าขาย	เพื่อบริการชุมชนในพระนคร	ตลาดสด ขายของทั่วไป	ตลาดสดเสาชิงช้า ลักษณะ คล้ายตลาดนัด เพิ่งชั่วคราว
	เพื่อตอบสนองความเชื่อศรัทธา	หล่อพระพุทธรูป คีตทองคำ เปลวในการสร้างอุโบสถ	ย่านตีทองและย่านสังฆภัณฑ์
	เพื่อตอบสนองความต้องการ เฉพาะด้าน	อุตสาหกรรมในครัวเรือน ผลิตและขายสินค้าเฉพาะ ด้าน	ย่านดินสอพอง
พื้นที่รวมกลุ่ม	เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม ทางความเชื่อความศรัทธา	พิธีกรรมบวชและโล้ชิงช้า	พื้นที่โดยรอบเสาชิงช้า มีขนาด เล็ก รูปแบบพื้นที่ไม่แน่นอน
	เพื่อใช้ในการรวมกลุ่ม	ทำกิจกรรมทางศาสนา ใน วันธรรมดา และวันสำคัญ ทางศาสนา เช่น ฟิงเทศน์	พื้นที่ภายในวัด
เส้นทางสัญจร	เชื่อมโยงพื้นที่ชุมชนในพระนคร และเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างพระ บรมมหาราชวังกับพื้นที่ นันทนาการด้านตะวันออก	ทางสัญจรหลักระหว่างชุม ชนภายในพระนคร แยก จากทางสัญจรของพื้นที่ ความเชื่อความศรัทธา	ฟิงพิงเส้นทางน้ำ (คลองหลอด)
	เส้นทางเดินเท้าและเส้นทางเสด็จ ในการเข้าร่วมพิธีกรรมทาง ศาสนา	ทางเสด็จไปร่วมประกอบ พิธีกรรม และทางลำเลียง ศพออกจากเมือง	ฟิงพิงเส้นทางบก (ถนนเสาชิงช้า)
ความเป็นเสาชิงช้า	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านความหมาย พื้นที่ศูนย์กลางพระนคร ที่สมัยนั้นยังมีขนาดที่ไม่กว้างขวางเท่าปัจจุบัน โดยมี ชุมชนและศาสนสถานเป็นศูนย์รวมจิตใจ ทั้งของชาวไทยและชาวจีน - ด้านกิจกรรม เป็นพื้นที่ที่ประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อความศรัทธา โดยมีพื้นที่ชุมชนโดยรอบ - ด้านกายภาพ ได้แก่ เสาชิงช้า ที่เป็นสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อ ศรัทธาของศาสนาพุทธและพราหมณ์ โดยมีเส้นทางบก ได้แก่ ถนนเสาชิงช้า (ถนนบำรุงเมือง) เป็นเส้นทางเชื่อมโยงพระบรมมหาราชวังกับพื้นที่นอกเมือง (ประตูผี) และเส้นทางน้ำที่เชื่อมพื้นที่ ระหว่างชุมชนในพระนครกับพื้นที่นันทนาการ (คลองมหานาค) 		

หมายเหตุ

เป็นพื้นที่สำคัญที่เป็นแกนนำความเจริญ หรือการเปลี่ยนแปลงมาสู่พื้นที่บริเวณเสาชิงช้า
ในแต่ละยุค

ตารางที่ 3-03 แสดงความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ในยุคที่ 2 ยุคอิทธิพลตะวันตก (ช่วงรัชกาลที่ 4-6)

การใช้พื้นที่	ความหมาย	กิจกรรม	ลักษณะทางกายภาพ
พื้นที่ตามความเชื่อ ความศรัทธา	ศาสนาพุทธ ศูนย์รวมจิตใจของ ความเชื่อความศรัทธา	จากแนวความคิดทาง ตะวันตกและการขยายตัว ของเมือง ทำให้เริ่มลด ความสำคัญและบทบาท	วัดสุทัศนเทพวราราม
	ศาสนาพราหมณ์ พิธีกรรมทาง ความศรัทธา		โบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า
	ศูนย์รวมความเชื่อถือชาวจีน	ย้ายไปอยู่ที่ถนนตะนาวท่า	ศาลเจ้าพ่อเสือ
**พื้นที่บริการชุมชน	ให้พลังงานแก่ชุมชน เมื่อมีไฟฟ้า จึงรื้อออกทำเป็นตลาดเสาชิงช้า	ผลิตพลังงานเพื่อบริการ ชุมชนในพระนคร	โรงผลิตก๊าซ
	สร้างคนให้มีความรู้เพื่อใช้ในการ พัฒนาชาติบ้านเมือง	สอนหนังสือแก่ประชาชน และให้ความรู้ด้านต่างๆ	สถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่วัด
พื้นที่ในการบริหาร หรือปกครอง	เป็นตัวแทนของชนชั้นปกครอง ควบคุมและดูแลความสงบสุขของ ประชาชนในพื้นที่โดยรอบ	ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้า นายและข้าราชการ	วังเจ้านายต่างๆ
พื้นที่อยู่อาศัย	เป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนและ ข้าราชการ	ใช้เป็นที่อยู่อาศัย	ย่านที่อยู่อาศัยแบบบ้านไทย ประยุกต์
	เป็นที่อยู่อาศัยที่สามารถตอบ สนองความต้องการทางเศรษฐกิจ และความหนาแน่นของพื้นที่ได้	ใช้เป็นที่อยู่อาศัยชั้นบน ร่วมกับทำการค้าในชั้นล่าง	ตึกแถว, ห้องแถว ตามรูปแบบ ตะวันตก
พื้นที่ค้าขาย	เพื่อบริการชุมชน โดยการรวม สินค้าหลายๆ อย่าง ไว้ในแหล่ง จำหน่ายเดียวกัน ง่ายต่อการซื้อ	ขายของสด-แห้งและของ เฉพาะ เช่น ทองเสาชิงช้า	ย่านตลาดเสาชิงช้า ย่านดินสอพองลดบทบาทลง
	เพื่อตอบสนองความเชื่อศรัทธา	สิ่งของสำหรับประกอบพิธี กรรมทางศาสนา และขาย เครื่องใช้สำหรับพระภิกษุ	ย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์และ ย่านตีทอง
พื้นที่รวมกลุ่ม	เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม ทางความเชื่อ	พิธีตรียัมปวาย โสชิงช้า	พื้นที่รอบเสาชิงช้า โดยซ้อนทับ กับพื้นที่ถนน
	เพื่อใช้ในการรวมกลุ่ม	ทำกิจกรรมทางศาสนา	พื้นที่ภายในวัด
เส้นทางสัญจร	เชื่อมโยงทั้งพื้นที่ชุมชน พื้นที่ค้า ขาย และพื้นที่ศาสนสถาน	เส้นทางที่ตอบการสัญจร โดยรถยนต์	ถนนบำรุงเมือง
ความเป็นพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านความหมาย จากขนาดของพระนครที่ขยายออกไปรอบนอกพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นศูนย์กลางพระนคร จึงลดบทบาทลงเป็นศูนย์กลางในระดับชุมชน - ด้านกิจกรรม พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาควบคู่กับย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ และศูนย์กลางการค้าที่มีมาตรฐาน ได้แก่ ตลาดเสาชิงช้า - ด้านกายภาพ เสาชิงช้า ได้มีการย้ายที่ตั้งใหม่ สามารถมองเห็นได้จากพระบรมมหาราชวัง โดยมีถนนบำรุงเมือง (ถนนเสาชิงช้า) เป็นเส้นทางหลักในการเข้าสู่พื้นที่ และเป็นเส้นทางผ่านที่นำความเจริญไปสู่พื้นที่ทางด้านตะวันออก 		

หมายเหตุ

เป็นพื้นที่สำคัญที่เป็นแกนนำความเจริญ หรือการเปลี่ยนแปลงมาสู่พื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในแต่ละยุค

** การใช้พื้นที่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากยุคก่อนที่กล่าวข้างต้น

ตารางที่ 3-04 แสดงความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ในยุคที่ 3 ยุคแห่งอุตสาหกรรม
(ช่วงรัชกาลที่ 7-9)

การใช้พื้นที่	หน้าที่	กิจกรรม	อาคาร, ย่าน
พื้นที่ตามความเชื่อ ความศรัทธา	ศาสนาพุทธ ศูนย์รวมจิตใจของ ความเชื่อความศรัทธา	จากแนวความคิดทาง ตะวันตกและการให้ความ สำคัญกับการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจมากกว่าจิตใจ	วัดสุทัศนเทพวราราม
	ศาสนาพราหมณ์ พิธีกรรมทาง ความศรัทธา		โบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า
พื้นที่บริการชุมชน	ให้บริการขั้นพื้นฐานแก่ชุมชน	บริการประชาชนทั่วไป	สาธารณูปการ เช่น โรงเรียน สถานีตำรวจ ชุมสายโทรศัพท์
พื้นที่บริหารปกครอง	ศูนย์กลางการบริหารส่วนท้องถิ่น ในลักษณะของศูนย์กลางชุมชน	ดูแลบริหารทบท. พร้อม ทั้งการจัดการบริการขั้น พื้นฐานแก่ประชาชน	ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
พื้นที่อยู่อาศัย	เป็นที่อยู่อาศัยที่ตอบสนองผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	ใช้อยู่อาศัย, เช่าหรือเช่า จากคนนอกพื้นที่	ที่อยู่อาศัยในรูปแบบของตึก แถว และอาคารชุด
พื้นที่ค้าขาย	เพื่อบริการขั้นพื้นฐานของชุมชน	ขายสินค้าที่ใช้ในชีวิต ประจำวัน	ร้านค้าทั่วไป ร้านเสริมสวย รวมถึงร้านอาหาร
	เพื่อตอบสนองความเชื่อศรัทธา	ค้าขายสิ่งของทางศาสนา และเครื่องใช้พระภิกษุ	ย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์
	เพื่อตอบสนองข้าราชการและผู้ มาติดต่อ	บริการหน่วยงานราชการ และผู้มาติดต่อ	ร้านอาหาร, ร้านขายเครื่อง ประดับข้าราชการ, ร้านถ่าย เอกสาร, ถ่ายรูปและตลาดนัด
พื้นที่รวมกลุ่ม	เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมและ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	พิธีโล้ชิงช้าถูกยกเลิก เหลือ เพียงกิจกรรมทางศาสนา	พื้นที่ภายในวัด
	เพื่อใช้ในการรวมกลุ่มทางสังคม เศรษฐกิจและนันทนาการ	กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ และการพักผ่อนหย่อนใจ	พื้นที่ภายในชุมชน และพื้นที่ ลานด้านหน้าศาลาว่าการททท.
เส้นทางสัญจร	เส้นทางสำหรับระบายรถยนต์ ออกจากพื้นที่กรุงฯ ไปสู่พื้นที่ทาง ตะวันออก และเส้นทางผ่านจาก ฝั่งธนบุรีมาสู่ถนนราชดำเนิน	เส้นทางที่โดยเป็นจุดตัด ของถนนบำรุงเมืองและ ถนนดินสอ	ถนนสายหลัก - ถนนบำรุง เมืองและถนนดินสอ
	ตอบรับการสัญจรทางรถยนต์ เพื่อเป็นทางเลือกในการเข้าถึง การเชื่อมโยงภายในพื้นที่	การสัญจรทางรถยนต์และ พื้นที่จอดรถ	ถนนสายรองและถนนสายย่อย ในพื้นที่
ความเป็นพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านความหมาย ความเป็นพื้นที่เสาชิงช้าถูกจำกัดพื้นที่ลง จากการกำหนดเขตการปกครอง และการรับรู้อากเสนาทางถนนและพื้นที่ว่างที่มีลักษณะปิดล้อม ทำให้เสาชิงช้าเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ว่าง และการเก็บรักษาเสาชิงช้าไว้ควบคู่กับวัดสุทัศน์ฯ, โบสถ์พราหมณ์, ย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์, ริมถนนบำรุงเมืองโดยเพิ่มความหมายส่วนหนึ่งสำหรับเป็นที่ตั้งของศาลาว่าการททท. - ด้านกิจกรรม ย่านการค้าขายสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ (ร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์) และย่านของหน่วยงานราชการท้องถิ่น - ด้านกายภาพ สิ่งก่อสร้างที่สำคัญในพื้นที่ถูกรวมเป็นหนึ่งเดียวจากพื้นที่ว่างที่มีการปิดล้อมบริเวณหน้าศาลาว่าการททท. และโครงสร้างเดิมของพื้นที่ อันได้แก่ ถนนบำรุงเมือง 		

หมายเหตุ

เป็นพื้นที่สำคัญที่เป็นแกนนำความเจริญ หรือการเปลี่ยนแปลงมาสู่พื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในแต่ละยุค

** การใช้พื้นที่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากยุคก่อนที่กล่าวข้างต้น

ตารางที่ 3-05 แสดงความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ในยุคที่ 4 ยุคนานาชาติ (ช่วงรัชกาลที่ 9 หลังการสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์) ตามกรอบโครงการและนโยบาย กรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การใช้พื้นที่	หน้าที่	กิจกรรม	อาคาร, ย่าน
พื้นที่ตามความเชื่อ ความศรัทธา	ศาสนสถานที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	กิจกรรมทางศาสนา	วัดสุทัศน์เทพวราราม โบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า
พื้นที่บริการชุมชน	บริการขั้นพื้นฐานแก่ชุมชนและ ประชากรในพื้นที่	สอนหนังสือแก่เด็กที่อาศัย ในพื้นที่	โรงเรียนในระดับประถมศึกษา
		บริการประชาชนในพื้นที่	สาธารณสุขการ เช่น สถานี ตำรวจ ชุมสายโทรศัพท์
** พื้นที่แห่งศิลป วัฒนธรรม	เป็นสมบัติทางศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ที่แสดงความเป็นมา ชีวิตและต้นกำเนิดของกรุงฯ	การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างและ วิถีชีวิตอันแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่	อาคารเดิมที่มีคุณค่ากับการ สร้างสรรค์การใช้งานหรือพื้นที่ ที่สอดคล้องกับสภาพความ ต้องการในปัจจุบัน
พื้นที่บริหารปกครอง	?	?	ศาลาว่าการกทม. โยกย้ายออก นอกพื้นที่ ตามนโยบาย๐
พื้นที่อยู่อาศัย	ลดและเสนอแนวทางการควบคุม ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยใน พื้นที่ใหม่มีความหนาแน่นปาน กลาง	ใช้อยู่อาศัย ให้เช่า-เช่า	รูปแบบอาคารชุดขนาดเล็กที่ เริ่มเข้ามาทดแทนบ้านเดี่ยว ที่ ทรุดโทรมและหมดสภาพ สำหรับการใช้งาน
พื้นที่ค้าขาย	เพื่อบริการขั้นพื้นฐานแก่ชุมชน	ขายสินค้าที่ใช้ในชีวิต ประจำวัน	ร้านค้าทั่วไป ร้านเสริมสวย รวมถึงร้านอาหาร
	เพื่อตอบสนองความเชื่อศรัทธา	ค้าขายสิ่งของทางศาสนา และเครื่องใช้พระภิกษุ	ย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์
	?	?	ร้านค้าที่บริการข้าราชการ
พื้นที่รวมกลุ่ม	เพื่อทำกิจกรรมทางศาสนาและ การรวมกลุ่มในบางโอกาส	พิธีโล้ชิงช้าถูกยกเลิก เหลือ เพียงกิจกรรมทางศาสนา	พื้นที่ภายในวัด
	เพื่อใช้ในการรวมกลุ่มทางสังคม เศรษฐกิจและนันทนาการ	กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ และการพักผ่อนหย่อนใจ	พื้นที่ภายในชุมชน และพื้นที่ ลานด้านหน้าศาลาว่าการกทม.
เส้นทางสัญจร	เส้นทางที่บอกเล่าความเป็นมา และวิถีชีวิตของเมือง ที่เป็น ลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์	รื้อฟื้นโครงสร้างเดิมของ พื้นที่	เส้นทางสัญจรที่เป็นโครงสร้าง เดิมของพื้นที่ ได้แก่ เส้นทางน้ำ และเส้นทางถนนเก่า
ความเป็นพื้นที่เสาชิงช้าในอนาคต ?	<ul style="list-style-type: none"> - <i>ด้านความหมาย</i> พื้นที่ที่ต้องแสดงถึงความเป็นมาที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ของพื้นที่ที่อยู่ใน กรุงรัตนโกสินทร์และตัวตนของกรุงเทพมหานครสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเป็น ศูนย์รวมของพื้นที่ทางศาสนา พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ใหม่ที่เกิดขึ้นทดแทนศาลาว่าการกทม. - <i>ด้านกิจกรรม</i> ย่านที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมและย่านการค้าขายสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ (ร้านขาย เครื่องสังฆภัณฑ์) รวมถึงการหาศักยภาพใหม่เพื่อตอบสนองสภาพทางเศรษฐกิจเดิมหลังจาก การโยกย้ายของหน่วยงานกทม. - <i>ด้านกายภาพ</i> การรื้อฟื้นโครงสร้างหลักของเมือง และการสร้างสรรค์การใช้อาคารเดิมที่มีคุณค่าให้สอดคล้องกับความต้องการใช้งานในปัจจุบัน 		

หมายเหตุ

เป็นพื้นที่สำคัญที่เป็นแกนนำความเจริญ หรือการเปลี่ยนแปลงมาสู่พื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในแต่ละยุค

** การใช้พื้นที่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากยุคก่อนที่กล่าวข้างต้น

บทบาทหน้าที่ของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางพระนคร โดยมีวัดสุทัศน์ฯ เปรียบเสมือนศูนย์กลางของจิตใจในอดีต จวบจนปัจจุบันที่ใช้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการบริหารกรุงเทพมหานครทั้งหมดโดยตรง จะเห็นได้ว่าถึงแม้ขนาดของกรุงเทพมหานครที่กว้างใหญ่ขึ้น แต่พื้นที่นี้ก็ยังคงมีลักษณะของความเป็นศูนย์กลางของกรุงเทพมหานครอยู่เช่นเดิม

จากกรอบในการพัฒนาจากโครงการของภาครัฐ, แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูในปัจจุบัน การกำหนดบทบาทใหม่ที่เหมาะสมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ตามกรอบของนโยบายทางภาครัฐ เช่น เกิดการโยกย้ายของหน่วยงาน กทม. ออกนอกพื้นที่ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งกับสถานที่อันเป็นตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์กลางเมืองมาก่อน และสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อีกประการ คือ ผลกระทบต่อชุมชนหรือกิจกรรมเดิมโดยรอบ ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงและความสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดตามแนวทางการพัฒนาของภาครัฐ โดยไม่ก่อให้เกิดการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนเดิมไป

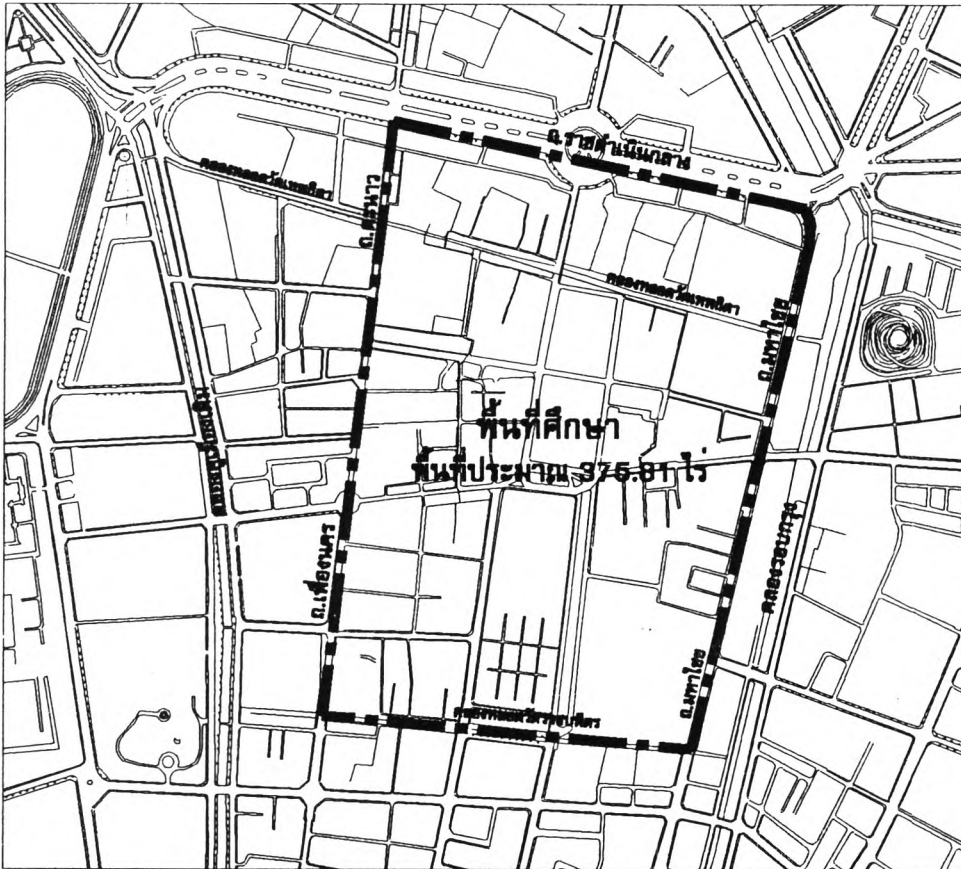
3.1.2 ข้อมูลทางกายภาพ

3.1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต ปัจจุบันความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าถูกกำหนดขอบเขตจากการแบ่งเขตการปกครองของเขตพระนคร แขวงเสาชิงช้า (แผนผังที่ 3-02) แต่จากการศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นพื้นที่เสาชิงช้าที่แท้จริง ยังมีความสัมพันธ์ในด้านความหมาย กิจกรรมและลักษณะทางกายภาพกับพื้นที่โดยรอบ ดังนั้นจึงจะทำการศึกษาข้อมูลโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า โดยเน้นพื้นที่และบริเวณที่แสดงถึงความหมายของพื้นที่ที่รับรู้ได้ในปัจจุบัน โดยมีขนาดพื้นที่ศึกษาโดยรวมประมาณ 601.31 ตารางกิโลเมตร (375.81 ไร่) มีอาณาเขตโดยรอบดังนี้

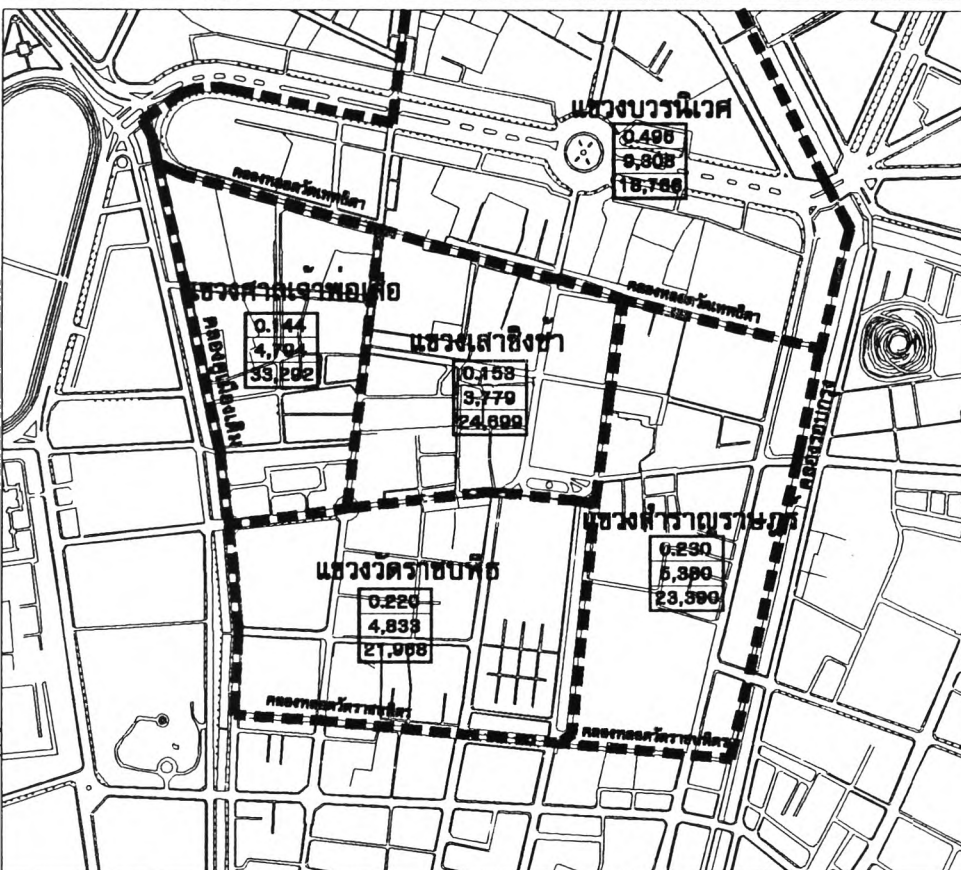
ทิศเหนือ	จรดถนนราชดำเนิน
ทิศใต้	จรดคลองหลอดวัดราชบพิธ
ทิศตะวันออก	จรดถนนมหาไชย
ทิศตะวันตก	จรดถนนเฟื่องนคร

3.1.2.2 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากแผนผังที่ 3-03 สามารถแยกเนื้อที่และปริมาณร้อยละออกมาได้ตามรูปภาพแผนภูมิที่ 3-02

พื้นที่เพื่อพาณิชยกรรม เป็นการใช้ที่ดินที่มีสัดส่วนมากที่สุดในพื้นที่ศึกษา มีลักษณะกระจายตัวทั่วไป โดยอยู่ในรูปแบบของอาคารตึกแถว ลักษณะที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันพบว่า การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมบางส่วนได้มีแนวโน้มเปลี่ยนเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อที่พักอาศัยเพียงอย่างเดียว ทำให้บทบาทของพื้นที่เพื่อพาณิชยกรรมลดลง และเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบสินค้าและบริการที่ตอบสนองตามความต้องการทั่วไป เช่น ตลาดนัดบริเวณหลังหน่วยงานราชการ หรือร้านอาหาร ส่วนสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะและค้าขายมานาน ยังปรากฏอยู่ในลักษณะเดิม เช่น ย่านสังฆภัณฑ์ ย่านขายเครื่องประดับยศ เป็นต้น

แผนผังแสดงพื้นที่ศึกษา

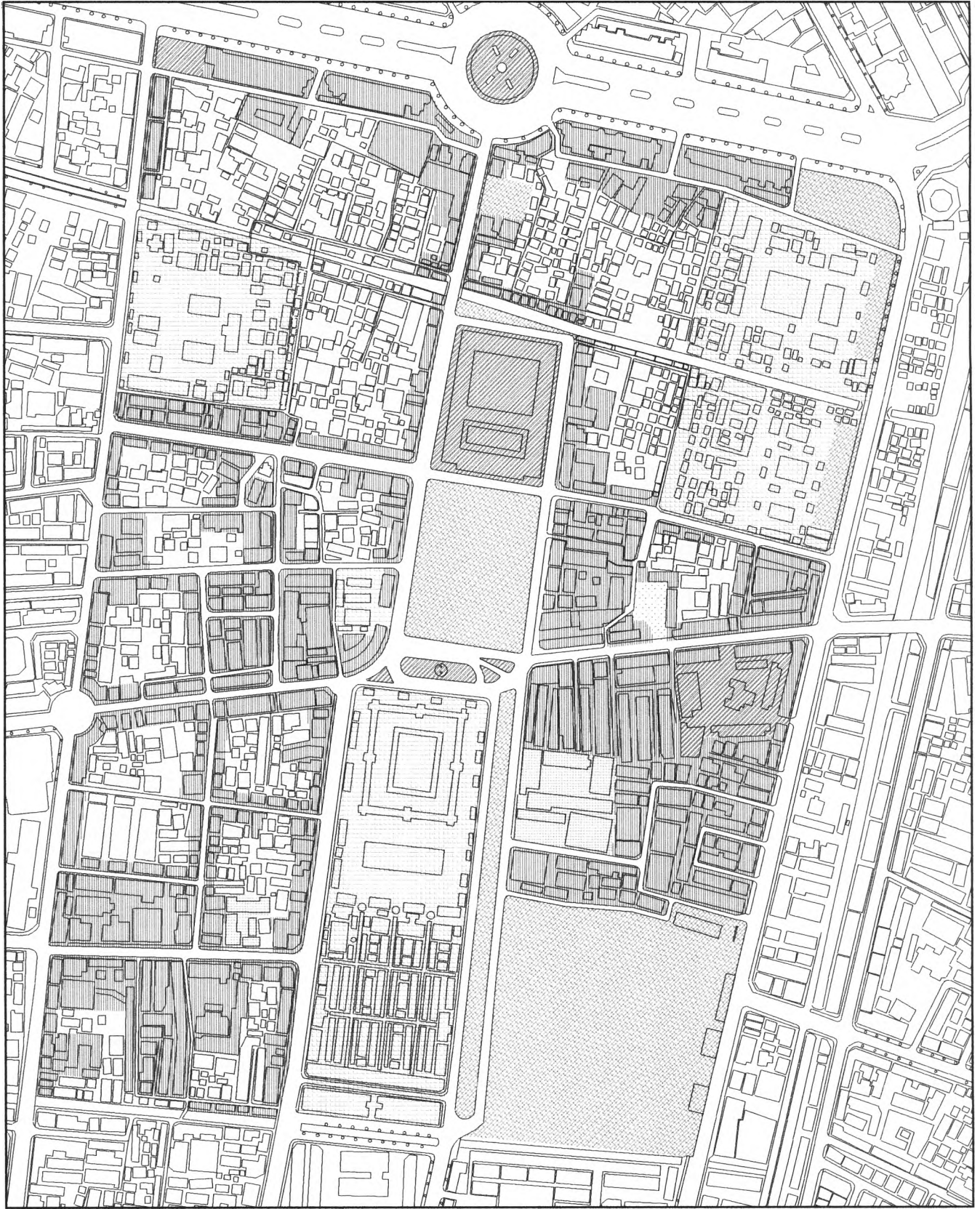

ชื่อแขวง

ตร.กม.
คน
บาทต่อตร.กม.

แผนผังแสดงขอบเขตแขวงพื้นที่ จำนวนประชากรและความหนาแน่น ปี 2543

<p>แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า . กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.</p>	<p>แผนผังที่ 3-02 ผังแสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา และขอบเขตแขวง</p>	<p>North </p>	
<p>สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสุนนมาลัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25</p>	<p>ที่มา โครงการศึกษาของจริง (พื้นที่) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทีมวิจัยใน และสำนักงานเขตพระนคร</p>	<p>มาตราส่วน 1 : 12000</p>	

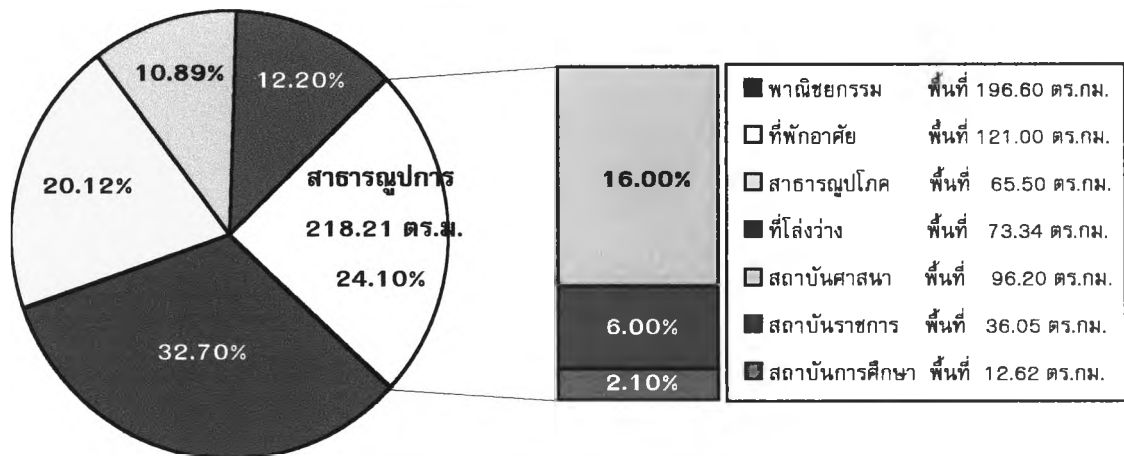

สัญลักษณ์					
	ประเภทพาณิชย์กรรม (32.70%)		สถาบันราชการ (6.00%)		สถาบันการศึกษา (2.10%)
	ประเภทที่พักอาศัย (20.12%)		สถาบันศาสนา (16.00%)		ที่โล่งว่าง (12.20%)

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.		แผนผังที่ 3-03 แผนผังการใช้ที่ดิน	North 	
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสมนมาลัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25	ที่มา จากการศึกษาจริง	มาตรฐาน 1 : 5000		

แผนภูมิที่ 3-02 แสดงร้อยละของการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

พื้นที่เพื่อที่พักอาศัย มีสัดส่วนการใช้ที่ดิน 20.12% ของพื้นที่ศึกษา มากรองจากพาณิชย์กรรม ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของตึกแถวที่ตั้งควบคู่กับการค้าชั้นล่าง และตึกแถวที่ใช้เป็นที่พักอาศัยเพียงอย่างเดียว โดยในพื้นที่ที่มีการพัฒนาเส้นทางถนนจะได้รับการพัฒนาเป็นที่พักอาศัยในรูปแบบของตึกแถว หรืออาคารชุดขนาดเล็ก และในพื้นที่ที่ยังไม่มีการพัฒนา ทำให้การเข้าถึงลำบาก จึงยังคงพบลักษณะที่พักอาศัยแบบบ้านเดี่ยวที่มีความเก่าแก่

พื้นที่เพื่อสาธารณูปการ ได้แก่ ศาสนสถาน สถาบันราชการ และสถาบันการศึกษา ถึงแม้จะมีสัดส่วนมากถึง 24.10% ของพื้นที่ศึกษา แต่เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในอาคารขนาดใหญ่ เช่น ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการใช้พื้นที่ที่มีการดึงดูดการจราจร ทำให้เกิดความต้องการในพื้นที่จอดรถตามมาอย่างมาก

สถาบันศาสนา เป็นพื้นที่ตั้งของศาสนสถานที่สำคัญของศาสนาหลายศาสนา เช่น วัดสุทัศน์ฯ, วัดเทพธิดาราม, วัดราชนัดดา, วัดมเหยงคณ์พาราม, โบสถ์พราหมณ์, วัดพระวิษณุ-นารายณ์, สมาคมฮินดู รวมทั้งศาลเจ้าพ่อเสือ

สถาบันราชการ เป็นการประโยชน์ที่ดินที่มีมาตั้งแต่เดิม ได้แก่ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งการสร้างอาคารใหม่ (ลานคนเมือง) และการเพิ่มประโยชน์ใช้สอยชั้นบน ส่วนสน.ตำรวจสำราญราษฎร์ ชุมทางสายโทรศัพท์สำราญราษฎร์ ได้มีการสร้างอาคารที่พักอาศัยสำหรับข้าราชการและการเพิ่มที่จอดรถ

สถานบันการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นสถานบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในศาสนสถาน ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนโรงเรียนวัดสุทัศน์ และโรงเรียนเบญจมราชาลัยอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

พื้นที่โล่งว่าง มีสัดส่วน 12.20% พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของภาครัฐที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยใช้เป็นสวนสาธารณะ ลานเอนกประสงค์ ส่วนที่โล่งว่างที่เป็นของเอกชนหรือวัด มักมีการใช้เพื่อเป็นพื้นที่จอดรถ ในปัจจุบันที่ว่างในส่วนต่างๆ ในพื้นที่ยังขาดการเชื่อมโยง และการเข้าถึง ที่เป็นระบบ ทำให้การใช้ที่ว่างเหล่านี้มีลักษณะที่ไม่ต่อเนื่องถึงกัน

พื้นที่เพื่อสาธารณูปโภค ได้แก่ พื้นที่ถนน (คิดพื้นที่ถนนสายหลักเท่านั้น) พบว่ามีสัดส่วน 10.89% * เป็นถนนที่มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 8.00- 20.00 เมตร และมีทางเดินเท้าขนานไปกับแนวถนน

การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ดินของพื้นที่ศึกษา จากสภาพการสัญจรในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพาเส้นทางสัญจร และระบบพื้นที่ว่างที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดความสะดวกและระยะทางในการสัญจรที่เหมาะสม การใช้ประโยชน์ที่ดินหลักที่มีผลต่อสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทศาสนสถานและสถานที่ราชการ ที่มีค่อนข้างหนาแน่นในพื้นที่ ปัจจุบันเริ่มมีสถานะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ กลับพบว่าการใช้ที่ดินข้างเคียงอยู่ในลักษณะที่รองรับการบริการทั่วไป ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่รองรับบริการกิจกรรมในการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะกิจกรรมบริเวณถนนราชดำเนิน และถนนเจริญกรุง ในเรื่องของความแตกต่างของการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ (เพื่อพาณิชย์กรรมและอยู่อาศัย) พบว่าพื้นที่บริเวณเสาชิงช้ามีการแบ่งการใช้ที่ดินโดยรวมออกเป็น 2 พื้นที่ โดย

พื้นที่บริเวณด้านบนของพื้นที่ศึกษาหรือหลังตึกแถวถนนราชดำเนิน จะพบการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในรูปแบบที่มีความหนาแน่นน้อย ได้แก่ บ้านเดี่ยวที่มีความเก่าแก่ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจนถึงพื้นที่ข้างศาลาว่าการกทม. (พื้นที่ตรอกตึกดินและพื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม) จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์คาดว่า เป็นความต่อเนื่องที่อยู่อาศัยที่เดิมพึ่งพิงเส้นทางคลองหลอดในการเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ต่อมาเมื่อเส้นทางน้ำได้หมดความสำคัญไป ประกอบกับพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาทางดั่งเช่นพื้นที่ด้านล่าง จึงทำให้อาคารที่อยู่ในพื้นที่ยังสามารถคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ได้ ในขณะที่ พื้นที่บริเวณด้านล่างของพื้นที่ศึกษา จะเป็นการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมในรูปแบบของตึกแถว ทั้งนี้เป็นผลจากการพัฒนาเส้นทางสัญจรให้เป็นในรูปแบบของถนน

3.1.2.3 ระบบการสัญจร (แผนผังที่ 3-04) โครงข่ายการสัญจรทางน้ำซึ่งเป็นทางสัญจรหลักในอดีตได้หมดบทบาทไป เมื่อมีการพัฒนาโครงข่ายการสัญจรทางรถยนต์ ปัจจุบัน คลอง ส่วนใหญ่จึงใช้เป็นที่ระบายน้ำทิ้ง มีสภาพเน่าเสีย และมีประตูน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม ทำให้ไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้

โครงข่ายการสัญจรทางบก เป็นทางสัญจรหลักในรูปแบบของถนนในปัจจุบัน เพื่อตอบรับกับการสัญจรโดยรถยนต์ ที่เป็นทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถประจำทาง โดยมี

* สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินจากสำนักผังเมืองของนักวิชาการ ให้มีสัดส่วนของพื้นที่ถนน 7-21 %

ของเมืองที่ได้รับการวางผัง ให้มีสัดส่วนของพื้นที่ถนน 25-30%

ถนนสายหลักที่มีเส้นทางตามแนวตะวันออก-ตก ได้แก่ ถนนราชดำเนินกลาง ถนนบำรุงเมือง และถนนเจริญกรุง และมีถนนสายหลักในแนวเหนือ-ใต้วิ่งตัดกัน ได้แก่ ถนนตะนาว ถนนดินสอ ถนนตีทอง และถนนมหาไชย จากเส้นทางของถนนสายหลักจะพบว่า พื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จะเป็นจุดตัดของถนนสายหลัก 2 สาย ได้แก่ แนวถนนบำรุงเมือง ที่ออกจากกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในวิ่งผ่านพื้นที่ศึกษาไปทางทิศตะวันออกเพื่อมุ่งไปสู่ถนนพระรามที่ 1 และถนนสุขุมวิท และแนวถนนดินสอ-ถนนตีทอง ที่ออกจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน วิ่งผ่านพื้นที่ไปยังสะพานพุทธ เพื่อมุ่งต่อไปยังฝั่งธนบุรี

เส้นทางของระบบขนส่งโดยรถประจำทาง มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า เนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรหลักของผู้คน การนำผู้คนเข้ามาในพื้นที่หรือผ่านไปยังพื้นที่อื่น จากการสำรวจจำนวนรถประจำทางที่ผ่านเข้ามาในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า มีทั้งหมด 10 สาย ส่วนใหญ่จะมีเส้นทางผ่านในถนนสายหลักเท่านั้น ได้แก่ แนวถนนดินสอกับถนนตีทอง (เป็นเส้นทางเดินรถ 2 ทาง มีรถประจำทางผ่านทั้งหมด 8 สาย) และบางสายของแนวถนนบำรุงเมือง (เป็นเส้นทางเดินรถทางเดียว มีรถประจำทางวิ่งผ่าน 2 สาย) ทั้งนี้ยังมีสถานีต้นทางของรถประจำทางอีก 3 สาย อยู่บริเวณพื้นที่ข้างวัดสุทัศนเทพวราราม

การเข้าถึงพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จากถนนสายหลักนอกพื้นที่ ได้แก่ ถนนราชดำเนินกลางและถนนเจริญกรุง เข้าถึงพื้นที่โดยถนนสายหลักในพื้นที่ ได้แก่ ถนนดินสอและถนนตีทอง และเข้าถึงโดยถนนสายรองในพื้นที่ ได้แก่ ถนนอนุสาวรีย์ ส่วนการเข้าถึงจากถนนสายหลักเดิมในพื้นที่ ได้แก่ ถนนตะนาวและถนนมหาไชย เข้าถึงพื้นที่โดยใช้ถนนสายหลัก คือ ถนนบำรุงเมือง โดยถนนสายรองได้แก่ ถนนสำราญราษฎร์และถนนมหาราช

ส่วนเส้นทางเดินรถที่วิ่งออกนอกพื้นที่ ถนนสายหลัก คือถนนบำรุงเมืองที่วิ่งออกนอกพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกไปทางด้านตะวันออก ส่วนถนนสายรองที่มีความสำคัญอีกเส้นหนึ่งคือ ถนนศิริพงษ์ที่เดินขนานกับถนนอนุสาวรีย์นั้นเป็นเส้นทางสำหรับวิ่งออกนอกพื้นที่ไปสู่ถนนเจริญกรุง

ที่จอดรถ จากการเป็นศูนย์กลางและลักษณะโครงข่ายเดิมที่ไม่ได้รองรับทางสัญจรทางรถยนต์ดังที่กล่าวไปแล้ว จึงทำให้มีปัญหาที่จอดรถที่ไม่พอเพียง พื้นที่ของทางราชการ โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะต้องให้บริการประชาชนจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะขาดแคลนที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่และผู้มาติดต่อ ส่วนผู้ใช้พื้นที่ในส่วนของที่พักอาศัยและพาณิชยกรรมนั้น จะใช้ที่จอดรถบริเวณริมถนนและที่จอดรถของเอกชน หรือของวัด ดังนั้นจึงเป็นปัญหาสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยการใช้รถขนาดใหญ่ ในปัจจุบันจึงใช้การจอดรถบริเวณด้านหน้าและด้านข้างวัดสุทัศนเทพวราราม

การสัญจรทางเท้า จากการสำรวจระบบขนส่งโดยรถประจำทาง พบว่าจากการที่จำนวนป้ายรถโดยสารประจำทางมีจำนวนน้อย ประกอบกับระยะห่างของป้ายรถประจำทางที่ค่อนข้างมาก ทำให้การสัญจรทางเท้าเป็นทางสัญจรที่เชื่อมไปสู่ระบบการขนส่งมวลชนเพื่อเชื่อมไปยังพื้นที่อื่นๆ ในกรุงเทพมหานคร ทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภายในบริเวณเสาชิงช้าเข้าด้วยกัน ดังนั้นเส้นทางเดินเท้าที่มีผู้ใช้จำนวนมากจึงอยู่ตามแนวถนนที่

รถโดยสารประจำทางผ่าน เช่น แนวนอนดินสอและถนนตีทอง การสัญจรภายในพื้นที่ส่วนใหญ่จะพึ่งการสัญจรทางเท้าเป็นหลัก โดยเฉพาะย่านที่อยู่อาศัยเดิมที่อยู่ด้านหลังตึกแถวริมถนน เช่น ชุมชนตรอกตึกดิน-ตึกศิลป์ ชุมชนหลังวัดเทพธิดา เนื่องจากอาคารส่วนใหญ่เป็นบ้านที่มีความเก่าแก่ ปลุกติดต่อกันอย่างหนาแน่น โดยทางเดินมีความกว้างประมาณ 1.00-2.50 เมตร รถไม่สามารถเข้าไปให้บริการในกรณีฉุกเฉิน และบริเวณด้านทิศใต้ มีการพัฒนาตัดถนนสายย่อยต่างๆ ทำให้รถยนต์สามารถผ่านไปมาได้ ที่ดินส่วนใหญ่จึงได้รับการพัฒนาเป็นอาคารตึกแถว แต่พื้นที่ถนนมักถูกใช้เป็นที่จอดรถ ทางเดินเท้าโดนจับจองให้เป็นพื้นที่ส่วนตัว ทั้งนี้พบว่าถนนบางสายไม่มีทางเดินเท้า เช่น ถนนบำรุงเมือง ผู้ที่ต้องการสัญจรต้องเดินตามแนวท่อน้ำด้านหน้าอาคาร

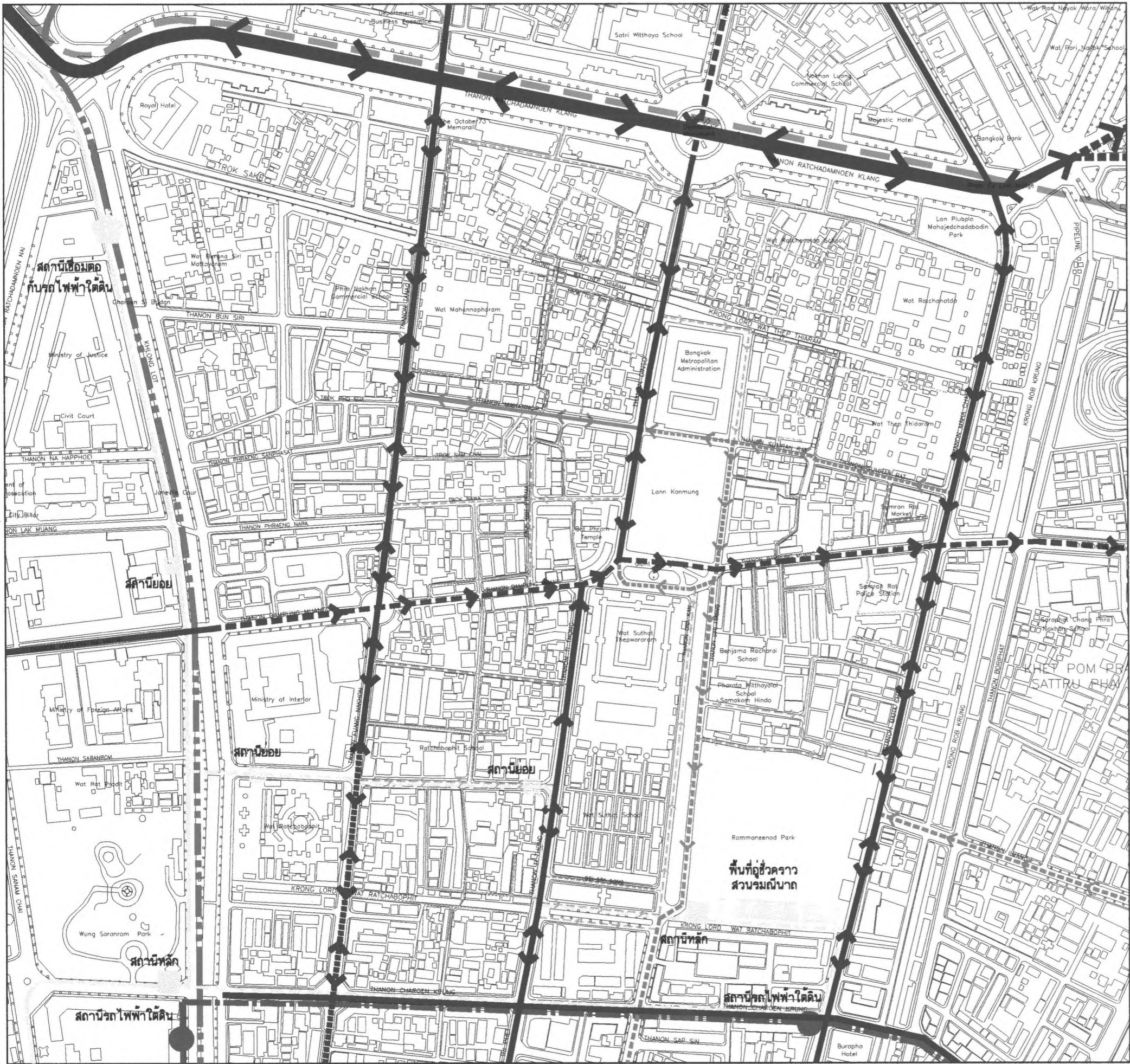
และจากลักษณะโครงข่ายการสัญจรเดิมในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการจราจรในพื้นที่ที่เห็นชัด คือ

- ความเป็นศูนย์กลางเมือง มีหน่วยงานราชการและกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการจราจรที่วิ่งเข้ามายังพื้นที่ เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในช่วงโมงเร่งด่วน ดังเห็นได้จากการตรวจความเร็วของรถยนต์ของถนนบำรุงเมืองที่มีความเร็วเฉลี่ย 8.72 กม./ชม. (จากสถิติประจำปี 2540, สำนักงานจราจรขนส่ง, กรุงเทพมหานคร.) และปริมาณการจราจร จากแผนผังที่ 3-05 แสดงปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน การแก้ปัญหาโดยการเดินรถทางเดียวก็ยังพบว่าไม่สามารถแก้ไขได้ ในปัจจุบันจึงมีแผนการปรับปรุงระบบการจราจรภายในกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการเสนอโครงการขนส่งมวลชนประเภทรถไฟฟ้า เพื่อลดปัญหาการจราจรที่ติดขัดและผลกระทบที่มีต่อสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

- การถูกใช้เป็นที่ผ่าน เพื่อข้ามไปยังฝั่งธนบุรีและพื้นที่พาณิชย์กรรมใหม่ (พระรามที่ 1) รอบนอก ทำให้ปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้น

- ขนาดของถนนที่คับแคบ โดยมีทางเดินเท้าควบคู่ไปด้วย และแนวตึกแถวเดิมที่ไม่สามารถขยายตัวออกไปได้มาก ถนนบางสายจึงมีความกว้างของถนนต่ำกว่า 10.00 เมตร และไม่มีทางเดินเท้า

- การจอดรถรับส่งสินค้าของร้านค้าริมถนน โดยเฉพาะบริเวณถนนบำรุงเมืองและถนนดินสอ ทำให้เสียผิวการจราจร

สัญลักษณ์		
โครงการถนน		ถนนสายหลัก 2 ทาง
		ถนนสายหลัก 1 ทาง
		ถนนสายรอง 2 ทาง
		ถนนสายรอง 1 ทาง
		ถนนสายย่อย 2 ทาง
		ถนนสายย่อย 1 ทาง
โครงการทางเดินเท้า		ทางเท้ากว้างมากกว่า 2.00ม.
		ทางเท้ากว้างน้อยกว่า 2.00ม.
โครงการขนส่งมวลชน		เส้นทางรถไฟใต้ดินสายสีส้ม
		เส้นทางรถไฟใต้ดินสายสีน้ำเงิน
		เส้นทางรถไฟใต้ดินสายสีเขียว
		เส้นทางรถรางไฟฟ้า
		เส้นทางรถรางไฟฟ้า

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 นิสิต นางสาวสุมนมาลย์ กาญจนระ จุฬ 437 42175 25

แผนผังที่ 3-04

แผนผังแสดงระบบการสัญจร

ที่มา จากการศึกษาและสำรวจ

มาตราส่วน 1 : 5000

3.1.2.4 ระบบสาธารณูปโภคและสิ่งบริการสาธารณะ ใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2540 จากสำนักรักษาความสะอาดและสำนักการระบายน้ำ

การประปา กรุงเทพมหานครได้รับน้ำประปาจากการประปานครหลวง โดยโรงสูบน้ำ 2 แห่ง คือ

1. โรงสูบน้ำสามเสน ขนาด 612,535 ลบ.ม./วัน แรงดันน้ำ 19 เมตร
2. โรงสูบน้ำลุมพินี ขนาด 305,500 ลบ.ม./วัน แรงดันน้ำ 23 เมตร

จากแผนผังที่ 3-05 เนื่องจากบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์เป็นเขตชั้นใน มีอาคารหนาแน่น จึงมีการใช้น้ำมาก แรงดันน้ำจึงลดลงตามระยะทางเส้นท่อ เมื่อถึงพื้นที่จึงเหลือความดันน้ำเพียง 2 เมตร แต่ก็มิใช่เพียงพอ โดยท่อขนาดใหญ่ (เกิน 350 มม.) บริเวณ คลองคูเมืองเดิม ถนนมหาไชย และในบางส่วนของถนนบำรุงเมือง จากนั้นจึงแจกจ่ายตามท่อย่อยไปยังอาคารบ้านเรือน

การระบายน้ำ น้ำทิ้งและน้ำฝนจะระบายลงสู่ท่อระบายน้ำใต้ถนนและซอยต่างๆ จากนั้นก็ไหลลงคลองและท่อระบายน้ำใหญ่ เพื่อไหลออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยา อันได้แก่ คลองคูเมืองเดิม คลองหลอดวัดเทพธิดา คลองหลอดราชบพิธ และคลองรอบกรุง เนื่องจากคลองต่างๆที่ช่วยระบายน้ำเป็นเหมือนท่อระบายน้ำขนาดใหญ่ รวมทั้งมีการขุดลอกคลองและล้างท่อระบายน้ำเสมอ ทำให้มีการระบายน้ำดีพอเพียง ยกเว้นในช่วงที่มีน้ำทะเลหนุน อาจทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาสูงกว่าระดับพื้นดิน

การกำจัดขยะ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักรักษาความสะอาด เขตพระนคร ประกอบด้วยรถขนขยะ 29 คัน เป็นรถอัดขยะ 20 คัน และรถธรรมดา 9 คัน โดยนำไปทำลายยังโรงทำลายขยะ 2 แห่ง คือ โรงกำจัดขยะหนองแขมและรามอินทรา ขยะที่มีการจัดเก็บนับว่าจัดเก็บได้อย่างเพียงพอ ไม่มีขยะตกค้าง ยกเว้นบางแห่งที่เป็นตลาดสด หรือมีหาบเร่ เช่น บริเวณตลาดสำราญราษฎร์ บริเวณตรอกหม้อ

ตารางที่ 3-06 การเก็บขนมูลฝอยของเขตพระนคร ปี 2540-2543 เรียงตามปริมาณมูลฝอยที่มา : สถิติกรุงเทพมหานครประจำปี 2544 , สำนักงานเขตพระนคร , กรุงเทพมหานคร

ปี พ.ศ.	ปริมาณมูลฝอยที่เก็บขนได้ (ตัน)	เฉลี่ย (ตัน/วัน)
2540	92,037.71	252.16
2541	83,861.51	303.23
2542	84,486.71	231.47
2543	85,217.35	232.83

ไฟฟ้า อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง โดยรับช่วงไฟฟ้ามาจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต โรงจักรพระนครเหนือ สายไฟเส้นประธานวงอยู่บนเสาไฟตามแนวคลองโอ่งอ่าง (คลองรอบกรุง) มีหม้อแปลงไฟลดความดันของไฟฟ้าลงตามจุดต่างๆ ไฟฟ้าที่ใช้ขนาด 220 โวลท์

โทรคมนาคม อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เขตนครหลวงที่ 1 หน่วยสำราญราษฎร์ ชุมสายโทรศัพท์สำราญราษฎร์ ที่ทำการถนนบำรุงเมือง ตรงข้ามสถานีตำรวจสำราญราษฎร์

3.1.2.5 มุมมอง และทัศนียภาพ จากแผนผังที่ 3-06 สามารถแบ่งการวิเคราะห์มุมมองได้เป็น

มุมมองจากด้านนอกเข้าสู่พื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

มุมมองหลัก

มุมมองจากถนนบำรุงเมือง (6 และ 1) เป็นมุมมองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ปัจจุบันใช้เป็นเส้นทางของรถยนต์ จึงเกิดปัญหาของทางเดินเท้าที่ค่อนข้างคับแคบไม่ต่อเนื่องและขาดหายไปบางส่วน ในการเข้าถึงพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า โดยการรับรู้ทิศทางได้จากระยะไกล โดยเริ่มตั้งแต่สะพานช้างโรงสี มาตามแนวถนนบำรุงเมือง มีที่หมายตามายังเสาชิงช้า เมื่อผ่านบริเวณสี่กั๊กเสาชิงช้า จะเริ่มรับรู้ความเป็นย่านโดยมีร้านขายเครื่องอัฐบริวาร เรียงราย 2 ข้างทาง เมื่อมาถึงบริเวณเสาชิงช้าจะพบกับลานคนเมืองเสาชิงช้าที่เป็นพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่ จากลักษณะของถนนบำรุงเมืองที่ค่อนข้างแคบ และสี่ของเสาชิงช้า ทำให้มุมมองค่อนข้างที่จะเด่นชัด แต่ปัญหาจากการเดินทางเดียว จึงเกิดมุมมองที่มุ่งเข้าหาพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า แต่ไม่สามารถมองกลับเข้าสู่บริเวณพระบรมมหาราชวังได้

มุมมองจากถนนดินสอ เนื่องจากมีทางเดินรถเข้ามายังพื้นที่นี้เพียง 1 ช่องจราจร เริ่มจากบริเวณถนนราชดำเนิน จะรับรู้ความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าได้ต่อเมื่อมาถึงอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร และมองเข้าสู่บริเวณลานคนเมืองเสาชิงช้า และวัดสุทัศน์เทพวราราม

มุมมองรอง

มุมมองจากถนนสำราญราษฎร์ (7) เป็นมุมมองเข้าสู่พื้นที่บริเวณเสาชิงช้าโดยเส้นทางรถยนต์ โดยรับรู้จากการมองเห็นอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร จากถนนมหาไชย

มุมมองจากถนนมหาราช (5) เป็นเส้นทางสัญจรรถยนต์วิ่ง 2 ทาง มีความคับคั่งไม่มาก ประกอบกับขนาดของถนนที่กว้าง จึงทำให้เห็นอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานครได้ในระยะไกล โดยเริ่มจากศาลเจ้าพ่อเสือ

มุมมองจากพื้นที่บริเวณลานคนเมืองเสาชิงช้าออกไปสู่พื้นที่โดยรอบ

มุมมองจากบริเวณลานคนเมือง สามารถมองเห็นที่หมายตาในระยะไกลตามจุดต่างๆ ได้แก่

- ภูเขาทอง (2) โดยมองผ่านไปยังถนนสำราญราษฎร์ ปัจจุบันมีอาคารตึกแถวต่อเติมชั้นบน มุมมองนี้จึงถูกบดบังในบางส่วน

- อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (3) โดยมองผ่านทางถนนดินสอ บริเวณข้างอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เนื่อง จากเป็นบริเวณที่ใช้เป็นที่จอดรถด้านข้างอาคารจึงทำให้ ถนนดูมีความกว้าง
- พระบรมมหาราชวัง โดยการมองกลับไปยังแนวถนน ถนนบำรุงเมือง

มุมมองจากพื้นที่โล่งริมคลองตลอดวัดเทพธิดาราม หลังศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร (4) จะรับรู้ถึงแนวเส้นทางน้ำโดยมีภูเขาทองเป็นที่หมายตาในระยะไกล

3.1.2.6 การศึกษาจินตภาพของพื้นที่ จากแผนผังที่ 3-07

เป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ซึ่งมีผลต่อความประทับใจของผู้ที่ได้รับรู้ ทำให้ทราบถึงจุดเด่นหรือองค์ประกอบของเมืองที่มีอยู่ หรือที่ขาดหายไป เพื่อหาสาเหตุหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยวิเคราะห์ตามหลักของ Lynch

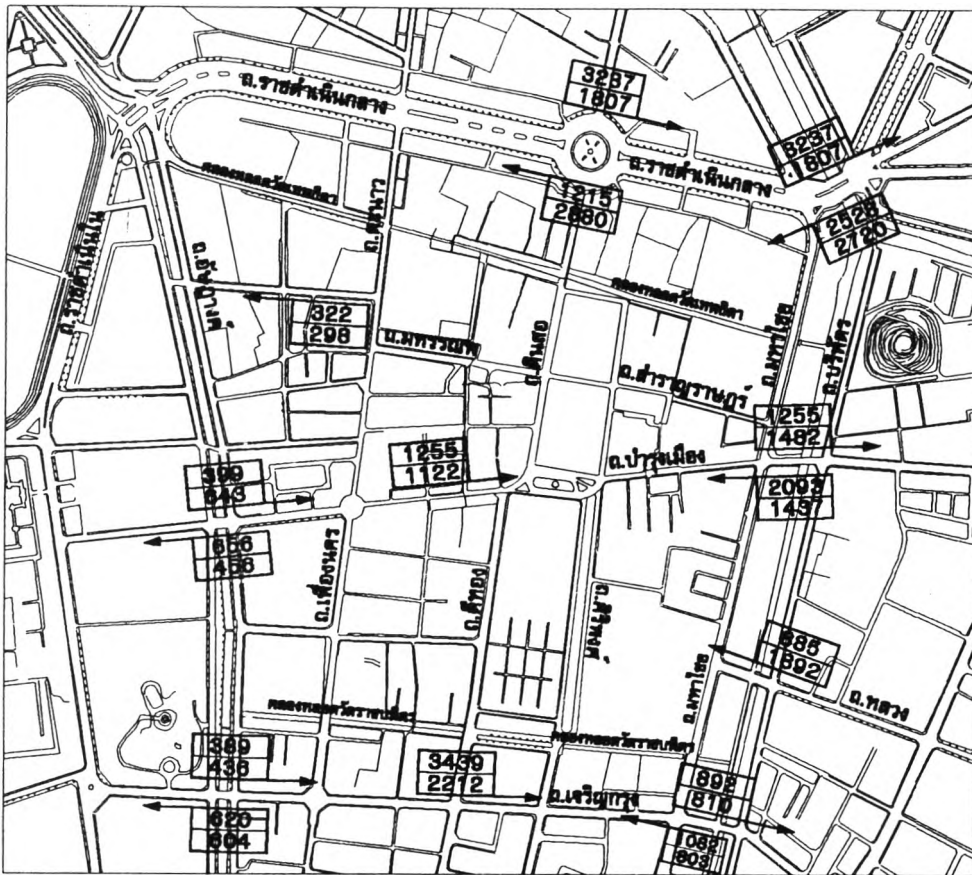
Paths เส้นทางหลักในจินตภาพได้แก่ ถนนบำรุงเมือง และถนนดินสอ โดยมีเส้นทางรองได้แก่ ถนนสำราญราษฎร์และถนนมหาราช

Landmarks ที่หมายตาในพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้ระยะไกลได้แก่ ตัวเสาชิงช้า เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้ง รูปแบบและการใช้สี ส่วนที่หมายตาในระยะไกลจากพื้นที่ได้แก่ ภูเขาทองและอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

Nodes ที่รวมกิจกรรมในพื้นที่ มีการกระจุกตัวของกิจกรรมที่มีความพลุกพล่าน ได้แก่บริเวณถนนดินสอ เนื่องจากมีทั้งส่วนที่พักอาศัย บ้านรถประจำทาง และร้านค้าที่มีชื่อเสียงตั้งอยู่ ประกอบกับการเข้าถึงพื้นที่ที่ค่อนข้างง่าย ส่วนที่รวมกิจกรรมที่มีความพลุกพล่านรองลงมาได้แก่ บริเวณหน้าศาลาว่าการกทม. และบริเวณข้างวัดสุทัศน์ฯ หน้าโรงเรียนเบญจมราชาลัย

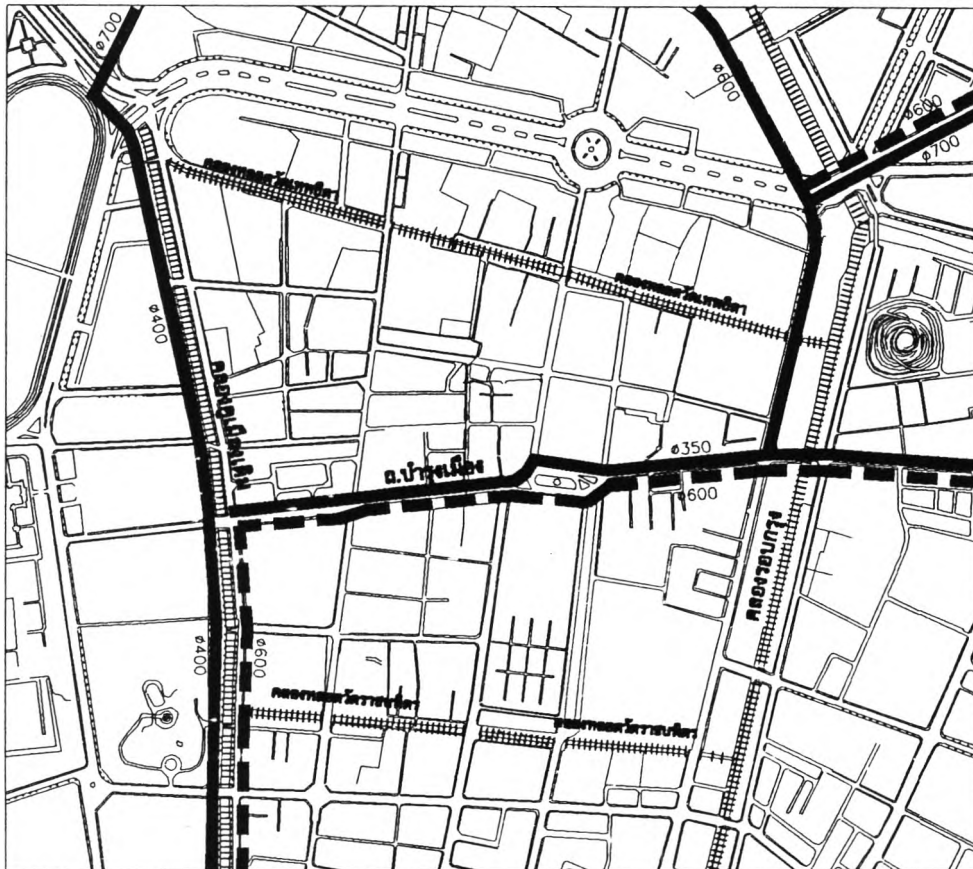
Edges ขอบเขตที่ชัดเจนของพื้นที่ คือ พื้นที่ลานคนเมือง ซึ่งแบ่งกันพื้นที่บริเวณลานคนเมืองออกเป็น 2 ด้าน ส่วนขอบเขตรอง คือ คลองหลอด ซึ่งปัจจุบันมีความกว้างไม่มากนัก ทำให้ความรู้สึกในการแบ่งกันลดลง ยกเว้นบริเวณหลังศาลาว่าการกทม. ที่แบ่งพื้นที่ศาลาว่าการกทม. และที่พักอาศัยออกจากกัน

Districts ย่านโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ยังไม่มีความเด่นชัดนัก โดยมีย่านสังฆภัณฑ์เป็นย่านที่มีชื่อเสียงซึ่งอยู่บนแนวถนนบำรุงเมือง และถือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของพื้นที่เสาชิงช้า ส่วนย่านที่พักอาศัยมีความเด่นชัดบริเวณหลังถนนดินสอ และบางส่วนของพื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม

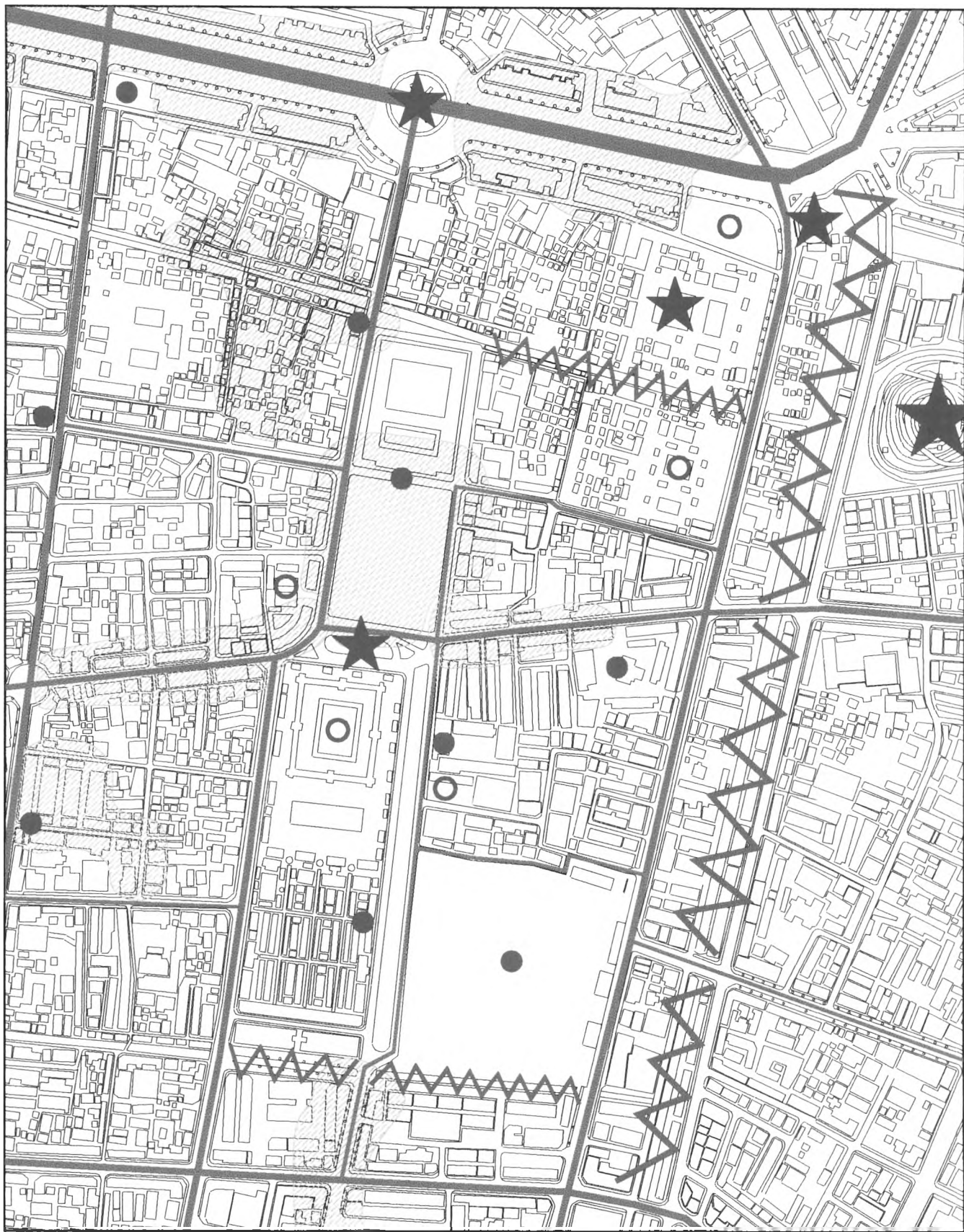
XXX ช่วงเวลาจราจรเช้า 07.00-08.00 น.
 XXX ช่วงเวลาจราจรเย็น 17.00-18.00 น.
 XXX ปริมาณจราจรในหน่วย PCU

**แผนผังแสดงปริมาณจราจร
 ของถนนสายสำคัญ บริเวณ
 พื้นที่ศึกษา ปี 2541**

**แผนผังแสดงท่อประปา
 และคลองระบายน้ำ บริเวณ
 พื้นที่ศึกษา ปี 2543**

<p>แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.</p>	<p>แผนผังที่ 3-05 ผังแสดงปริมาณการจราจร และแสดงแนวท่อประปา คลอง</p>	<p>North </p>	
<p>สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นัฒน บำรุงสุขุมภมาลัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25</p>	<p>ที่มา ใ้จจากขั้กขารจกรงั้ทู่ห่า ในขั้จกรั้คบัขั้บขั้งขั้งขั้ง และขั้งขั้งขั้งขั้งขั้งขั้ง</p>	<p>มาตราส่วน 1 : 12000</p>	

สัญลักษณ์	 ที่หมายตา	 ที่รวมกิจกรรมหลัก	 ซอบเซต
	 เส้นทาง	 ที่รวมกิจกรรมรอง	 ย่าน

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร		แผนผังที่ 3-07	North 	
THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.		ผังแสดงจินตภาพของพื้นที่		
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นิสิต นางสาวสมนมาลัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25	ที่มา จากการศึกษาจริง	มาตราส่วน 1 : 6000	

3.1.3 ข้อมูลประชากรโดยรวมและความเป็นย่าน

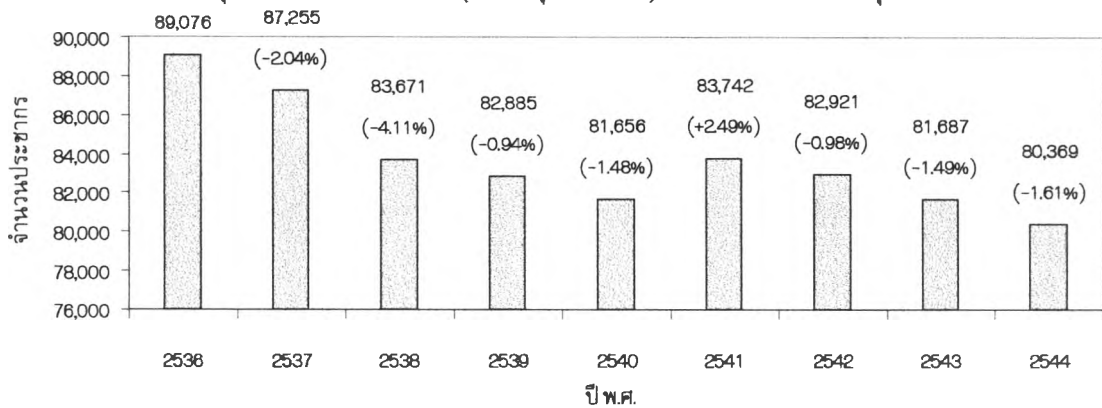
การรวบรวมข้อมูลประชากรและความเป็นย่าน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อทำความเข้าใจถึงโครงสร้างพื้นฐานของประชากรโดยรวมในพื้นที่ และลักษณะความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในระดับความเป็นย่านกับพื้นที่โดยรอบ

3.1.3.1 ข้อมูลประชากร

จากแผนภูมิที่ 3-03 และ 3-04 แสดงจำนวนประชากรในเขตพระนครและแขวง ทำให้ทราบถึงจำนวนประชากรโดยรวมที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องมาตลอด (คิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยเฉลี่ยลดลง 1.52% ต่อปี ยกเว้นปี พ.ศ. 2541) ทั้งนี้การเคลื่อนไหวของประชากรส่วนใหญ่มาจากการย้ายเข้า-ออก ที่สูงถึง 11-18% ในแต่ละปี ทำให้การศึกษาระยะเวลาในการอยู่อาศัยของประชากรในพื้นที่ไม่แน่นอน ส่วนพื้นที่ของแขวงเสาชิงช้า และแขวงสำราญราษฎร์ ในช่วง 3 ปีหลัง พบว่า ประชากรในแขวงเสาชิงช้าและสำราญราษฎร์โดยเฉลี่ยลดลง 2.75% และ 0.14% ต่อปี ตามลำดับ การลดลงของประชากรในแขวงเสาชิงช้าจึงค่อนข้างจะรวดเร็วกว่าการลดลงของประชากรโดยรวม ในขณะที่แขวงสำราญราษฎร์ มีอัตราประชากรลดลงที่น้อยกว่า

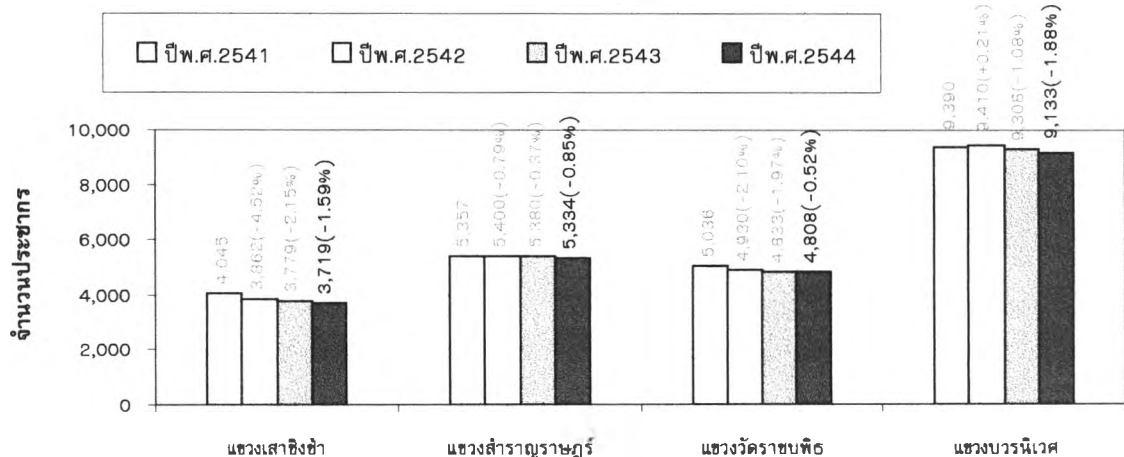
รูปภาพแผนภูมิที่ 3-03 แสดงจำนวนประชากรในเขตพระนคร ปีพ.ศ. 2536-2544

ที่มา: สถิติกรุงเทพมหานครประจำปี 2544 (ณ เดือนตุลาคม 2544), สำนักงานเขตพระนคร, กรุงเทพมหานคร

รูปภาพแผนภูมิที่ 3-04 แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามแขวง ปีพ.ศ. 2541-2543

ที่มา : สถิติกรุงเทพมหานครประจำปี 2544 (เดือนมิถุนายน 2544), สำนักงานเขตพระนคร, กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 3-08 ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ในแขวงเสาชิงช้าและสำราญราษฎร์ เท่ากับ 38.9 และ 37.1 คนต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานความหนาแน่นสำหรับที่พักอาศัยจะอยู่ในเกณฑ์ที่ที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง โดยคิดเป็นประชากรของแขวงเสาชิงช้าและสำราญราษฎร์ เฉลี่ยประมาณ 5 คน ต่อ 1 หลังคาเรือน

ตารางที่ 3-07 จำนวนคนเกิด-ตาย และคนย้ายเข้า-ออกในเขตพระนคร ปี พ.ศ. 2540-2543
ที่มา : สถิติกรุงเทพมหานครประจำปี 2544 (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543), สำนักงานเขตพระนคร, กทม.

จำนวนคนเกิด -ตาย ในเขตพระนคร					จำนวนคนย้ายเข้า - ออก ในเขตพระนคร				
ประเภท	ปี พ.ศ.				ประเภท	ปี พ.ศ.			
	2540	2541	2542	2543		2540	2541	2542	2543
เกิด	3	0	0	1	ย้ายเข้า	4,317	8,922	7,126	6,654
ตาย	486	352	320	278	ย้ายออก	5,100	6,613	6,644	6,884

ตารางที่ 3-08 แสดงจำนวนประชากร พื้นที่ ความหนาแน่น จำนวนบ้านในเขตพระนคร จำแนกตามแขวง ปี พ.ศ. 2544

ที่มา : สถิติกรุงเทพมหานครประจำปี 2544 (เดือนมิถุนายน 2544) สำนักงานเขตพระนคร , กรุงเทพมหานคร

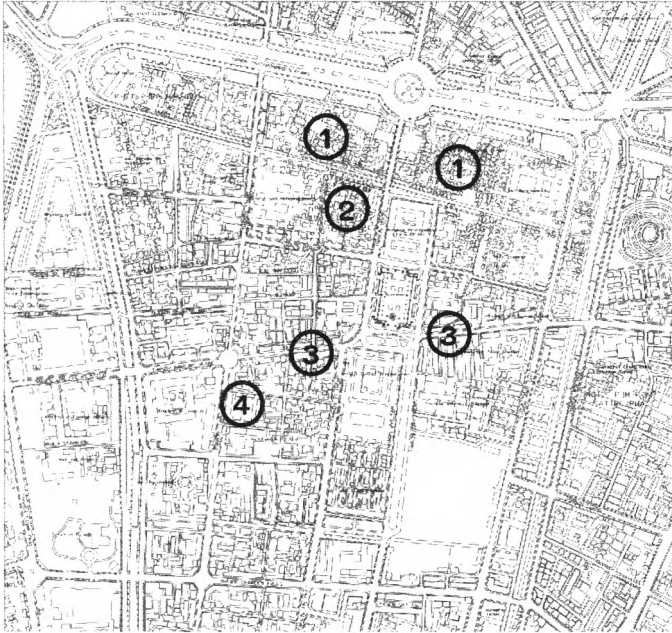
สำนักงานเขต และ แขวง	ประชากร (คน)	พื้นที่ (ไร่)	ความหนาแน่น (คน/ไร่) *	จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)	เฉลี่ยจำนวนคนใน หลังคาเรือน (คน/หลังคาเรือน)
เขตพระนคร	80,369	3,460.00	23.23 คน/ไร่	18,155	4.43
แขวงเสาชิงช้า	3,719	95.62	38.9 คน/ไร่	707	5.26
แขวงสำราญราษฎร์	5,334	143.75	37.1 คน/ไร่	1,126	4.74
แขวงวัดราชบพิธ	4,808	137.50	34.9 คน/ไร่	976	4.93
แขวงบวรนิเวศ	9,133	310.00	29.5 คน/ไร่	1,649	5.54

3.1.3.2 ข้อมูลลักษณะความเป็นย่านชุมชน

ย่านพักอาศัยหลังอาคารถนนราชดำเนินกลางถึงคลองหลอด วัดเทพธิดา (1) ย่านพักอาศัยบริเวณนี้มีความแตกต่างกันเป็น 2 ลักษณะ คือ บ้านเดี่ยว มีบริเวณลักษณะค่อนข้างเก่า อายุประมาณรัชกาลที่ 5-6 เป็นต้นมา กระจายตัวอยู่เต็มพื้นที่ เนื่องจากเป็นบริเวณที่พักอาศัยของขุนนาง ข้าราชการมาตั้งแต่เดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านหลังอาคารอมสิน (สาขาราชดำเนิน) ด้านหลังตึกแถวถนนตะนาวทั้งสองฝั่ง เลยเข้าไปจนถึงบริเวณด้านหลังตึกแถวถนนบ้านดินสอ

* ค่ามาตรฐานความหนาแน่นของประชากรสำหรับที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยของการเคหะแห่งชาติ 15-50 คนต่อไร่
ค่ามาตรฐานความหนาแน่นของประชากรสำหรับที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางของการเคหะ 40-100 คนต่อไร่
ค่ามาตรฐานความหนาแน่นของประชากรสำหรับที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางของกรมผังเมือง 48 คนต่อไร่

ลักษณะของย่านพักอาศัยบริเวณนี้อีกลักษณะหนึ่งก็คือ บ้านเดี่ยวปลูกติดต่อกันอย่างแออัด ซึ่งจะมีแทรกอยู่ในบ้านลักษณะแรกเป็นกลุ่มๆ มี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ บริเวณหลังโรงแรมรัตนโกสินทร์ (Royal Hotel) และอีกกลุ่มคือ บริเวณด้านหลังตึกแถวและอาคารหลังตึกแถวถนนบ้านดินสอ ไปจนถึงบริเวณวัดราชนัฏดาราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวคลองหลอดวัดเทพธิดา

ชุมชนซอยตึกดินหน้าศาลาที่ว่าการกรุงเทพมหานคร (2) เป็นย่านพักอาศัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับย่านพักอาศัยหลังอาคารราชดำเนินกลาง คือ มีบ้านเดี่ยวขนาดใหญ่มีบริเวณ ปะปนด้วยแหล่งชุมชนแออัดทั่วไป โดยเฉพาะด้านติดริมคลองและบริเวณใกล้วัดมหารณพาราม นอกจากเป็นบ้านพักอาศัยธรรมดาแล้ว เริ่มมีแนวโน้มที่จะสร้างอาคารพาณิชย์ขึ้นบนพื้นที่ โดยเฉพาะด้านริมถนนมหารณพเพื่อใช้ดำเนินกิจการหอพัก แพลต

ส่วนเจ้าของบ้านเดิมมักย้ายไปอยู่ชานเมืองและให้เช่าบ้านผู้อยู่อาศัยชุมชนแออัดมักประกอบอาชีพค้าขายอาหารสำเร็จรูปหน้าศาลาที่ว่าการกรุงเทพมหานคร ผู้อยู่อาศัยในบ้านเดี่ยว หอพัก และแพลตเป็นข้าราชการ นักศึกษาและผู้ประกอบอาชีพในบริเวณใกล้เคียง เช่น พาทูร์ต สำเพ็ง

ย่านสังฆภัณฑ์ถนนบำรุงเมือง (3) เป็นย่านค้าขายเครื่องสังฆภัณฑ์มาแต่โบราณ เนื่องจากเดิมถนนบำรุงเมืองเป็นเส้นทางไปสู่วัดสุทัศน์ฯที่ประดิษฐานของพระศรีศากยมุณี การบูรณะปฏิสังขรณ์พระขนาดใหญ่และสำคัญมากในครั้งนั้น ทำให้ชุมชนบริเวณนั้นเริ่มอาชีพทำทองคำเปลว และค้าเครื่องสังฆภัณฑ์มาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งการประกอบอาชีพทำเครื่องเงิน ทอง นาก ยังคงรวมตัวกันในบริเวณด้านหลังตึกแถว ถนนบำรุงเมืองด้านใต้ ลงมาจนถึงคลองหลอดวัดราชบพิธ ก็ยังมีคนร่อนทองที่ไหลปนมาทางท่อน้ำทิ้งด้วย ย่านสังฆภัณฑ์นี้กินบริเวณตั้งแต่สี่กั๊กเสาชิงช้า มาตามตึกแถวสองฝั่งถนนบำรุงเมืองจนถึงสำราญราษฎร์ นอกจากนี้ยังกินบริเวณเข้าไปถึงอาคาร (ส่วนใหญ่เป็นตึกแถวและโกดังเก็บของ) ด้านหลังตึกแถวด้วย

โดยเฉพาะฝั่งด้านเหนือใกล้โบสถ์พราหมณ์ ผู้ค้าขายที่ย่านนี้ส่วนใหญ่พักอาศัยชั้นบนของตึกแถว เพราะทำสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ จากการสำรวจภาคสนามมีแนวโน้มว่า หลายรายจะเลิกกิจการเมื่อเข้าวัยชรา เพราะบุตรหลานได้รับการศึกษาสูงและเข้าสู่สายวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร ไม่ทำกิจการต่อ ลักษณะครอบครัวคนจีนที่ให้ลูกคนโตสืบทอดกิจการน่าจะเริ่มเปลี่ยนแปลงให้ลูกได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันทุกคน ดังนั้นกิจการที่เคยสืบทอดกันมาจะเปลี่ยนจากระบบครอบครัวไปสู่กลุ่มที่สนใจงานอาชีพนั้นๆ ซึ่งเข้ามาแข่งกิจการต่อ

ชุมชนตรอกหม้อ (4) จัดเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยใหญ่กลางกรุงอีกแห่งหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทย-จีนรายได้ปานกลาง รูปแบบอาคารเป็นตึกแถว อาชีพสำคัญ คือ ขายอาหารสำเร็จรูปบริเวณหลังกระทรวงมหาดไทย ร้านค้าส่วนใหญ่มีเวลาขายได้เพียงมือกลางวันประมาณ 3 ชั่วโมง มีเพียง 2-3 ร้านที่ขายตลอดวัน ลักษณะอาคารด้านใกล้ถนนเพื่อคนรยยังคงเป็นตึกแถวรุ่นเก่าไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเป็นที่ทรัพย์สินฯ ส่วนด้านใกล้ชอยสุขาและวัดสุทัศน์ฯ มักเป็นอาคารพาณิชย์รุ่นใหม่ นอกจากนั้นบริเวณตึกแถวถนนตีทองจนถึงเสาชิงช้า ได้กลายเป็นย่านการค้าเครื่องหมาย เครื่องประดับยศข้าราชการ ขยาย

ตัวมาจากย่านหลังกระทรวง เนื่องจากใกล้ย่านสถาบันราชการเก่าแก่หลายแห่ง ส่วนที่ทรัพย์สินฯ อาคารไม่ค่อยเปลี่ยน เข้าใจว่าไม่มีนโยบายอนุรักษ์ แต่ที่ยังคงสภาพเดิมอยู่เพราะผู้เช่าไม่ได้ขอเปลี่ยนรูปแบบอาคาร อย่างไรก็ตามอาคารของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นี้ทำให้แนวโน้มการอนุรักษ์เป็นไปได้มากขึ้นเพราะยังคงมีเหลืออยู่มาก

3.1.4 สรุปข้อมูลโดยรวมของพื้นที่

ทางด้านกายภาพ ลักษณะเด่นชัดของพื้นที่บริเวณลานคนเมือง, เสาชิงช้าในปัจจุบัน เป็นพื้นที่โล่งสาธารณะที่เปิดมุมมองสู่อาคารที่มีคุณค่า โดยมีแนวแกนเกิดขึ้นจากความเป็นพื้นที่โล่ง นอกเหนือจากแนวแกนของถนนบำรุงเมืองและถนนดินสอซึ่งเป็นโครงสร้างเดิม จึงเป็นแนวแกนย่อยด้านเหนือ-ใต้ที่เชื่อมต่อระหว่างอาคารศาลาว่ากทม. มาสู่ลานคนเมือง เสาชิงช้า และสิ้นสุดที่วัดสุทัศน์เทพวราราม โดยมีอาคารตึกแถว 2 ซ้างเป็นฉาก ดังนั้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ส่วนหนึ่งจึงเป็นการปรับปรุงคุณภาพของอาคารโดยรอบและพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะขนาดใหญ่ให้มีความเหมาะสม โดยใช้เงื่อนไขหรือกรอบจากโครงการและนโยบายของภาครัฐในการอนุรักษ์และฟื้นฟูที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดบทบาทของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าให้เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพในปัจจุบัน และสิ่งสำคัญที่จะทำให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การปรับปรุงและการคงอยู่ของกิจกรรมและวิถีชีวิตเดิมที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

ด้านประชากรและความเป็นย่าน พบว่า ประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการตายสูง เมื่อเทียบกับการเกิด การเคลื่อนไหวของประชากรในพื้นที่มี

สูง โดยดูจากอัตราการย้ายเข้า-ออก ในเรื่องของความเป็นย่าน บริเวณเสาชิงช้าและบริเวณโดยรอบเป็นพื้นที่ที่มีความย่านที่พักอาศัยที่มีความเด่นชัดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ลักษณะและกิจกรรมของย่านการค้าเฉพาะอย่างได้หายไปเกือบหมด เช่น ย่านบ้านดินสอ, ย่านตีทอง เป็นต้น ยกเว้นย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์บริเวณถนนบำรุงเมืองที่ยังคงความเด่นชัดอยู่ ทั้งนี้ ในเรื่องของความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ ย่านขายเครื่องสังฆภัณฑ์จะมีที่ตั้งของย่านขนานกับเส้นทางถนนบำรุงเมืองที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อโยงเดิมของพื้นที่ความเชื่อศรัทธา ในขณะที่ย่านที่พักอาศัยบริเวณเสาชิงช้าจะมีความสัมพันธ์กับทางสัญจรหลัก ซึ่งมีรถโดยสารประจำทางและการเข้าถึงจากภายนอกที่สะดวกกว่า ในส่วนของศาลาว่าการกทม. ซึ่งเป็นการใช้ที่ดินใหม่ที่เกิดขึ้นช่วงหลัง และมีบทบาทมากในพื้นที่จนอาจถือว่าเป็นการใช้ที่ดินหลักของบริเวณนี้ โดยก่อให้เกิดกิจกรรมการค้าในลักษณะที่รองรับการใช้ที่ดินประเภทนี้อย่างมาก เช่น ร้านอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร หรือแม้แต่ตลาดนัดที่ขายสินค้าทั่วไปในช่วงกลางวัน

ทั้งนี้การพึ่งพิงกิจกรรมการค้าดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างและไม่ทับซ้อนกัน โดยความสัมพันธ์ของย่านที่พักอาศัยกับกิจกรรมการค้านั้นจะเกิดในช่วงตอนเย็นหลังกลับจากที่ทำงานที่อยู่พื้นที่ด้านนอก และในวันหยุด ในขณะที่ย่านหน่วยงานราชการนั้นจะเกิดความสัมพันธ์ในช่วงตอนเช้าและตอนกลางวันในวันธรรมดาเท่านั้น

ขอบเขตความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จากการศึกษาและสำรวจทำให้ทราบถึงบริเวณที่แสดงถึงความเป็นเสาชิงช้าในปัจจุบัน เพื่อใช้ในการสำรวจรายละเอียดในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในหัวข้อต่อไป ที่แบ่งแยกพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า คือ

1. ขอบเขตตามเขตของการปกครอง คือ แขวงเสาชิงช้า
2. ขอบเขตตามลักษณะของความสัมพันธ์ทางความหมาย กิจกรรม

และทางกายภาพที่เกี่ยวกับการรับรู้ที่ยังคงเหลือ พบว่าพื้นที่ไม่มีรูปร่างที่แน่นอนและมีความแตกต่างจากขอบเขตในข้อแรก โดยมีพื้นที่บริเวณครอบคลุม

- พื้นที่และอาคารโดยรอบที่หันหน้าอาคารเข้าสู่ลานคนเมือง ซึ่งเป็นลานโล่งมีการปิดล้อม และเป็นที่ตั้งของเสาชิงช้า ทำให้เกิดความรู้สึกของความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า
- การรับรู้จากโครงสร้างและองค์ประกอบเดิมของพื้นที่ ที่ปรากฏตามแนวเส้นทางของถนนบำรุงเมือง โดยดูจากลักษณะความต่อเนื่องของกิจกรรมที่เกิดขึ้น 2 ข้างทาง

3.2 ข้อมูลและรายละเอียดพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

การศึกษารายละเอียดของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ตามขอบเขตที่ได้จากการศึกษาข้อมูลโดยรวมข้างต้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดขอบเขตการแบ่งพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันตามสภาพความเป็นจริง ที่นำไปสู่ลักษณะของสภาพปัญหาและข้อได้เปรียบในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้จะเน้นข้อมูลส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของภาคเอกชน และข้อมูลพื้นที่ของภาครัฐเท่าที่จำเป็นต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู เพราะพื้นที่ของเอกชนโดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเมื่อเกิดการพัฒนาและฟื้นฟูต่างๆ ตามนโยบายของภาครัฐ แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ได้แก่

3.2.1 สภาพทางกายภาพ เป็นการศึกษาจากการสำรวจ ในด้าน ตำแหน่งที่ตั้ง, อาคารและสิ่งก่อสร้าง, การใช้อาคาร หรือกิจกรรมในอาคาร, ระบบการสัญจร ที่จอดรถ และลักษณะทางภูมิสถาปัตยกรรม

3.2.2 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ

3.2.1 สภาพทางกายภาพ

3.2.1.1 ตำแหน่งที่ตั้ง ตั้งอยู่ในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก เขตการปกครองของเขตพระนคร แขวงเสาชิงช้า กับแขวงสำราญราษฎร์ช่วงด้านเหนือ พื้นที่ทั้งหมด 57.91 ไร่ ในการเก็บข้อมูลทางกายภาพในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้านี้ จะใช้วิธีการสำรวจจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544) โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่ย่อย 6 ส่วน (แผนผังที่ 3-07) ตามความแตกต่างและความต่อเนื่องกัน ในเรื่องของตำแหน่งที่ตั้งและกิจกรรม ที่สามารถแบ่งแยกได้ค่อนข้างชัดเจน คือ

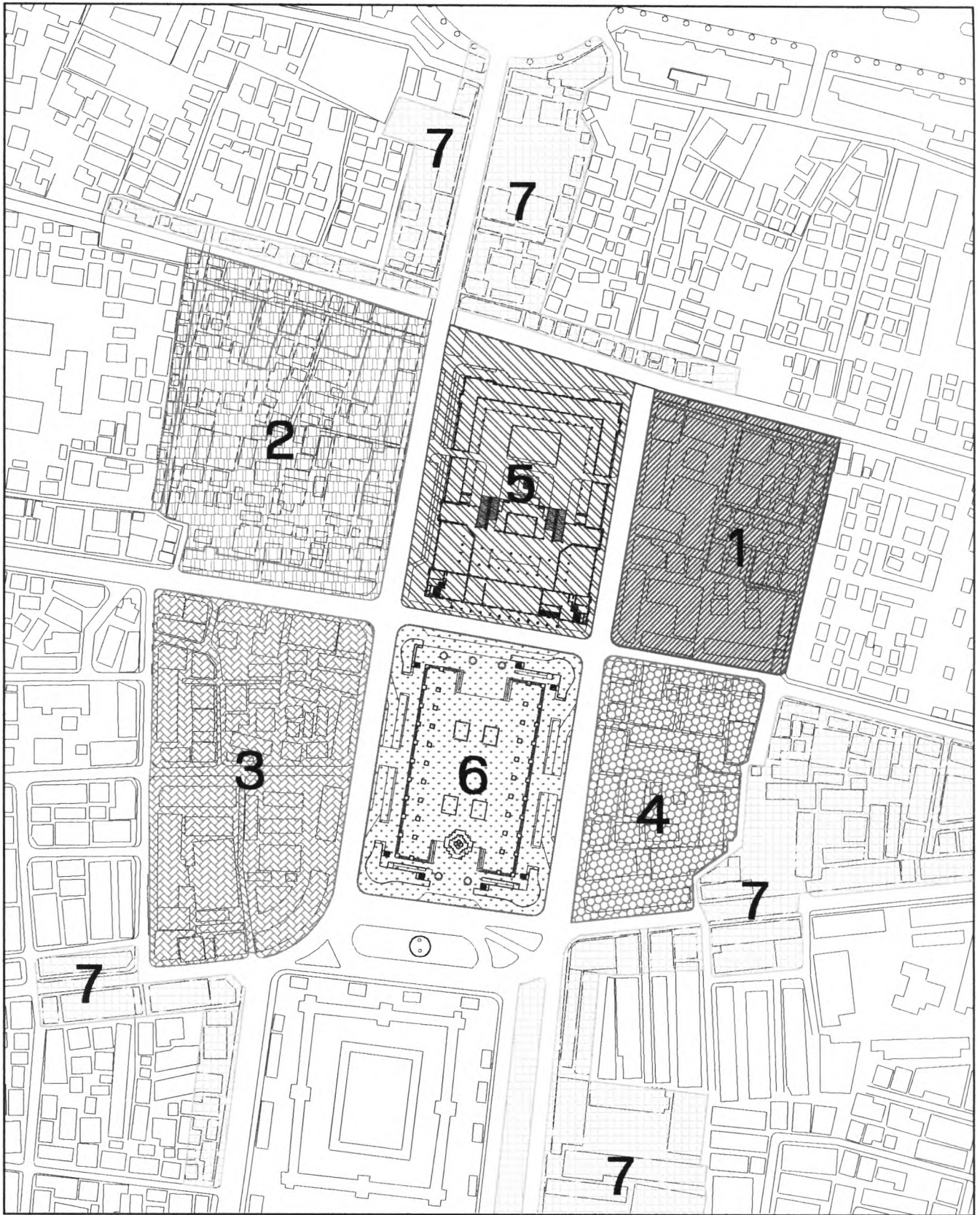
พื้นที่ย่อยที่ 1	พื้นที่บริเวณหลังวัดเทพธิดาราม
พื้นที่ย่อยที่ 2	พื้นที่บริเวณตรอกตึกดิน
พื้นที่ย่อยที่ 3	พื้นที่บริเวณหลังโบสถ์พราหมณ์
พื้นที่ย่อยที่ 4	พื้นที่บริเวณวังกรมพระสมมตอมรพันธุ์
พื้นที่ย่อยที่ 5	พื้นที่ของศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 1
พื้นที่ย่อยที่ 6	พื้นที่บริเวณลานคนเมือง หน้าศาลาว่าการกทม.
พื้นที่ต่อเนื่อง 7	พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อเนื่องโดยตรงกับพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในด้านกิจกรรม ระบบการสัญจรและระบบพื้นที่ว่าง โดยจะนำเสนอข้อมูลในส่วนเกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน ได้แก่

ที่บริเวณเสาชิงช้าในด้านกิจกรรม ระบบการสัญจรและระบบพื้นที่ว่าง โดยจะนำเสนอข้อมูลในส่วนเกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน ได้แก่

7.1 พื้นที่บริเวณริมถนนดินสอช่วงที่มุ่งไปสู่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และบริเวณตรงข้ามคลองหลอดวัดเทพธิดา เป็นพื้นที่ต่อเนื่องที่มีระบบการสัญจรและกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน

7.2 พื้นที่บริเวณริมถนนบำรุงเมือง 2 ซ้างทาง เป็นแนวดถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีความต่อเนื่องในระบบการสัญจรและกิจกรรม

7.3 ความเชื่อมโยงในระบบที่ว่างระหว่างพื้นที่โล่งสาธารณะขนาดใหญ่

สัญลักษณ์

พื้นที่ 1 บริเวณหลังวัดเทพธิดาราม	พื้นที่ 3 บริเวณหลังโบสถ์พราหมณ์	พื้นที่ 5 ศาลาว่าการกทม.
พื้นที่ 2 บริเวณตรอกคึกคักดิน	พื้นที่ 4 บริเวณอ่าววังกรมพระสมมติฯ	พื้นที่ 6 ลานคนเมือง, เสาชิงช้า
	พื้นที่ 7 พื้นที่ต่อเนื่อง	

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
 THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.

แผนผังที่ 3-08
 การแบ่งพื้นที่ในการศึกษา
 และสำรวจ เพื่อเสนอแนวทาง

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 นิสิต นางสาวสุนันดา คัญจนะ รหัส 437 42175 25

ที่มา
 มาตรฐาน
 1 : 3000

3.2.1.2 อาคารและสิ่งก่อสร้าง

แบ่งเป็นการศึกษาอาคารในลักษณะของผังเมือง คือ ความสูงและขนาดของอาคาร , รูปแบบของการวางผัง, สภาพของอาคาร, อายุของอาคาร และอาคารในลักษณะทางสถาปัตยกรรม รวมถึงองค์ประกอบอาคาร โดยเน้นเฉพาะอาคารตึกแถว ในส่วนที่ง่ายต่อการรับรู้จากมุมมองหลักจากเส้นทางสัญจรและพื้นที่ว่าง ได้แก่ ส่วนประกอบของรูปด้านหน้า

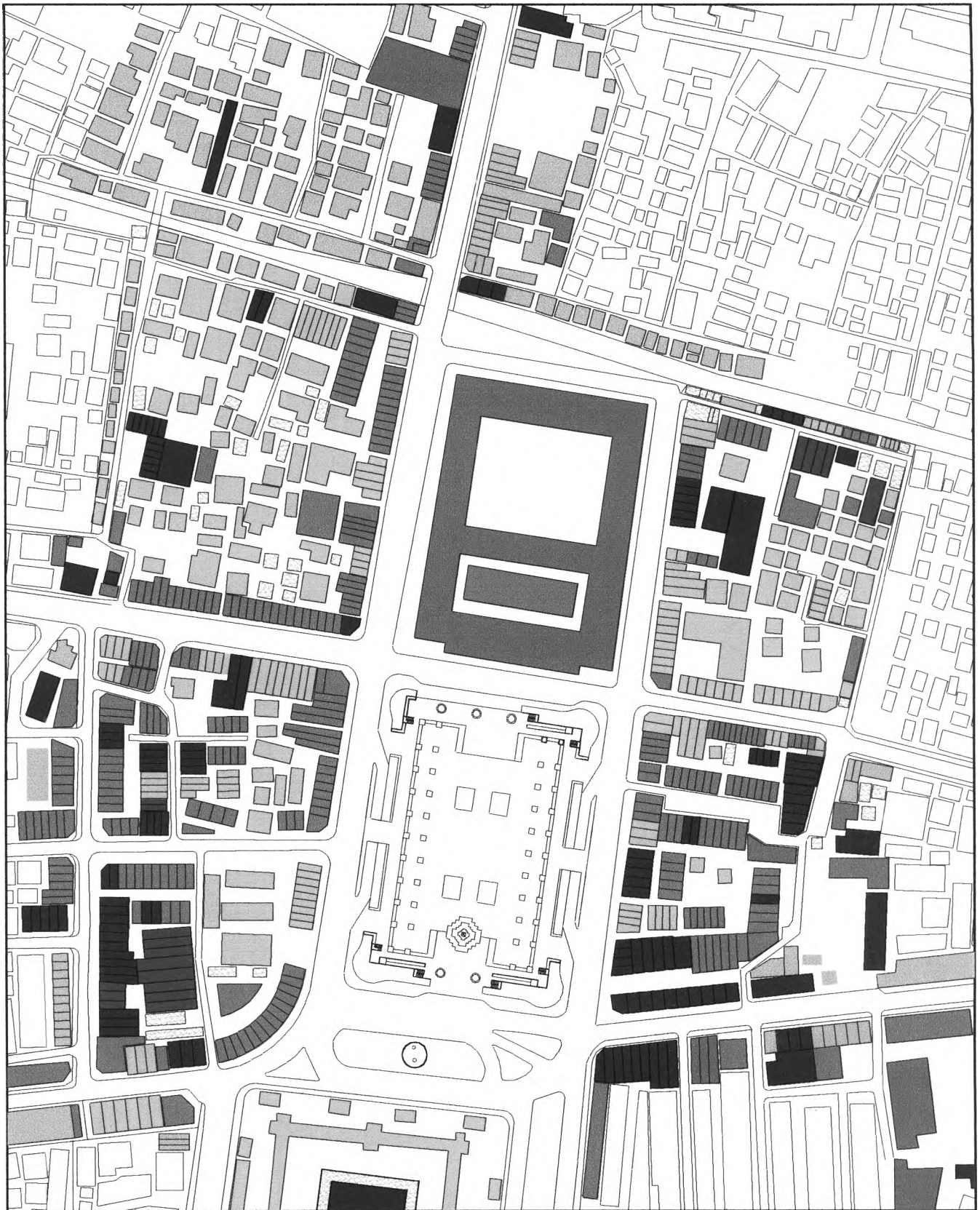
ความสูงและขนาดของอาคาร

สภาพความต้องการในปัจจุบันที่มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น อาคารส่วนใหญ่จึงมีการต่อเติมทั้งชั้นดาดฟ้า และพื้นที่ว่างรอบอาคาร ทำให้ความสูงของอาคารที่แท้จริงและพื้นที่ว่างรอบอาคารเปลี่ยนแปลงไป ในการสำรวจความสูงของอาคาร จึงใช้การนับตามจำนวนชั้นของอาคาร ได้ตามแผนผังที่ 3-09 สามารถแยกจำนวนชั้นของอาคารได้ตามตารางที่ 3-09 พบว่าสามารถแยกพื้นที่ที่มีความสูงต่างจากกันได้ 2 ส่วน คือ พื้นที่ 1 และ 2 สัดส่วนอาคารที่มีความสูง 2 ชั้น คิดเป็น 57.5 % ของพื้นที่อาคารในพื้นที่ 1 และ 2 รวมกัน รูปแบบเป็นบ้านเดี่ยวและบ้านในชุมชนแออัด ส่วนพื้นที่ 3 และ 4 สัดส่วนอาคารที่มีความสูง 3-4 ชั้น คิดเป็น 74.5 % ของพื้นที่อาคารในพื้นที่ 3 และ 4 รวมกัน ซึ่งเกิดจากมีลักษณะอาคารที่เป็นตึกแถว ส่วนอาคารที่มีความสูง 5-6 ชั้น มีสัดส่วนสูงถึง 18.91% ของพื้นที่อาคารทั้งหมด เป็นอาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร (ไม่นับอาคารศาลาว่าการกทม.)

ตารางที่ 3-09 ตารางแสดงพื้นที่ใช้สอยอาคาร ตามจำนวนชั้นของอาคาร (ไม่นับอาคารที่ต่อเติมชั้นดาดฟ้าน้อยกว่า 1/2 ของพื้นที่ต่อชั้น)

ที่มา : จากการแปลจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

พื้นที่ย่อย	พื้นที่ดินรวม (ตร.ม.)	ความสูงอาคาร จำแนกตามจำนวนชั้น (ตร.ม.)						รวมพื้นที่ อาคาร (ตร.ม.)
		1 ชั้น	2 ชั้น	3 ชั้น	4 ชั้น	5 ชั้น	6 ชั้น	
พื้นที่ 1 หลังวัดเทพธิดาราม	13,193.4	411.55 (8%)	3,964.47 (56%)	885.88 (13%)	1,156.05 (17%)	183.43 (2%)	397.95 (6%)	6,979.13 (100%)
พื้นที่ 2 ตรอกคึกคักดิน	19,985.0	769.18 (7%)	6,206.73 (59%)	2,679.50 (25%)	893.00 (8%)	130.73 (1%)	-	10,679.14 (100%)
พื้นที่ 3 หลังโบสถ์พราหมณ์ (ไม่นับพื้นที่โบสถ์)	16,707.4	1,104.04 (13%)	207.71 (3%)	4,453.77 (52%)	1,767.67 (20%)	-	1,081.35 (12%)	8,595.83 (100%)
พื้นที่ 4 วงกรมพระสมมติ	9,988.0	44.23 (1%)	952.72 (16%)	2,717.63 (45%)	1,900.19 (32%)	338.24 (6%)	-	5,953.01 (100%)
พื้นที่ 5 ศาลาว่าการกทม.	14,063.9	-	-	1,488.03 (20%)	-	5,870.31 (80%)	-	7,358.34 (100%)
พื้นที่ 6 ลานคนเมือง	16,723.6	-	-	-	-	-	-	-
พื้นที่ถนน	2,002.0	-	-	-	-	-	-	-
รวม	92,663.4	2,329 (5.97%)	11,332 (29.08%)	12,225 (31.37%)	5,717 (14.67%)	5,943 (15.25%)	1,459 (3.66%)	38,965 (100%)

สัญลักษณ์		
	อาคารสูง 1 ชั้น	
	อาคารสูง 2 ชั้น	
	อาคารสูง 3 ชั้น	
	อาคารสูง 4 ชั้น	
	อาคารสูง 5 ชั้น	
	อาคารสูง 6 ชั้นขึ้นไป	

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.		แผนที่ 3-09 แผนที่แสดงความสูงอาคาร	North 	
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสุมนมาลย์ ภาณุจนะ รหัส 437 42175 25		ที่มา จากการสำรวจ	มาตราส่วน 1 : 2500	

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
 THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.

แผนผังที่ 3-10

แผนผังภาพพื้น อาคาร
 (Future Ground)

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 นิสิต นางสาวสมหมาย กาญจนะ รหัส 437 42175 25

ที่มา
 จากการแปลแผนผัง

มาตราส่วน
 1 : 5500

ขนาดของอาคาร จากการดูจากแผนผังภาพ-พื้นของอาคาร (แผนผังที่ 3-10) ส่วนใหญ่เป็นอาคารตึกแถวและอาคารขนาดเล็ก (Small Scale Building) และบ้านพักอาศัยทางด้านทิศเหนือ (พื้นที่ 1 และ 2) ถัดเข้าไปด้านใน ทำให้มี Texture ที่ละเอียดในพื้นที่โดยรวม ส่วนที่พักอาศัยรูปแบบตึกแถวจะอยู่ถัดลงมาด้านทิศใต้ (พื้นที่ 3 และ 4) จะมี Texture ที่หยาบกว่า ส่วนศาลาว่าการกรุงเทพมหานครเป็นอาคารที่มีขนาดใหญ่มาก จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านขนาดของอาคารกับพื้นที่โดยรอบ

รูปแบบของการวางผัง

รูปร่างโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า มีพื้นที่ว่างที่เป็นลานโล่งขนาดใหญ่บริเวณกลางพื้นที่ (ลานคนเมืองเสาชิงช้า) และมีอาคารโดยรอบ 4 ด้าน มีทิศทางหันหน้าอาคารเข้าสู่พื้นที่ลานคนเมือง โดยมีทางสัญจร 4 ด้าน เป็นตัวคั่น จึงทำให้มีลักษณะเป็นพื้นที่ปิดล้อมอย่างชัดเจน 3 ด้าน โดยมีอาคารประเภทตึกแถว 2 ด้านทางทิศตะวันออก-ตก มีอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานครทิศเหนือ ส่วนด้านที่ 4 ทิศใต้เป็นที่ตั้งของวัดสุทัศน์ฯ แกนหลักของพื้นที่จึงอยู่ตามแนวอาคารและสิ่งก่อสร้างที่สำคัญได้แก่ วัดสุทัศน์ฯ , เสาชิงช้า , ลานคนเมือง และอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ ในสภาพปัจจุบันขาดความต่อเนื่องกันทางด้านการใช้สอย เนื่องจากเส้นทางของรถยนต์ที่ตัดผ่าน รูปแบบการวางผังของอาคารตึกแถว มีการวางผังตามแนวถนน ทำให้เกิดพื้นที่ปิดล้อม หรือกลุ่มอาคารบริเวณด้านหลัง ที่ไม่ได้รับการพัฒนา โดยจะอยู่ในรูปแบบของบ้านขนาดเล็ก

พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม ด้านเหนือและทิศตะวันออกติดกับคลองหลอดและวัดเทพธิดาราม ด้านทิศใต้และตะวันตกติดกับถนนสายย่อย (ไม่มีระบบขนส่งสาธารณะวิ่งผ่าน) รถวิ่งทางเดียว โดยถนนมีความกว้าง 8.00-10.00 เมตร มีตึกแถวอยู่ริมถนน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพักอาศัย ด้านในเป็นลักษณะของชุมชนแออัด และบ้านเดี่ยวเริ่มปรากฏอาคารชุดให้เช่า เป็นอาคารขนาดเล็ก มีความสูงมากกว่าความสูงโดยรวมของพื้นที่เกิดขึ้น โครงข่ายทางสัญจรหลักของพื้นที่ด้านในเป็นทางเดินเท้า มีความกว้างประมาณ 1.20-2.20 เมตร มีทางเข้า-ออกสู่ภายนอก 2 ทาง

พื้นที่ 2 พื้นที่บริเวณตรอกตึกดิน รูปแบบการวางผังคล้ายกับพื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม เพียงแต่อยู่ติดกับถนนสายหลัก (ถนนดินสอ) ที่รถโดยสารประจำทางส่วนใหญ่ผ่าน จึงมีกิจกรรมการค้าในตึกแถว และรถเข็นแผงลอยมากกว่า พื้นที่ภายในใช้การสัญจรทางเท้าเป็นหลัก กว้างประมาณ 1.20-1.80 เมตร อาคารภายในเป็นบ้านเดี่ยวขนาดใหญ่ที่มีรั้วรอบและบ้านในลักษณะชุมชนแออัด โดยเฉพาะด้านที่ติดกับวัดมหรณพาราม รูปแบบการวางผังมีลักษณะปิดล้อมเป็นกลุ่มอาคาร

พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พรหมณ์ มีถนนสาธารณะล้อมรอบ 4 ด้าน พื้นที่ภายในส่วนใหญ่เป็นตึกแถว ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ถนนภายในพื้นที่กว้างประมาณ 8.00-12.00 เมตร มีทางเดินเท้าขนานกับแนวถนน มีความกว้างประมาณ 1.50 -3.00 เมตร รถวิ่งทางเดียวเนื่องจากการจอดรถริมถนนของผู้ที่อยู่ในตึกแถว

พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์ มีถนนสาธารณะล้อมรอบ 3 ด้าน ด้านที่เหลือเป็นถนนย่อยในพื้นที่ กว้างประมาณ 2.50-3.50 เมตร อาคารส่วนใหญ่เป็นตึกแถว ที่สร้างขนานกับแนวถนน ส่วนตึกแถวด้านใน จะสร้างในแนวตั้งฉากกับแนวถนน โดยหันหน้าอาคารเข้าสู่ทางสัญจร เกิดพื้นที่ว่างมีลักษณะปิดล้อมอยู่ด้านหลังอาคาร ทางสัญจรภายในเป็นรูปแบบของถนนที่มีขนาดแคบประมาณ 1.20-3.00 เมตร เป็นทางตันและถูกใช้เป็นที่จอดรถด้านหน้า ทำให้มีลักษณะการใช้พื้นที่เฉพาะกลุ่ม

ตารางที่ 3-10 ตารางแสดงพื้นที่ใช้สอยอาคาร ,BCR. ,OSR. และ FAR.

ที่มา : จากการแปลจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

* ไม่นับรวมกับพื้นที่ใช้สอยอาคารรวม

พื้นที่ย่อย	พื้นที่ดินรวม (ตร.ม.)	พื้นที่ใช้สอยอาคารรวม (พื้นที่อาคารxจำนวนชั้น) (ตร.ม.)	BCR.	OSR.	FAR.
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	13,193.40	18,826.58	53%	47%	1.43
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกตึกดิน	19,985.00	25,446.79	53%	47%	1.27
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์ (ไม่รวมพื้นที่โบสถ์พราหมณ์)	16,707.42	32,619.55	64%	36%	1.95
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	9,988.04	19,394.52	60%	40%	1.94
พื้นที่ 5 ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร	14,063.93	38,447.80	52%	48%	2.73
พื้นที่ 6 ลานคนเมือง (พื้นที่จอดรถใต้ดิน)	16,723.66	33,447.32 *	0%	%	2.00
พื้นที่ถนน (2.16% ของพื้นที่ดิน)	2,002.00	-	-	-	-
รวมพื้นที่	92,663.45	124,280.86	45%	55%	1.34

สภาพอาคาร

ในการสำรวจและจัดระดับของสภาพอาคารตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คิดตามจำนวนหลังหรือคูหาที่มีการดูแลรักษาต่างจากคูหาข้างเคียง ได้ตามแผนผังที่ 3-11 สรุปสภาพอาคารได้ตามตารางที่ 3-11 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. **สภาพดี** พิจารณานอกเหนือไปจากอายุของอาคารที่อาคารใหม่มักอยู่ในสภาพดี เป็นอาคารที่มีโครงสร้างความมั่นคงแข็งแรง ทั้งยังได้รับการดูแลรักษาดี
2. **สภาพปานกลาง** พิจารณาจากอาคารที่มีโครงสร้างความมั่นคงแข็งแรงหรือพอใช้ แต่ขาดการบำรุงรักษา
3. **สภาพทรุดโทรม** พิจารณาจากอาคารที่มีโครงสร้างทรุดโทรม อันอาจเป็นผลมาจากวัสดุที่ใช้ปลูกสร้างอาคาร และการดูแลรักษา อีกทั้งความแออัด ความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับตัวอาคาร

สภาพอาคารโดยรวม อยู่ในสภาพปานกลาง 48% และสภาพทรุดโทรม 29% โดยพื้นที่ที่มีสัดส่วนอาคารทรุดโทรมมากที่สุด คือบริเวณหลังวัดเทพธิดาราม (58%ของพื้นที่

ย่อย) ส่วนอาคารที่มีสภาพดีมีเพียง 21% พบมากในรูปแบบของอาคารที่สร้างใหม่ (อายุไม่เกิน 15 ปี) และบ้านเดี่ยวขนาดใหญ่บริเวณตโรคึกดิน

ตารางที่ 3-11 แสดงร้อยละของสภาพอาคารในพื้นที่เสาชิงช้า คิดตามหลัง/คูหา

ที่มา : จากการแปลจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

พื้นที่ย่อย	สภาพดี	สภาพปานกลาง	สภาพทรุดโทรม
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	22%	20%	58%
พื้นที่ 2 พื้นที่ตโรคึกดิน	26%	45%	29%
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	17%	68%	15%
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	17%	50%	33%
รวมพื้นที่	21%	48%	31%

อายุของอาคาร

ใช้วิธีการเปรียบเทียบ ซ้อนทับกันของภาพแผนที่ , ภาพถ่ายทางอากาศ ในช่วงต่างๆ ประกอบกับการสำรวจสถานที่จริงในปัจจุบัน ได้ผลการสำรวจตามแผนผังที่ 3-12 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละของอายุอาคารในแต่ละช่วงได้ตามตารางที่ 3-12 โดยแยกลำดับของอายุอาคารเป็น 3 ช่วงอายุหลักๆ ได้แก่

1. อาคารที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป (ก่อน พ.ศ. 2464) เป็นช่วงตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปลายสมัยรัชกาลที่ 6 ก่อนการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองใน พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมต่างๆ ยังเป็นสิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมอย่างเด่นชัด จึงสมควรได้รับการอนุรักษ์ที่เหมาะสม และถูกต้อง
2. อาคารที่มีอายุระหว่าง 35 - 80 ปี (พ.ศ. 2408 - พ.ศ. 2564) เป็นช่วงที่เริ่มได้รับอิทธิพลจากระบบอุตสาหกรรม อาคารในช่วงระยะเวลานี้ มีทั้งเป็นสิ่งก่อสร้างที่ยังมีคุณค่าและไม่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ประกอบกับเป็นช่วงอายุของอาคารที่เริ่มมีปัญหา มาก และกระบวนการเสื่อมลงของการใช้อาคารที่มีมากขึ้น จนถึงขั้นการหมดอายุการใช้งาน ดังนั้นอาคารก็อาจจะไม่จำเป็นต้องทำการอนุรักษ์ หรือเก็บไว้เนื่องจากอาจการเกิดค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ซ่อมแซมจำนวนมาก
3. อาคารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี เป็นช่วงอายุของอาคารที่ต้องการปรับปรุงไม่มาก และอายุของการใช้งานยังไม่มากนัก อาคารในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะใช้การฟื้นฟูอาคารแทนการอนุรักษ์หรือการรื้ออาคารทิ้ง โดยแบ่งเป็นช่วงย่อย 2 ช่วง คือ
 - อาคารที่มีอายุระหว่าง 15 -35 ปี (พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2508) เป็นช่วงที่มีการก่อสร้างอาคารก่อนมีการใช้มาตร

การต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางกายภาพของในเขตพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

- อาคารที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี (หลัง พ.ศ. 2530) เป็นช่วงที่มีการก่อสร้างอาคารใหม่หลังจากการประกาศใช้กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางกายภาพของในเขตพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

อายุของอาคารโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ 1 และ 2 มีอาคารที่อายุระหว่าง 35-80 ปี สัดส่วน 41.5% ในขณะที่พื้นที่ 3 และ 4 มีอาคารอายุระหว่าง 15-35 ปี เป็นสัดส่วน 61.5% และอาคารที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี รวมทั้งพื้นที่ มีสัดส่วนทั้งหมด 7.75%

ตารางที่ 3-12 แสดงร้อยละของอายุอาคารในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า คิดตามจำนวนหลัง/คูหา
ที่มา : จากการแปลงจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

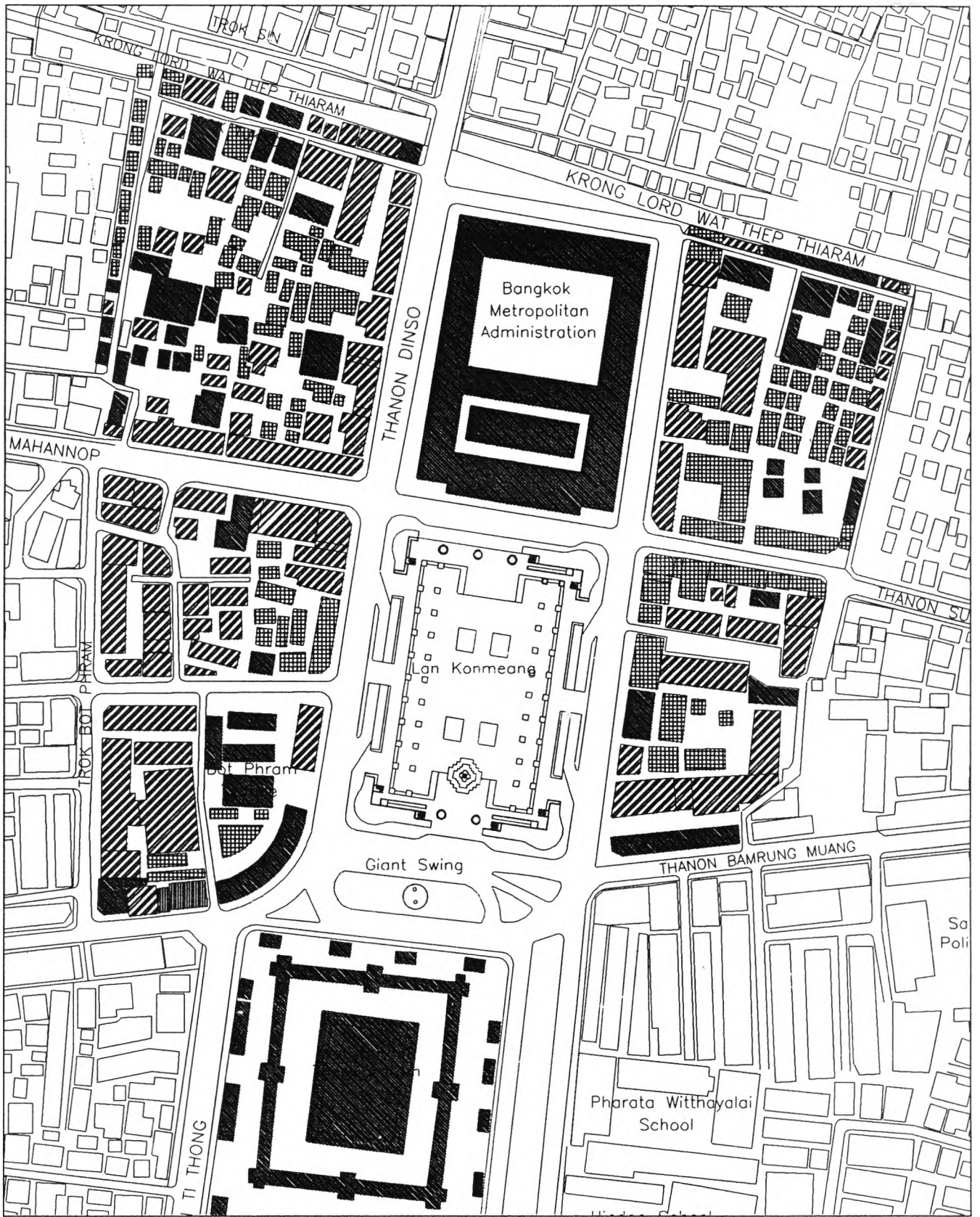
พื้นที่ย่อย	อายุ 80 ปีขึ้นไป	อายุระหว่าง 35-80 ปี	อายุระหว่าง 15-35 ปี	อายุน้อยกว่า 15 ปี
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	8%	41%	37%	14%
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกตึกดิน	17%	42%	32%	9%
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์ (ไม่นับอาคารโบสถ์พราหมณ์)	7%	31%	57%	5%
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	-	31%	66%	3%
รวม	10%	36.25%	48%	7.75%

3.2.1.2.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

จากการสำรวจ พบว่ามีรูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญ การนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจจึงจะไม่ระบุว่ามีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบใด แต่จะใช้รูปแบบที่กำหนดการมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับอาคารที่มีคุณค่าในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ (แผนผังที่ 3-13 และ ตารางที่ 3-13) เพื่อนำไปใช้ในส่วนของการประเมินอาคาร ทั้งนี้จะไม่กล่าวถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาสนสถาน

ตารางที่ 3-13 แสดงร้อยละของอาคารที่มีคุณค่าในพื้นที่เสาชิงช้า คิดตามจำนวนหลัง/คูหา
ที่มา : จากการแปลงจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

พื้นที่ย่อย	รูปแบบมีคุณค่า	กลางเก่า-ใหม่	รูปแบบสมัยใหม่
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	15%	22%	63%
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกตึกดิน	45%	28%	27%
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	7%	14%	79%
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	-	5%	95%
รวมพื้นที่	16.75%	17.25%	66.00%

สัญลักษณ์

สภาพอาคารดี

สภาพอาคารปานกลาง

สภาพอาคารทรุดโทรม

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
 THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.

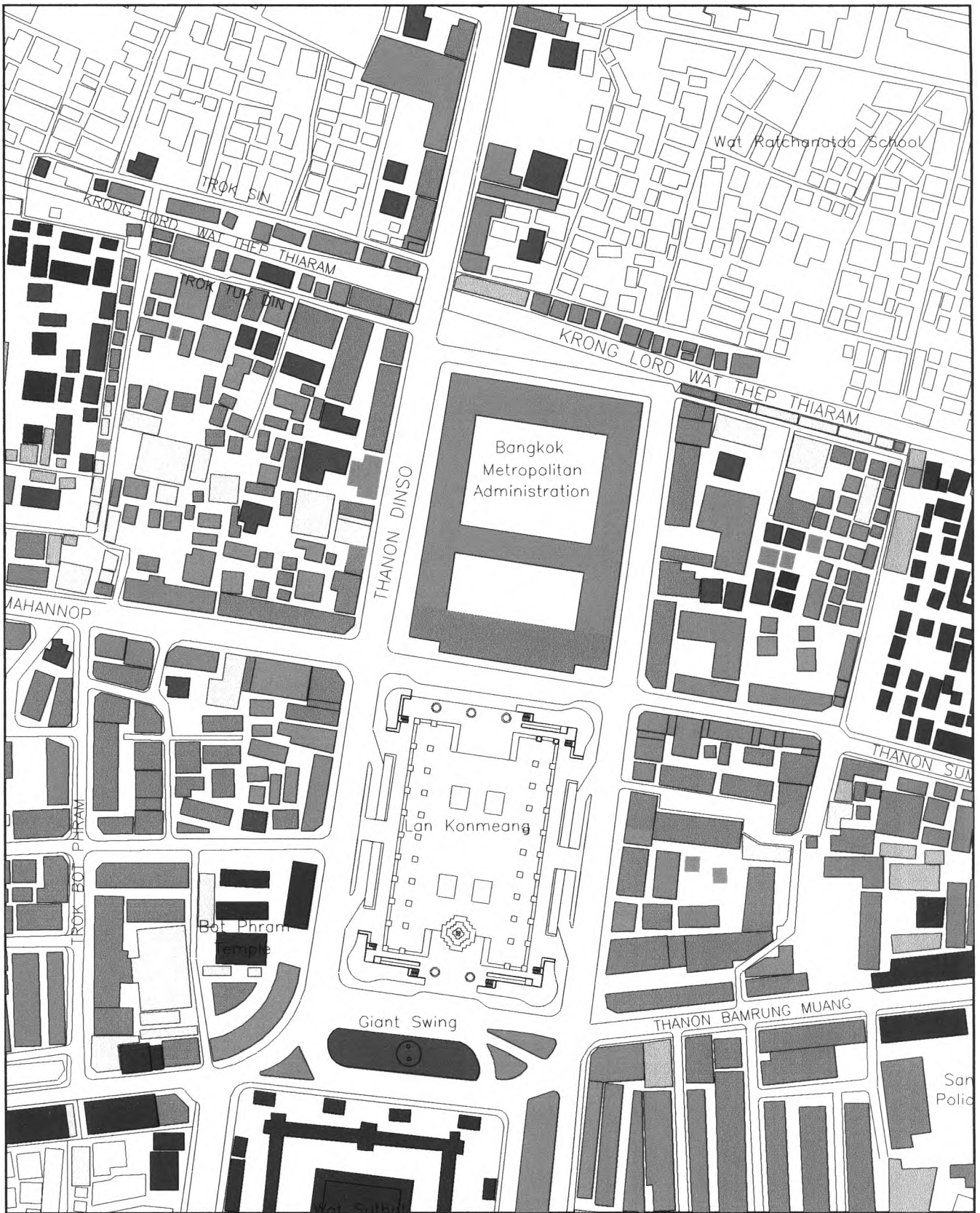
แผนผังที่ 3-11
 ฟังแสดงสภาพอาคาร

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 นิสิต นางสาวสุนนมาชัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25

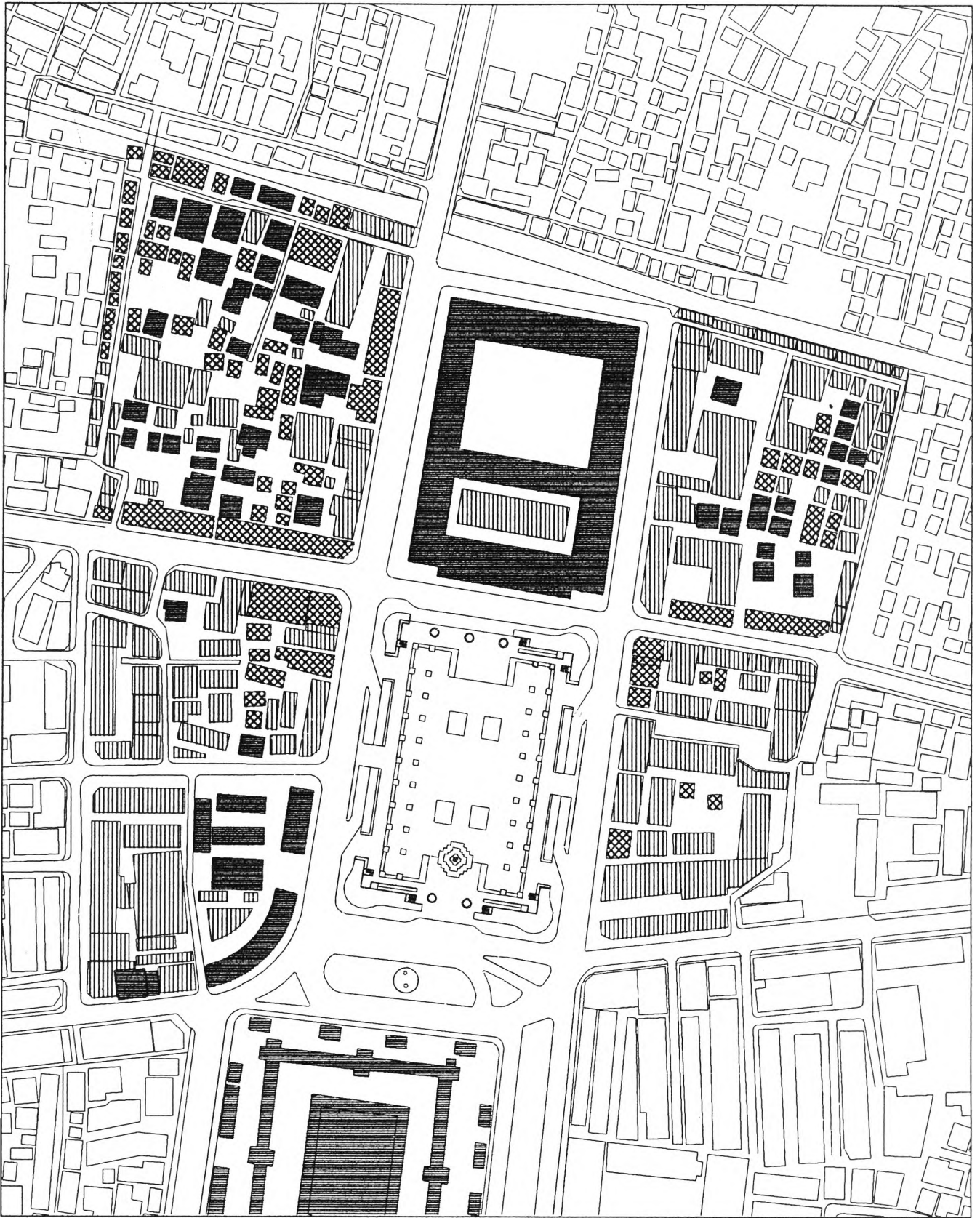
ที่มา
 จากการศึกษาจริง

มาตราส่วน
 1 : 2500

สัญลักษณ์	ช่วงที่ 1 อาคารอายุ 80 ปีขึ้นไป	ช่วงที่ 2 อาคารอายุ 35-80 ปี	ช่วงที่ 3 อาคารอายุน้อยกว่า 35 ปี
	ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2444 (เกิน 100 ปี)		
	พ.ศ. 2444 - 2484 (100-80 ปี)		
		พ.ศ. 2484-2494 (80-50 ปี)	พ.ศ. 2508-2530 (35-15 ปี)
		พ.ศ. 2494-2508 (50-35 ปี)	พ.ศ. 2530-ปัจจุบัน (น้อยกว่า 15 ปี)

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.		แผนที่ 3-12 ผังแสดงอายุอาคาร		
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสุมนมาลย์ กาญจนนะ รหัส 437 42175 25	ที่มา จากการสำรวจและแปลแผนที่เก่า	มาตราส่วน 1 : 2500		

สัญลักษณ์

อาคารที่มีคุณค่า

อาคารกลางเก่ากลางใหม่

อาคารรูปแบบสมัยใหม่

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
 THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.

แผนผังที่ 3-13

ผังแสดงรูปแบบอาคาร

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 นิสิต นางสาวสุนมาลัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25

ที่มา
 จากภาพถ่ายจริง

มาตราส่วน
 1 : 2500

ตึกแถว

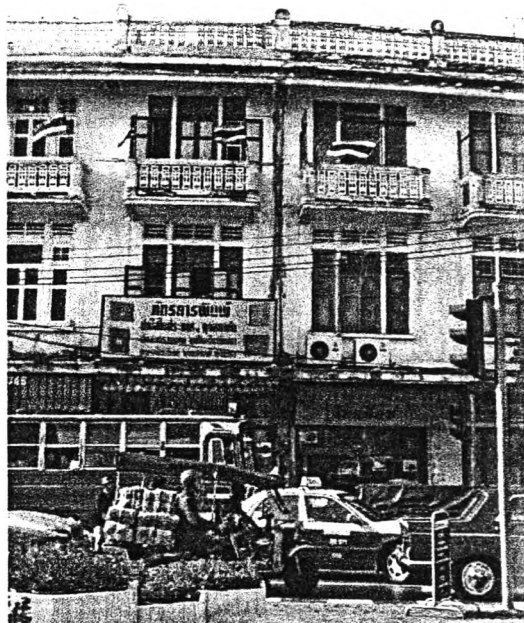
ตึกแถวริมถนนบำรุงเมือง ตั้งอยู่ริมถนนบำรุงเมืองทั้ง 2 ฟากถนน ยกเว้นตรงช่วงกระทรวงมหาดไทย (เนื่องจากมีการรื้อถอน) เริ่มตั้งแต่มุมที่ติดกับถนนอัษฎางค์จนถึงถนนตีทอง นับเป็นอาคารรุ่นแรกของเมืองไทย ขนาดของอาคาร โดยเฉลี่ยแต่ละคูหา กว้าง 5.30 เมตร ลึก 10.00 เมตร สูง 8.00-12.00 เมตร (อ้างอิงจากคูหาที่มีสภาพดั้งเดิม) เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น โครงสร้างกำแพงรับน้ำหนัก หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องว่าว ผนังเรียบ ไม่มีลวดลาย หน้าต่างบานพับมีขนาดแคบจากรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากจีน มีกันสาดหน้าต่างชั้น 2 ปลายกันสาดเป็นสายลูกไม้ ชั้นล่าง ประตูจะเป็นช่องโค้ง ช่องลมประตูเป็นสายไม้ฉลุ ส่วนด้านหน้าของตึกชั้นล่างเป็นทางเดินต่อเนื่อง (Arcade) เป็นแบบเดียวกับอาคารที่สุวรรณคีร์นก่อน หรืออาคารที่ภูเก็ต ตามแบบจากสิงคโปร์

ตึกแถวบริเวณลานคนเมือง และเสาชิงช้า (รูปภาพที่ 3-05) ตึกแถวโดยรอบลานคนเมือง ส่วนใหญ่เป็นตึกแถวสมัยใหม่ที่ไม่ม่ลักษณะเฉพาะ มีรูปแบบ องค์ประกอบ และความสูงไม่แน่นอน ส่วนใหญ่กรรมสิทธิ์เป็นของเอกชน ยกเว้นตึกแถวบริเวณด้านหน้าโบสถ์พราหมณ์ คาดว่าเป็นตึกแถวรุ่นเดียวกับบริเวณริมถนนบำรุงเมือง (ดูจากแผนที่ทางประวัติศาสตร์) เป็นที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ส่วนตึกแถวบริเวณมุมถนนบำรุงเมืองติดกับถนนดินสอ เป็นอาคารตึกโค้งหลังแรก สูง 3 ชั้น (ปัจจุบันได้ขึ้นทะเบียนเป็นอาคารอนุรักษ์) มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่คล้ายกับตึกโค้งบริเวณถนนบำรุงเมือง เป็นตึกแถวยุคแรกที่มีรูปแบบเป็นอาคารโค้ง ขนาดอาคาร กว้าง 4.00 เมตร ลึก 10.00 เมตร สูง 11.00 เมตร เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีต 3 ชั้น ชั้นล่างและชั้นที่ 3 มีแนวกันสาดเชื่อมยาวตลอดแนว ใช้คานคสล.ยื่น โดยมีแผ่นคสล.หล่อสำเร็จนำมาวางทับไว้ พร้อมปั้นปูนปิดรอยต่อของแผ่น อันเป็นวิธีการก่อสร้างในสมัยนั้น ในชั้นที่ 2 และดาดฟ้า มีระเบียงลายปูนปั้น

บน ตึกแถวหน้าโบสถ์พราหมณ์ บนถนนดินสอ เป็นตึกแถวรุ่นเดียวกับตึกแถวริมถนนบำรุงเมือง ซาดการดูแลรักษา

ขวา ตึกแถวโค้ง สูง 3 ชั้น ริมถนนบำรุงเมืองติดกับถนนดินสอ ปัจจุบันได้ขึ้นเป็นโบราณสถาน จึงไม่ปรากฏการต่อเติมอาคารในด้านบน

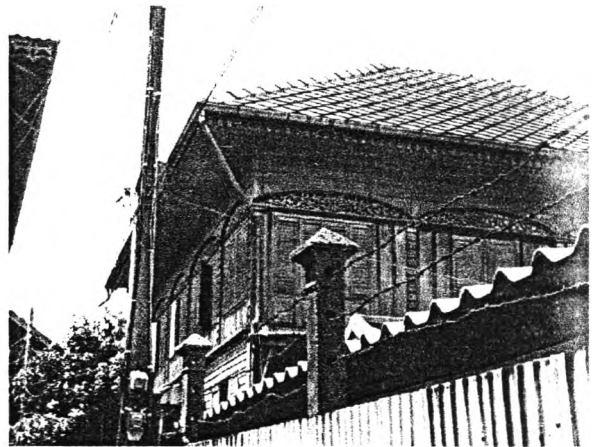

รูปภาพที่ 3-05 รูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวบริเวณเสาชิงช้า

ประตูบานเพี้ยมไม้ 6 ช่อง ด้านบนมีช่องลมผืนผ้าลายปูนปั้น หน้าต่าง บานเปิดไม้ 1 ชุด มีช่องลมด้านบน

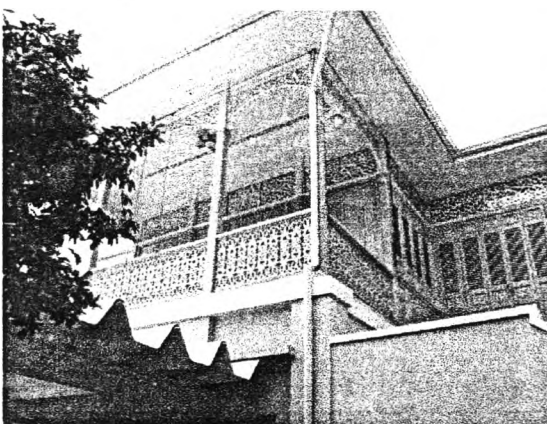
บ้านเดี่ยว (รูปภาพที่ 3-06)

เรือนไทยเก่าสมัยต้นรัตนโกสินทร์ 1 หลัง 2 เรือนคู่ พบบริเวณหลังวัดเทพธิดาราม เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนสูง ตรงกลางเป็นลานโล่ง หลังคามนิลาทรงสูง ปูกระเบื้องดินเผา ลักษณะสอบเข้า โครงสร้างแบบเสา-คานรับน้ำหนัก ผนังฝาปะกน หน้าต่างไม้บานเปิดคู่ ปัจจุบันมีการดัดแปลงการใช้งานให้เป็นห้องเช่า พร้อมทั้งขาดการดูแลรักษา จึงมีสภาพทรุดโทรม

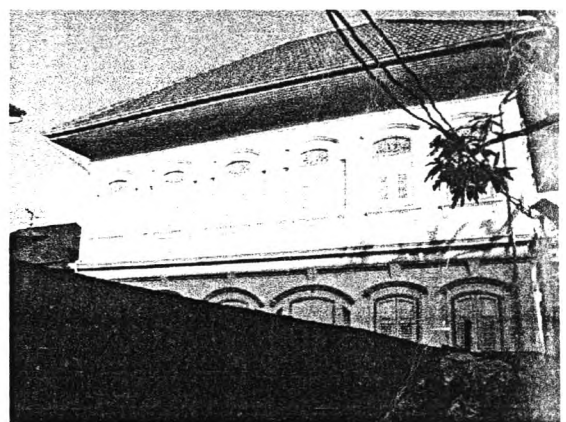

บนซ้าย เรือนไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ หลังวัดเทพธิดาราม การใช้งานในปัจจุบันเป็นห้องเช่าราคาถูก ขาดการดูแล จึงมีสภาพที่ทรุดโทรมมาก

บนขวา บ้านไทยโครงสร้างไม้ สร้างสมัยรัชกาลที่ 5 บริเวณตรอกคึกคัก ให้เช่า ขาดการดูแลรักษา

บนซ้าย บ้านไทยของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ (ปัจจุบันเป็นสำนักงานบริพัตร) บริเวณริมถนนตะนาว ติดคลองหลอดวัดเทพธิดาราม

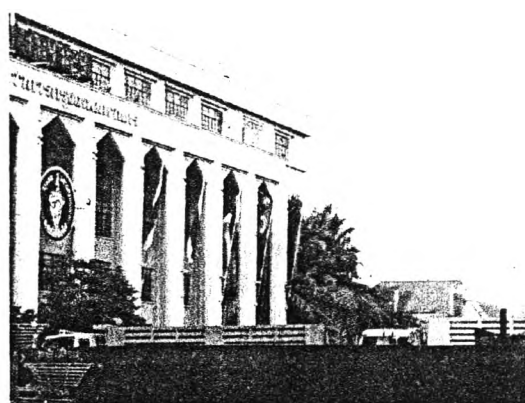
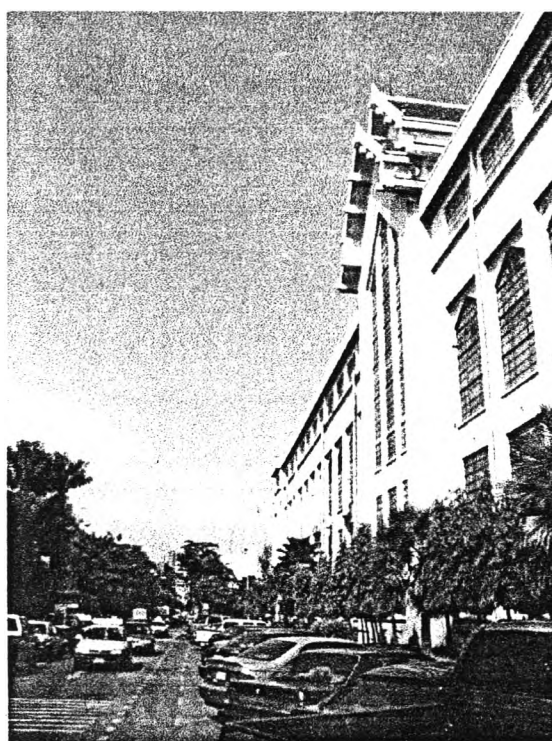
บนขวา บ้านไทยโครงสร้างคอนกรีต บริเวณที่ตั้งวังกรมพระสมมตอมรินทร์ ปัจจุบันไม่มีการใช้งาน นอกจากจะใช้พื้นที่โล่งด้านหน้าอาคาร เวลางานประเพณีต่างๆของชุมชน

รูปภาพที่ 3-06 รูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมของบ้านเดี่ยวบริเวณพื้นที่เสาชิงช้า

บ้านไทยประยุกต์ เป็นบ้านเดี่ยวขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวที่ไม่ใช่รูปแบบของไทย แต่เป็นรูปแบบที่ได้ปรับแต่งขึ้นใหม่ ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามาผสม สร้างตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา โดยจะพบมากในบริเวณตรอกตึกดิน-ตึกศิลาปี อาคารหลังถนนราชดำเนิน โดยตั้งอยู่ด้านในพื้นที่ด้านหลังตึกแถว มีการปลูกติดต่อกันอย่างแออัด มีซุ้มประตูทางเข้าบ้าน ใต้ถุนเต็ม โครงสร้างเป็นไม้ หลังคากระเบื้องว่าว ทรงปั้นหย่าหรือทรงจั่ว มุมหลังคาไม้ชันเท่าเรือนไทย มีเชิงชายเป็นไม้ฉลุสวยงาม มีช่องแสง ช่องลม หนี้อ่างต่าง มีรูปแบบทั้งช่องโค้งหรือผืนผ้า วัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ฉลุ หรือเป็นแก้วกระจก ดอก กระจกเม็ด ผนังไม้กระดานตีเข้าลิ้นบังใบทางแนวนอน ที่มุมฝามาชนเสาไม้แผ่นางตั้งดี หุ้มเสาประกบทั้ง 2 ด้าน หน้าต่างมีรูปแบบทั้งบานเปิดคู่ บานกระทุ้ง ลักษณะมีทั้งแบบลูกฟักไม้ และลูกฟักบานเกล็ดไม้

ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร (รูปภาพที่ 3-07)

อาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างในปี พ.ศ. 2502 ขนาดของอาคาร กว้าง 86.65 เมตร ยาว 120.00 เมตร สูง 21.65 เมตร ตรงกลาง มีพื้นที่เปิดโล่ง 2 ช่อง ภายในมีหอนาฬิกา ปัจจุบันพื้นที่โล่งภายในด้านหน้ามีการสร้างอาคารสูง 3 ชั้น พื้นที่การใช้งานทั้งหมด 38,447.80 ตารางเมตร ความสูงเดิม 4 ชั้น ด้านหน้าอาคารในปัจจุบันเป็นส่วนต่อเติมภายหลัง จากแบบก่อสร้างเก่า เดิมมีแนวความคิดที่จะต่อเติมด้านหน้าอาคารเป็นหอนาฬิกา โดยมีความสูงประมาณ 10 ชั้น แต่ไม่ปรากฏในการก่อสร้างตามทีเห็นในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อหน่วยงานมีความต้องการใช้พื้นที่มากขึ้นจึงทำการต่อเติมอาคารชั้นลาดฟ้า กลายเป็น 5 ชั้น

รูปภาพที่ 3-07 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของ
ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

ชาย บริเวณถนนดินสอ มองไปทางอนุสาวรีย์
ประชาธิปไตย เดิมเป็นด้านหน้าของอาคาร
ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่สำหรับจอดรถ

บน ส่วนประกอบรูปด้านหน้า มองเห็นภูเขาทองและ
โลหะปราสาท ชั้นบนเกิดจากการต่อเติม

องค์ประกอบอื่นๆ ของอาคารประเภทตึกแถว

ส่วนประกอบของรูปด้านหน้าของอาคารที่อยู่ตามเส้นทางสัญจรหลักและพื้นที่เปิดโล่งที่มีความสำคัญ ได้แก่ สัดส่วนของช่องเปิด, กันสาด, ป้ายร้านค้า, ฝ้าใบ และการใช้สีอาคาร (ดูรายละเอียดองค์ประกอบอาคารที่มีคุณค่าเพิ่มเติมในบทที่ 4) ส่วนใหญ่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน และเป็นลักษณะที่พบได้ทั่วไปในพื้นที่นอกกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้จะสำรวจเพื่อหาองค์ประกอบของอาคารที่เกิดขึ้นโดยรวม

ป้ายร้านค้า (รูปภาพที่ 3-08) ขนาดและรูปแบบของป้ายไม่แน่นอน ส่วนตำแหน่งในการติดตั้ง ส่วนใหญ่จะติดตั้งบริเวณชั้นล่าง โดยรวมแล้วจะติดตั้งป้ายร้านค้าตามแนวขวาง และติดตั้งเหนือกันสาดชั้นล่าง มีบางอาคารที่ติดตั้งในระดับสูงเพื่อการมองเห็นในระยะไกล

รูปภาพที่ 3-08 แสดงตำแหน่งขนาดและรูปแบบในการติดตั้งป้ายในบริเวณเสาชิงช้า

บนชาย การติดตั้งป้ายร้านค้าแนวขวาง
บนกลางและขวา การติดตั้งป้ายร้านค้าที่มองเห็นในระยะไกล

การใช้สีและวัสดุ จากการสำรวจพบว่า อาคารที่ตั้งอยู่บนถนนหน้าเมืองนั้น (รูปภาพที่ 3-09) มีการใช้สีสันทัน ทั้งตัวอาคารป้ายร้านค้า และจากสีของสินค้าเอง เป็นลักษณะของสีโทนร้อน เช่น สีเหลือง ส้ม แดง ชมพู เป็นต้น การใช้สีบริเวณถนนหน้าเมืองนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะการค้าที่เป็นย่านขายเครื่องอัฐบริวาร ที่ส่วนใหญ่มีสีเหลืองและส้ม และเป็นสีที่ทำให้ส่งเสริมการรับรู้ความเป็นย่านที่เด่นชัดมากขึ้น

ส่วนบริเวณลานคนเมือง (รูปภาพที่ 3-10) มีการใช้สีและวัสดุที่ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะอาคารของเอกชนที่เป็นฉากด้านข้าง ในการพิจารณาจึงอาศัยอาคารที่มีแนวโน้มในการอนุรักษ์เป็นหลัก สามารถแบ่งการใช้สีได้ 2 พื้นที่ คือ

- อาคารโดยรอบพื้นที่ลานคนเมือง ได้แก่ ศาลาว่าการกทม., ตึกโค้ง หัวมุมถนนดินสอ, ตึกแถวหน้าโบสถ์พราหมณ์ สีของอาคารเป็นสีอ่อน ในขณะที่องค์ประกอบอื่น โดยรวมจะใช้สีโทนเย็น

- อาคารศาสนสถาน ได้แก่ วัดสุทัศน์ โบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า โดยรวมเป็นสีในโทนร้อน ซึ่งเป็นสีที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรมไทย เป็นสีที่เกิดจากวัสดุขุมนหลังคา ได้แก่ สีเหลืองหรือส้มใช้สลับกับสีเขียว โดยมีอัตราส่วนประมาณ 20/80

บนซ้าย สีอาคารของร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์บริเวณ
หัวมุมถนนบำรุงเมืองที่ติดกับลานคนเมือง
บนขวา สีอาคารประเภทเดียวกันบนถนนบำรุงเมือง

ซ้ายสุด สีที่เกิดจากองค์ประกอบ
ของอาคาร
ซ้าย สีที่เกิดจากสินค้าที่ทำการ
จำหน่าย

รูปภาพที่ 3-09 การใช้สีที่เกิดบนถนนบำรุงเมือง หรือ
บริเวณพื้นที่ตามความเชื่อถือความ
ศรัทธา

รูปภาพที่ 3-10 แสดงการใช้สีบริเวณลานคนเมือง

บนซ้าย สีของวัดสุทัศนฯ บริเวณเกาะกลางถนนด้านหน้ามีการ
ตกแต่งจากผลิตภัณฑ์ของร้านสังฆภัณฑ์
กลาง ภาพรวมการใช้สีบริเวณลานคนเมือง
ล่างซ้าย สีของอาคารและสินค้าของตึกแถวโค้งหัวมุมถนนดินสอ
ล่างกลาง สีของอาคารประเภทเดียวกันหน้าโบสถ์พราหมณ์
ล่างขวา สีของและศาลาว่าการกทม.

3.2.1.3 การใช้อาคารและกิจกรรมในอาคาร

การใช้อาคาร

จากการสำรวจลักษณะการใช้อาคารในพื้นที่ (แผนผังที่ 3-14) และแยกออกตามเนื้อที่ของอาคารได้ตามตารางที่ 3-14 จะพบว่าการใช้อาคารโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า 56% ของพื้นที่รวม เป็นการใช้อาคารประเภทตึกแถว ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ 3 และ 4 (82% และ 75% ตามลำดับ) ส่วนการใช้อาคารประเภทบ้านเดี่ยว และบ้านในชุมชนแออัด มีสัดส่วน 27% ของพื้นที่รวมทั้งหมด จะพบมากในพื้นที่ 1 และ 2 บริเวณด้านหลังอาคารตึกแถว

ตารางที่ 3-14 แสดงร้อยละของการใช้อาคารในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า คิดตามเนื้อที่อาคารที่มา : จากการแปลจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

พื้นที่ย่อย	บ้าน ชุมชนแออัด (ตร.ม.)	ตึกแถว (ตร.ม.)	อาคารพื้นที่ <2,000 ตร.ม.	อาคารพื้นที่ >2,000 ตร.ม.	รวมพื้นที่อาคาร (ตร.ม.)
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	2,624.37 (38%)	2,718.71 (39%)	936.27 (13%)	699.78 (10%)	6,979.13 (100%)
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกตึกดิน	6,100.44 (56%)	3,907.62 (36%)	340.00 (3%)	567.01 (5%)	10,679.14 (100%)
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์ (ไม่รวมโบสถ์พราหมณ์)	345.22 (3%)	7,683.00 (75%)	1,189.98 (12%)	1,064.16 (10%)	10,744.54 (100%)
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมติอมรพันธุ์	155.47 (3%)	4,904.52 (82%)	893.02 (15%)	-	5,953.01 (100%)
รวม	9,225.50 (27%)	19,213.90 (56%)	3,359.27 (10%)	2,330.95 (7%)	34,355.82 (100%)

กิจกรรมในอาคาร

จากการสำรวจกิจกรรมของพื้นที่ (แผนผังที่ 3-15) โดยแยกเป็นลักษณะกิจกรรมได้ตามตารางที่ 3-15 พบว่ากิจกรรมหลักของพื้นที่โดยรวม ได้แก่กิจกรรมเพื่อการอยู่อาศัย โดยมีกิจกรรมการค้าในระดับที่รองรับความต้องการขั้นพื้นฐานทั่วไป (ยกเว้นร้านขายเครื่องอัฐบริหาร) เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหาร เป็นต้น

กิจกรรมการค้าส่วนใหญ่จะอยู่ในอาคารประเภทตึกแถว นับโดยรวมได้ทั้งหมด 474 คูหา แยกเป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นที่พักอาศัยเพียงอย่างเดียว จำนวน 187 คูหา หรือ 39.5% สัดส่วนในการใช้เป็นที่พักอาศัยเพียงอย่างเดียวที่มากที่สุดอยู่บริเวณพื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม พื้นที่ที่เหลือเป็นกิจกรรมเพื่อการค้าขายจำนวน 679 คูหาหรือ 56.8% และร้าง จำนวน 18 คูหาหรือ 3.7%

ลักษณะของกิจกรรมการค้าที่มากที่สุด เป็น ค้าขายประเภทบริการทั่วไป เช่น ร้านถ่ายรูป ถ่ายเอกสาร ร้านเสริมสวย และอื่นๆ มีจำนวน 111 คูหา หรือ 23.4% ของจำนวนคูหาทั้งหมด ร้านขายเครื่องอัฐบริหารจำนวน 66 คูหา หรือ 13.9% โดยจะพบในพื้นที่ที่ติดกับถนนบำรุงเมืองเท่านั้น และร้านอาหาร จำนวน 64 คูหา หรือ 13.5%

ตารางที่ 3-15 แสดงจำนวนและประเภทกิจกรรมในอาคาร ในชั้นล่าง นับตามจำนวนหลัง คูหา
ที่มา : จากการแปลจากแผนที่จากการสำรวจ เดือนธันวาคม พ.ศ.2544

พื้นที่ย่อย	บ้านเดี่ยว (หลังคา)	ตึกแถว (คูหา)									อาคาร ชุด-ให้เช่า (หลัง/ ห้องชุด)
		อาศัย	บริการ	สิ่งพิมพ์	อาหาร	ว่าง	อยู่ซ่อม	ของเช่า	ด้วยรางวัล	รวม	
1 หลังวัดเทพธิดาราม	44	34	19	-	11	2	2	2	-	70	4 หลัง 122 ห้อง
2 ตรอกตึกดิน	87	27	27	-	26	-	3	7	-	90	2 หลัง 76 ห้อง
3 หลังโบสถ์พราหมณ์	9	80	38	36	16	4	6	1	6	187	-
4 วิงกรมพระสมมติฯ	4	46	27	36	11	12	1	-	-	127	-
รวม	144	187	11123.	66	64	18	12	10	6	474	198
		39.5%	4%	13.9%	13.5%	3.7%	2.6%	2.1%	1.3%	100%	

3.2.1.4 รายละเอียดเส้นทางการสัญจร และที่จอดรถ

ถนน

ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนดินสอและถนนบำรุงเมือง โดยที่ถนนดินสอ
วิ่งต่อจากถนนตีทอง บริเวณจุดตัดกับถนนบำรุงเมือง มีรตวิงสวน 2 ทาง มีความกว้าง 10.00
เมตร ทางเดินกว้างประมาณ 2.50-3.00 เมตร ทั้งยังเป็นเส้นทางหลักเนื่องจากเป็นเส้นทางที่
รถประจำทางผ่าน ในขณะที่ถนนบำรุงเมือง รตวิงเข้าทางเดียวและวิ่งออกนอกพื้นที่ไปทาง
สำราญราษฎร์ ถนนกว้าง 9.00 เมตร ทางเดินไม่ต่อเนื่องและขาดหายในบางช่วงที่เป็นตึกแถว
เก่า บนถนนสายหลักนี้ ห้ามมีการจอดรถริมถนน แต่ในปัจจุบันมีการจอดรถชั่วคราวของร้าน
ค้าด้านข้างถนน

ซ้าย ถนนตีทอง วิ่งเข้าพื้นที่ สิ้นสุดบริเวณจุดตัดกับถนนบำรุงเมือง ต่อด้วยถนนดินสอ
กลาง ถนนดินสอ วิ่งออกจากพื้นที่ไปยังถนนราชดำเนิน ฝ่ายบริเวณจุดตัดกับถนนหน้าศาลาว่าการกทม.
ขวา ถนนบำรุงเมือง วิ่งเข้าพื้นที่จากพระบรมมหาราชวัง ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องความไม่ต่อเนื่องของทางเท้า
รูปภาพที่ 3-11 ถนนสายหลักในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

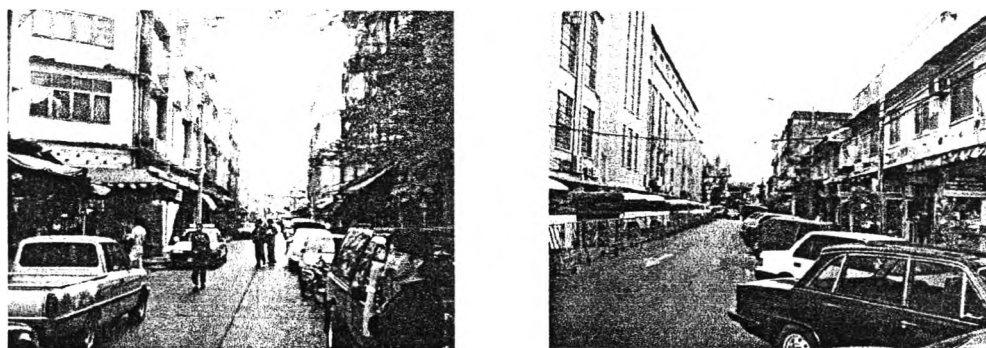
ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนสำราญราษฎร์, ถนนมหรณพ และถนนศิริ
พงษ์-อนุากรณ โดยที่ถนนสำราญราษฎร์ มีรตวิงเข้าทางเดียว ถนนกว้าง 7.00 เมตร ทาง
เท้ากว้างประมาณ 1.00-2.80 เมตร เป็นถนนที่ใช้ผ่านเข้ามาพื้นที่มีการจราจรคับคั่งในบาง

ช่วงเวลา สิ้นสุดบริเวณจุดตัดกับถนนศิริพงษ์ผ่านถนนด้านหน้าศาลาว่าการกทม. ต่อยังไปยังถนนมหารณพ ที่มีรถวิ่งสวนกัน 2 ทาง ถนนกว้าง 12.00 เมตร ทางเท้ากว้าง 2.00-3.00 เมตร มีการจราจรเบาบาง ส่วนถนนถนนศิริพงษ์-อุณากรรณ เป็นเส้นทางตัดกับถนนสำราญราษฎร์ ในช่วงช่วงกลางวันคนเมืองรถวิ่งสวนกัน 2 ทาง ส่วนช่วงที่ติดกับวัดสุทัศน์ฯ จะมีเกาะกลางถนนที่เป็นสวนสาธารณะ และใช้เป็นท่าจอดรถประจำทางหลายสาย บนถนนสายรองนี้ มีการห้ามจอดรถในบางเวลา ในวันหยุด สามารถจอดได้ตามริมถนน

ซ้าย ถนนสำราญราษฎร์ บริเวณจุดตัดกับถนนศิริพงษ์ ช่วงกลางวันคนเมือง มองเห็นตึกแถวพื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม
กลาง ถนนมหารณพ บริเวณจุดตัดกับถนนดินสอ มุ่งไปศาลเจ้าพ่อเสือ ที่ถนนตะนาว
ขวา ถนนศิริพงษ์ รั้วออกนอกพื้นที่ บริเวณจุดตัดกับถอยบำรุงเมือง ด้านขวาเป็นวัดพระวิษณุ-นารายณ์
รูปภาพที่ 3-12 ถนนสายรองในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

ถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนภายในพื้นที่ และถนนด้านข้างกทม. ส่วนใหญ่ มีการจอดรถริมถนนตลอดเวลา จึงทำให้มีทางเดินรถทางเดียว ความกว้างของถนนสายย่อย ส่วนใหญ่กว้าง 6.00-8.00 เมตร ทางเท้ากว้าง 1.00-3.50 เมตร การจราจร จะเป็นคนที่รู้จักเส้นทาง หรือคนในพื้นที่ที่ใช้เป็นซอยลัด

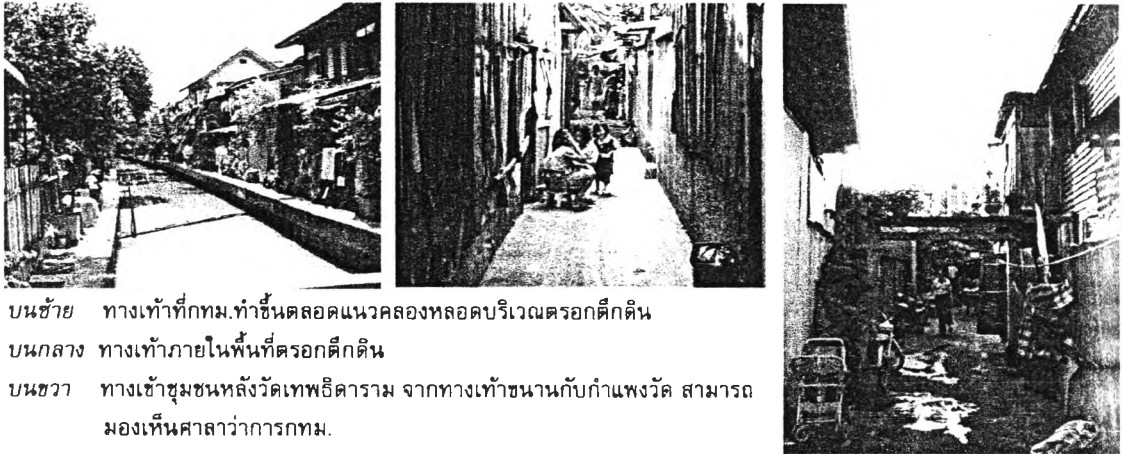

ซ้าย ตรอกโบสถ์พราหมณ์ ถ่ายจากถนนมหารณพ มีการใช้พื้นที่ถนนในการจอดรถตลอดเวลา
ขวา ถนนข้างศาลาว่าการกทม. ถ่ายจากจุดตัดกับถนนสำราญราษฎร์
รูปภาพที่ 3-13 ถนนสายย่อยในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

ทางเดินเท้า ทางเดินเท้าส่วนใหญ่จะเป็นทางเท้าขนานกับแนวถนน ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี ยกเว้นทางเดินเท้าแนวถนนบำรุงเมือง เนื่องจากปัญหาด้านความต่อเนื่องของทางเท้าจึงมีผู้ใช้ไม่มากนัก ส่วนทางเดินเท้าบริเวณริมคลองตลอดที่กทม. ได้สร้างขึ้นโดยทับพื้นที่ของคลองตลอด ทำให้คลองมีความกว้าง ประมาณ 4.00-4.50 เมตร จึงทำให้คลองมีสภาพเหมือนกับคลองระบายน้ำ ไม่ค่อยมีผู้ใช้ทางเท้า และพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกจับ

จงเป็นพื้นที่ส่วนตัว หรือวางรถเข็น ยกเว้นช่วงข้างวัดมหารณพเข้ามาสู่ตรอกตึกดิน-ตึกศิลาปี้ และช่วงออกจากกทม. ไปตามทางเท้าข้างวัดราชนัดาราม

ส่วนทางเท้าที่เป็นการสัญจรหลักในการเชื่อมการสัญจรภายในพื้นที่หลังวัดเทพธิดารามและตรอกตึกดิน มีขนาดแคบ และจำนวนเส้นทางเข้าออกน้อย ส่วนใหญ่เป็นเส้นทางตัน

บนซ้าย ทางเท้าที่กทม.ทำขึ้นตลอดแนวคลองหลอดบริเวณตรอกตึกดิน

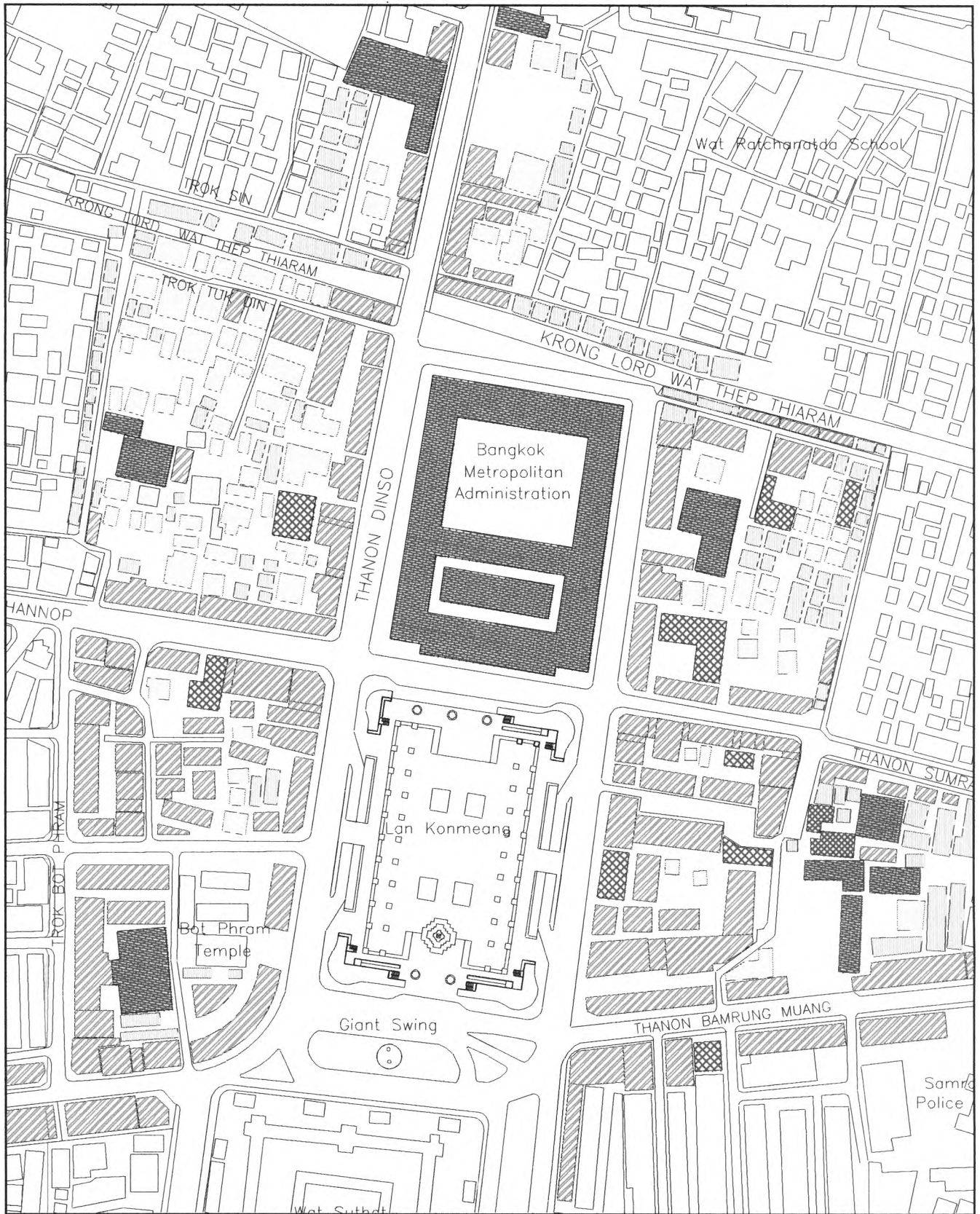
บนกลาง ทางเท้าภายในพื้นที่ตรอกตึกดิน

บนขวา ทางเข้าชุมชนหลังวัดเทพธิดาราม จากทางเท้าชานนกับกำแพงวัด สามารถมองเห็นศาลาว่าการกทม.

รูปภาพที่ 3-14 เส้นทางเดินเท้าภายในพื้นที่

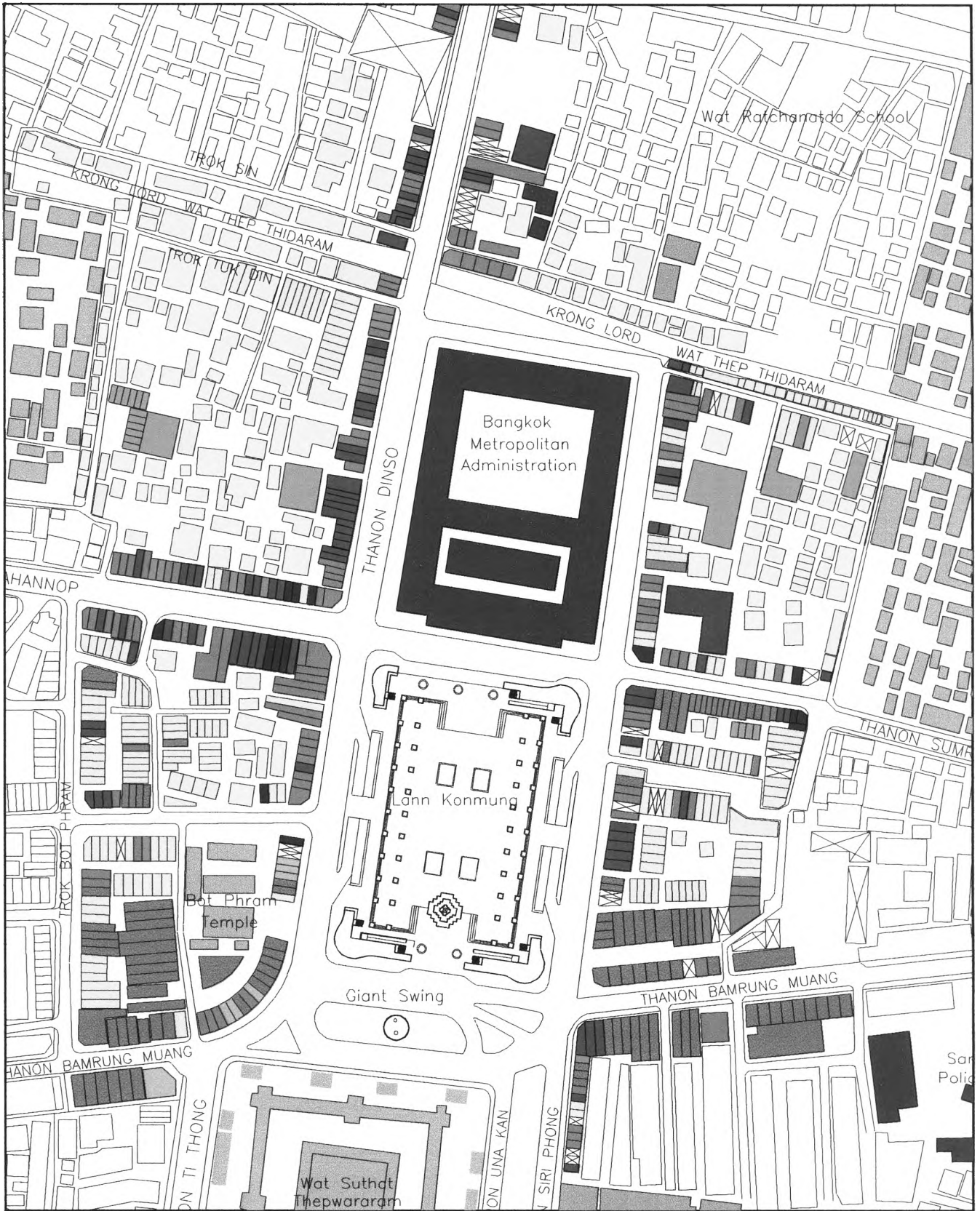
ที่จอดรถ (แผนผังที่ 3-16) ปัจจุบันมีที่จอดรถของกทม. แบ่งเป็นที่จอดรถภายในอาคารกทม. ประมาณ 200 คัน, ที่จอดรถด้านหลังติดคลองหลอด 80 คัน, พื้นที่ริมถนน 48 คัน และที่จอดรถบริเวณลานคนเมือง 550 คัน รวมพื้นที่จอดรถของกทม. 878 คัน ใช้เป็นที่จอดรถของข้าราชการและผู้มาติดต่อ ส่วนที่จอดรถสาธารณะจะอยู่ริมถนน ในบริเวณวัดเทพธิดาราม และตามพื้นที่ว่างของเอกชน จากการสำรวจพบว่ามีทั้งหมดประมาณ 221 คัน

ประเภทของการสัญจรหลักภายในพื้นที่ มีความแตกต่างที่ค่อนข้างชัดเจน สามารถแยกออกเป็น 2 บริเวณ ได้แก่ พื้นที่ 1 และ 2 หรือพื้นที่ช่วงด้านเหนือ (พื้นที่ตรอกตึกดิน และพื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม) การสัญจรภายในพื้นที่เป็นการสัญจรรูปแบบเดิม คือ ทางเดินเท้าที่มีขนาดคับแคบ ประมาณ 1.00-2.50 เมตร และพื้นที่ 3 และ 4 หรือพื้นที่ด้านใต้ (พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรินทร์ และพื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์) การสัญจรที่เชื่อมภายในพื้นที่ คือ ถนนสายย่อยที่ตัดใหม่ภายในพื้นที่หลังจากพัฒนา จึงทำให้เป็นการสัญจรรูปแบบของถนน และมีทางเท้ากว้างชานแนวถนน

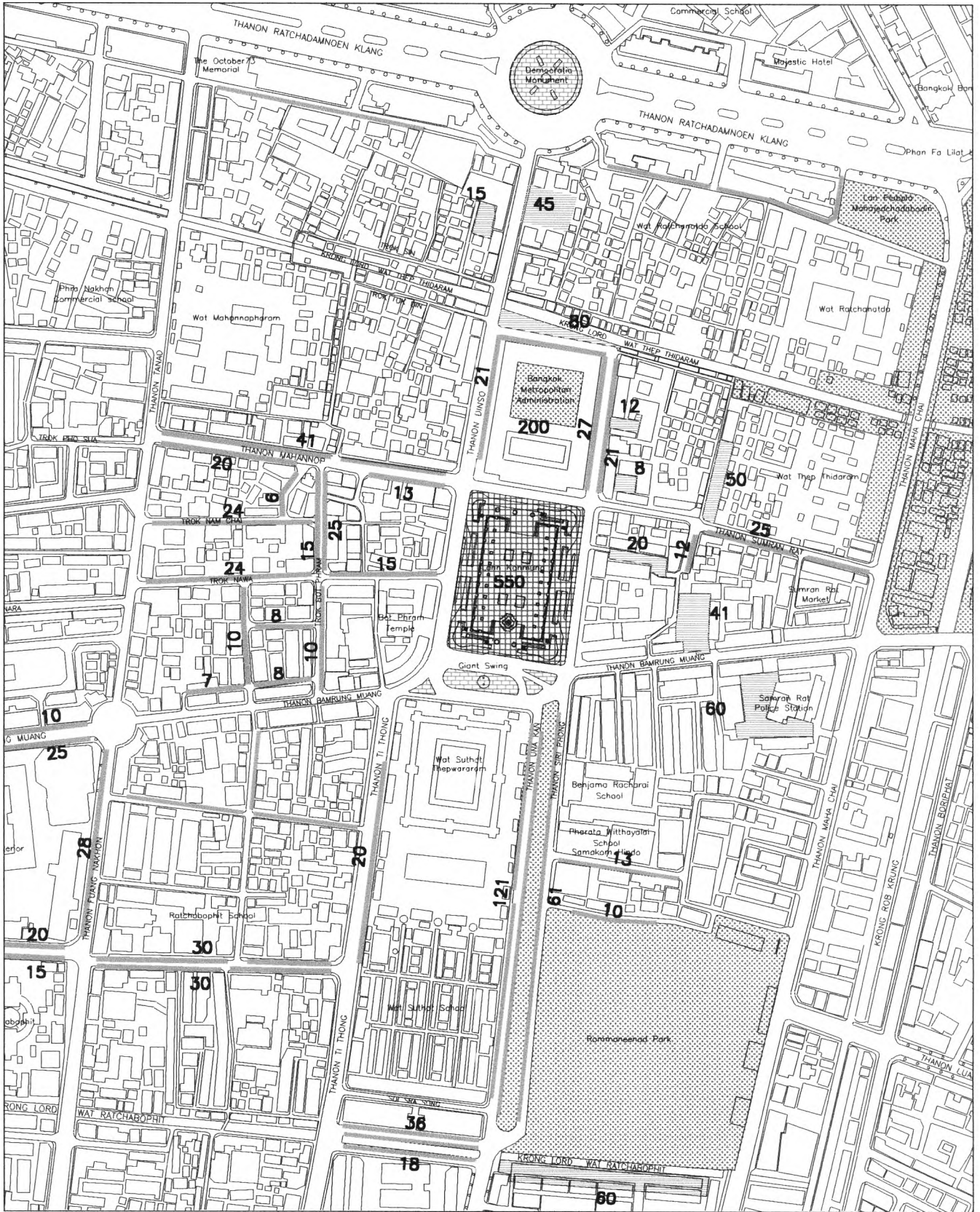
สัญลักษณ์		
	อาคารขนาดเล็กแบบบ้านเดี่ยว	
	อาคารขนาดเล็ก โครงสร้างไม่ถาวร เช่นบ้านในชุมชนแออัด	
	อาคารขนาดใหญ่ ขนาดพื้นที่เกิน 2,000 ตร.ม.	
	ตึกแถว เรือนแถว	อาคารย่อยขนาดเล็ก ขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2,000 ตร.ม.

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.		แผนผังที่ 3-14 ผังแสดงรูปแบบและขนาดอาคาร	North 	
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสุมนมาลย์ กาญจนะ รหัส 437 42175 25	ที่มา จากการสำรวจ	มาตรฐาน 1 : 2500		

สัญลักษณ์	ประเภทที่พักอาศัย	ประเภทพาณิชย์กรรม	ประเภทสาธารณูปการ
	บ้านพักอาศัย		ร้านอาหาร
	บ้านตึกแถว		ร้านขายเครื่องสิ่งเบ็ดเสร็จ
	อพาศนมันท์		ร้านขายเครื่องประดับยศ
			ร้านขายของชำ
			ร้าน ไม่มีกิจกรรม
			โรงแรม
			ตู้ซุ่มรถ ซ่อมอะไหล่
			สถาบันศาสนา
			สถาบันการศึกษา
			สถาบันราชการ

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.	แผนที่ที่ 3-15 แสดงกิจกรรมในอาคาร	North 	
	สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสุนนมาลัย กาญจนะ จุฬี 437 42175 25	ที่มา จากการทำสำรวจ	

สัญลักษณ์

	ที่โล่งว่างสีเขียว		ที่จอดรถ ลานลาดแข็ง		พื้นลาดแข็ง
	ที่จอดรถ		ที่จอดรถบนถนน		

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.		แผนที่ที่ 3-16 ตำแหน่ง จำนวนที่จอดรถ และพื้นที่ว่าง	North 	
สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิต นางสาวสุมนมดัย กาญจนะ รหัส 437 42175 25	ที่มา จากการสำรวจ	มาตรฐาน 1 : 5000		

3.2.1.5 ลักษณะทางภูมิสถาปัตยกรรม

3.2.1.5.1 ดันไม้และพืชพรรณ (SoftScape)

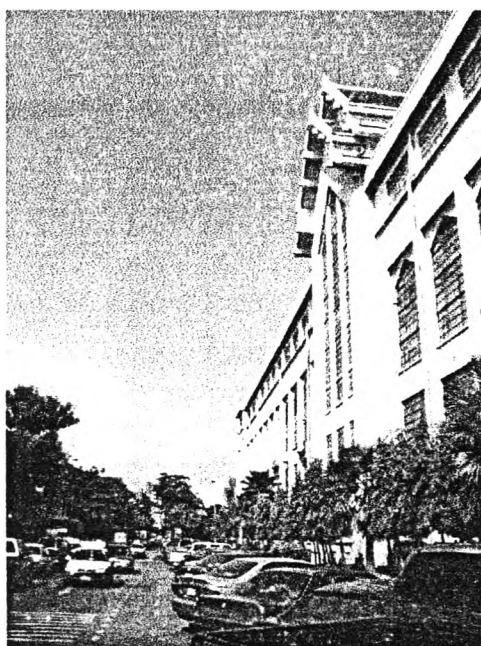
เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินคุณค่าของดันไม้ คือ ชนิดและรูปทรง ,อายุ และสภาพ และตำแหน่งที่ตั้ง (แผนผังที่ 3-17) จากการสำรวจพบว่า

ดันไม้บริเวณลานคนเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่โล่งสาธารณะขนาดใหญ่ มีความต้องการร่มเงาสูง แต่จากการที่มีที่จอดรถชั้นใต้ดิน กะบะดันไม้มีขนาดกว้างยาว 2.00 x 2.00 เมตร ลึกประมาณ 1.20 เมตร จึงทำให้ไม่สามารถปลูกดันไม้ให้มีขนาดใหญ่ ดันไม้เดิมที่ใช้เป็นต้นพิกุล ให้ความร่มเงาได้ดี แต่มีลักษณะใบเล็กหนาแน่น ทำให้มีความทึบทึบ จึงอาจทำให้ดับบังความเป็นพื้นที่โล่งว่างและอาคารที่สำคัญได้

ดันไม้บริเวณศาลาว่าการกทม. (รูปภาพที่ 3-15) ดันไม้โดยรอบจะเป็นการจัดแบบที่ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะเป็นชนิดที่มีความหลากหลาย และรูปทรงกระบอกหรือทรงพุ่มกลม เป็นไม้ขนาดเล็ก ไม่ให้ความร่มเงา เช่น หมาก และอโศกอินเดีย โดยมีขนาดและอายุปานกลาง-ใหม่ ดันไม้บริเวณที่ติดกับคลองหลอดวัดราชนัดदानั้นเป็นต้นสนสูง ใบโปร่ง ทำให้รับความชุ่มชื้นไปสู่อุณหภูมิ

พื้นที่โล่งภายในเป็นต้นประดู่ มีขนาดใหญ่มาก สภาพสมบูรณ์ ดันไม้มีความสูงประมาณ 20.00 เมตร ให้ความร่มเงาได้ดี

ดันไม้บริเวณสวนสาธารณะข้างวัดสุทัศน์ (รูปภาพที่ 3-15) เป็นดันไม้ที่ชนิด รูปทรงและอายุที่ไม่แน่นอน ปลูกเพื่อให้ความร่มเงา ส่วนใหญ่จะเป็นต้นพิกุล, ประดู่ ที่เหลือ ได้แก่ หูกวาง และอินทนิลน้ำ ทั้งนี้จะมีการปลูกต้นชมพูพันธ์ทิพย์เป็นแนวริมถนนศิริพงษ์ในบริเวณทางเดินเท้าของสวนรมณีนาถ มีอายุไม่มาก

รูปภาพที่ 3-15 ดันไม้และพืชพรรณ

ซ้าย ดันไม้กับขนาดของอาคารศาลาว่าการกทม.
บน ดันไม้บริเวณสวนสาธารณะข้างวัดสุทัศน์ และริมถนนศิริพงษ์บริเวณที่ติดกับสวนรมณีนาถ

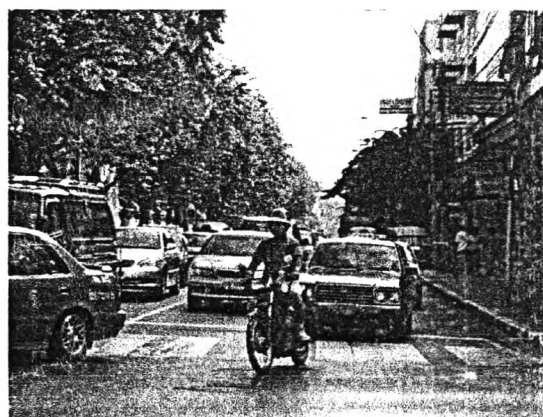
ต้นไม้บริเวณริมถนนสายหลักของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า (รูปภาพที่ 3-16) จากการสำรวจพบต้นไม้และพืชพรรณบริเวณถนนดินสอ และตีทอง ซึ่งมีชนิดที่มีความหลากหลาย เช่น

- ต้นประดู่** พบมากบริเวณริมถนนดินสอ บริเวณที่ติดกับลานคนเมือง และโบสถ์พราหมณ์มีสภาพสมบูรณ์ อายุปานกลาง-มาก
- ต้นชมพูพันธุ์ทิพย์** พบมากบริเวณถนนดินสอข้างศาลาว่าการกทม. จนถึงถนนราชดำเนิน มีสภาพไม่สมบูรณ์ อายุปานกลาง เนื่องจากการโดนตัดแต่งกิ่งเพื่อไม่ให้โดนตึกแถวด้านข้าง
- ต้นอินทนิลน้ำ** พบทั่วไปเป็นการปลูกแทรกกับต้นชมพูพันธุ์ทิพย์ โดยพบมากบริเวณถนนตีทอง ข้างวัดสุทัศน์เทพวราราม

รูปภาพที่ 3-16 ต้นไม้ริมถนนดินสอ และถนนตีทอง บริเวณพื้นที่เสาชิงช้า

แนวต้นชมพูพันธุ์ทิพย์ ริมถนนดินสอ บริเวณข้างศาลาว่าการกรุงเทพมหานครไปทางถนนราชดำเนิน

แนวต้นอินทนิลน้ำ ริมถนนตีทองจากถนนบำรุงเมือง สามารถมองเห็นศาลาเฉลิมกรุงบนถนนเจริญกรุง

3.2.15.2 สิ่งปลูกสร้างทางภูมิสถาปัตยกรรม (Hardscape)

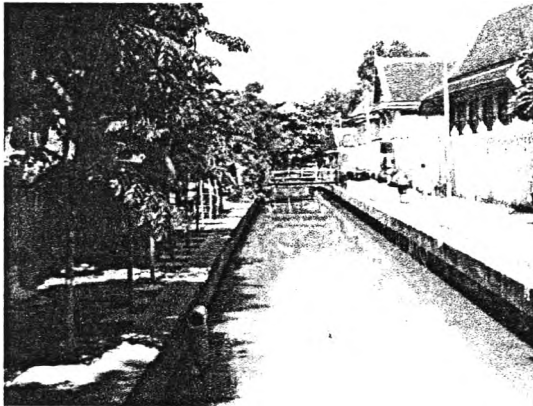
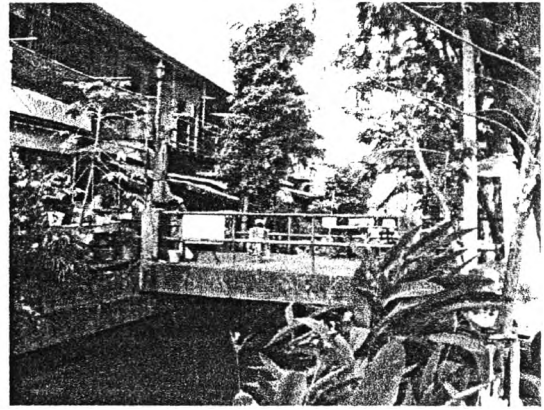
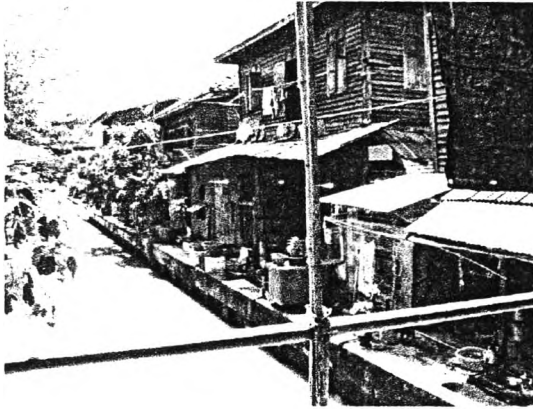
เขื่อนริมน้ำ (รูปภาพที่ 3-17)

กรุงเทพมหานครได้ทำขุดลอกคลองตลอดและก่อสร้างเขื่อนริมน้ำตลอดแนว รูปแบบของเขื่อนริมน้ำจะเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก การใช้พื้นที่ริมคลองส่วนใหญ่จะเป็นที่อยู่อาศัยของเอกชน ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่องบริเวณริมคลอง เนื่องจากการกันรั้วที่วัสดุส่วนใหญ่เป็นสังกะสี หรือการจับจองเป็นพื้นที่ส่วนตัวใช้ในการซักล้าง จึงขาดการบำบัดน้ำเสียก่อนลงสู่คลอง

องค์ประกอบภูมิทัศน์ถนน

โคมไฟแสงสว่าง (รูปภาพที่ 3-18)

โคมไฟโบราณ พบบริเวณลานเสาชิงช้า และภายในวัดสุทัศน์ฯ มีสภาพดี โคมไฟบริเวณลานเสาชิงช้า มี 4 ต้น ตั้งตามมุม 4 มุม สร้างพร้อมกับเสาชิงช้าเมื่อครั้งถูกย้ายตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม สมควรอนุรักษ์และ

- บนซ้าย สภาพการใช้สอยริมคลองตลอดที่มีการจับจองเป็นพื้นที่ส่วนตัว เพื่อใช้ในการซักล้าง และขาดการบำบัดน้ำเสียก่อนลงสู่คลอง
- บนขวา สภาพสะพานและเขื่อนหลังศาลาว่าการกทม. การนำกระถางและปลูกไม้พุ่ม ทำให้เกิดการปิดมุมมองระหว่างพื้นที่น้ำและที่จอดรถอย่างชัดเจน
- ล่างซ้าย บริเวณวัดมทรณพาราม เป็นทางเดินเท้า แต่ปัจจุบันมีการจับจองเป็นที่จอดรถเช่น

รูปภาพที่ 3-17 แสดงเขื่อนริมน้ำบริเวณคลองตลอดวัดราชนัดดา

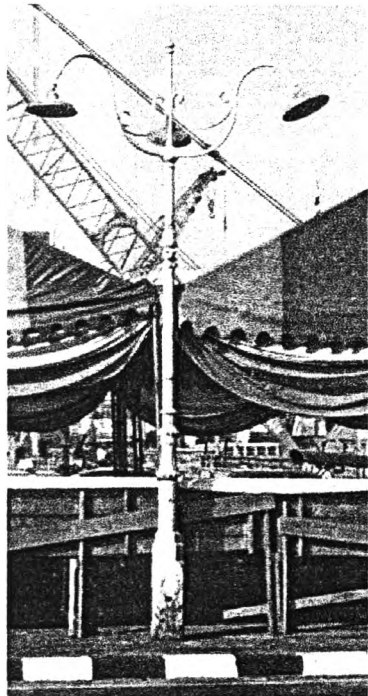
บुरुณะไว้ โดยมีความสูงประมาณ 5.00 เมตร วัสดุเป็นเหล็กทาสีขาว ดวงโคม 3 ดวง ที่ครอบดวงโคมทาสีเขียว

โคมไฟบริเวณลานคนเมือง,เสาชิงช้า รูปแบบดวงโคมเดิม ก่อนที่จะมีการก่อสร้างเป็นลานคนเมืองและที่จอดรถ เป็นรูปแบบเดียวกับลานเสาชิงช้า แต่เมื่อมีการก่อสร้างลานคนเมือง โคมไฟจึงมีการเปลี่ยนเป็นโคมไฟขนาดใหญ่ รูปแบบสมัยใหม่ กำลังการส่องสว่างสูง มีการใช้งานที่เหมาะสมกับการให้แสงสว่างในพื้นที่ขนาดใหญ่ มีจำนวนทั้งหมด 4 ต้น ตั้งตามมุม 4 มุมของลานคนเมือง มีความสูงประมาณ 28.00 เมตร

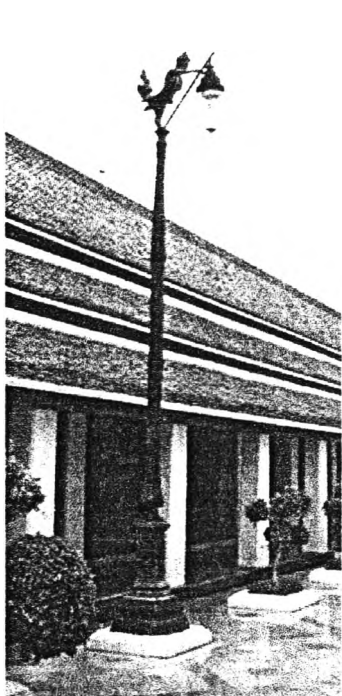
โคมไฟถนนทั่วไป วัสดุทำจากโลหะสีเงิน รูปแบบสมัยใหม่ไม่มีลักษณะที่เฉพาะ และพบได้ริมถนนทั่วไปในพื้นที่นอกกรุงรัตนโกสินทร์ สูงประมาณ 8.00 เมตร

องค์ประกอบอื่นๆ (รูปภาพที่ 3-19) ได้แก่ ถังขยะ กะบะตันไม้ ป้ายประกาศ ป้ายรถเมล์

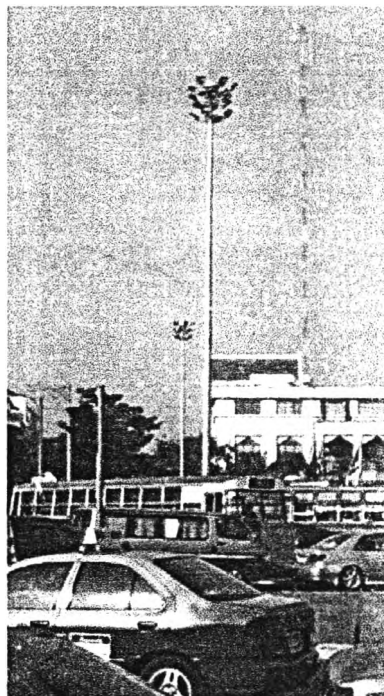
รูปภาพที่ 3-18 โคมไฟส่องสว่างบริเวณพื้นที่เสาชิงช้า

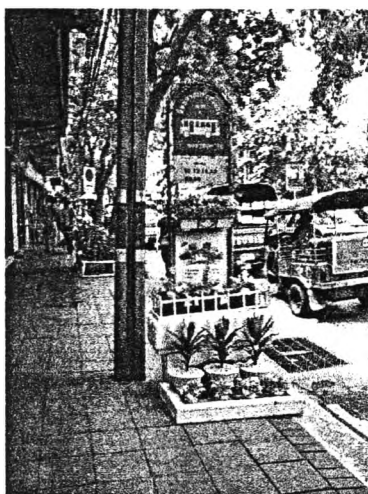
โคมไฟโบราณบริเวณเสาชิงช้า สร้างพร้อมกับเสาชิงช้าครั้งเมื่อย้ายที่ตั้ง

โคมไฟโบราณภายในวัดสุทัศน์ฯ

โคมไฟบริเวณลานคนเมือง ด้านหลัง จะเห็นเสาอากาศของศาลาว่าการ กรุงเทพมหานคร

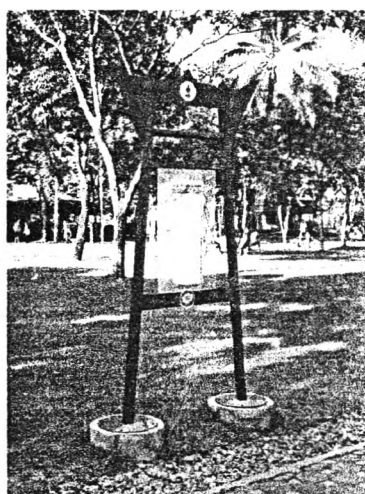
บนซ้าย

ป้ายรถเมล์และกะบะต้นไม้บนถนนดินสอ

บนกลาง

ป้ายประกาศและถังขยะบริเวณทางเดินหน้า ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร พบเห็นได้ทั่วไปนอกพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

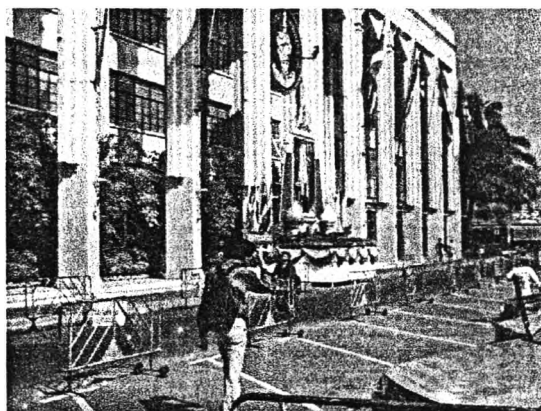

บนขวา

ป้ายประกาศรูปเสาชิงช้า ตั้งอยู่ภายในบริเวณสวนรมณีนาถ

ล่างขวา

ซุ้มเฉลิมพระเกียรติ ปัจจุบันใช้พื้นที่ส่วนหนึ่ง บนถนนหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เป็นที่ตั้ง

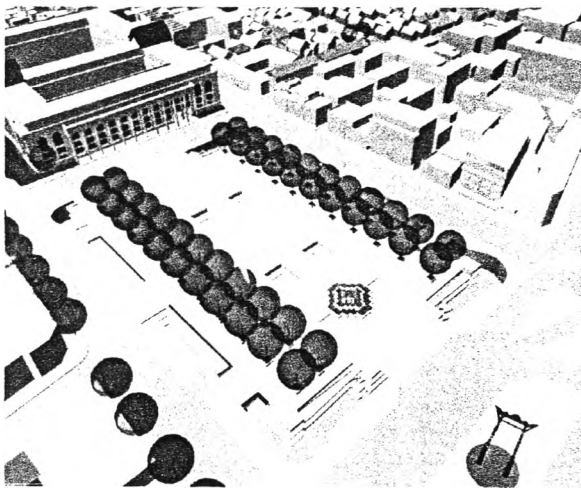

รูปภาพที่ 3-19 องค์ประกอบประดับถนน

3.2.1.5.3 พื้นที่โล่ง (Open Space Or Urban Space)

พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ

ลานคนเมือง , เสาชิงช้า มีที่จอดรถชั้นใต้ดิน 2 ชั้น เป็นโครงสร้างและพื้น คสล. มีลักษณะเป็นพื้นลาดแข็ง สูงจากระดับพื้นดิน 0.80 เมตร ทำระบบกันซึมและเท Topping วัสดุผิวกรวดล้างสลัหินแกรนิต (จากการถอดแบบก่อสร้างลานคนเมือง เสาชิงช้า)

มีการสะท้อนแสงจ้า ดูดซับความร้อนและคายความร้อนซ้ำ อาจทำให้เกิดความไม่สบายแก่ผู้ใช้ เนื่องจากเป็นลานที่มีขนาดใหญ่ จึงมีความต้องการร่มเงาในระดับเหนือศีรษะหรือต้นไม้

รูปภาพที่ 3-20 ลักษณะรูปแบบพื้นที่ลานคนเมือง ตามแบบก่อสร้าง

พื้นที่โล่งภายในอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร (รูปภาพที่ 3-21) เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะการปิดล้อมจากตัวอาคารศาลาว่าการกทม. ปัจจุบันไม่ได้มีการใช้งานนัก เนื่องจากใช้เป็นที่จอดรถสำหรับข้าราชการ

รูปภาพที่ 3-21 พื้นที่โล่งภายในศาลาว่าการกทม.

พื้นที่โล่งว่างกิ่งสาธารณะ (รูปภาพที่ 3-22) ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ของวัด ที่จัดให้เป็นที่จอดรถของคนในชุมชนใกล้เคียงหรือผู้ใช้สัญจรทั่วไป เพื่อหารายได้

พื้นที่โล่งว่างภายในชุมชน (รูปภาพที่ 3-22) เป็นพื้นที่โล่งขนาดเล็กของเอกชน ส่วนใหญ่จะเกิดจากการรื้อถอนอาคารเดิมที่ทรุดโทรมออกไป ตำแหน่งที่ตั้งจะอยู่บริเวณกลางชุมชน ในแต่ละพื้นที่อาจมีพื้นที่ว่างหลายจุด เนื่องจากความจำกัดของเส้นทางการติดต่อที่ไม่ต่อเนื่อง โดยใช้เป็นที่รวมกลุ่มกันทางสังคมในกรณีที่มีการประชุม ในเวลาปกติจะเป็นพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันในการซักล้าง ทำอาหาร เป็นต้น

รูปภาพที่ 3-22 แสดงลักษณะพื้นที่โล่งว่างถึงสาธารณะและพื้นที่ว่างภายในชุมชน

ถนนทางเท้าสาธารณะ (รูปภาพที่ 3-23)

ถนนทางเท้าสาธารณะที่มีรูปแบบเป็นบล็อกสำเร็จรูปเป็นพื้นประเภทหน่วยย่อย มีหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่จะใช้สี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นหลัก (เทา) ในบางเส้นจะมีสลับกับสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนถนนทางเท้าบริเวณลานเสาชิงช้า, ทางเท้าโดยรอบวัดสุทัศน์ฯ , สวนสาธารณะข้างวัดสุทัศน์ฯ และสวนรมณีนาถ ส่วนใหญ่จะใช้สี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นหลัก

รูปภาพที่ 3-23 แสดงวัสดุถนนทางเท้า
บนซ้าย ถนนทางเท้าสวนสาธารณะข้างวัดสุทัศน์ฯ
บนขวา ถนนทางเท้าริมถนนดินสอ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้กับถนนโดยรอบพื้นที่ลานคนเมือง
ล่างซ้าย ถนนทางเท้าข้างวัดมหารณพาราม

3.2.2 สภาพทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ

3.2.2.1 ข้อมูลประชากรในพื้นที่

3.2.2.2 ข้อมูลกิจกรรมร้านค้าและรถเข็น-แผงลอยในพื้นที่

3.2.2.3 ข้อมูลชุมชน

3.2.2.1 ข้อมูลประชากรในพื้นที่

การคาดการณ์จำนวนประชากรในปัจจุบัน

จากการคำนวณความหนาแน่นของประชากรต่อหลังคาเรือน โดยอ้างอิงความหนาแน่นจาก ตารางที่ 3-07)

พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม มี 118 หน่วย หรือหลังคาเรือน ความหนาแน่น 4.74 คนต่อหลังคาเรือน คาดว่ามีประชากรประมาณ 560 คน

พื้นที่บริเวณวังกรมพระสมมติอมรพันธุ์ มี 131 หน่วย หรือหลังคาเรือน ความหนาแน่น 4.74 คนต่อหลังคาเรือน คาดว่ามีประชากรประมาณ 621 คน

พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์ มี 196 หน่วย หรือหลังคาเรือน ความหนาแน่น 5.26 คนต่อหลังคาเรือน คาดว่ามีประชากรประมาณ 1031 คน

พื้นที่ตรอกตึกดิน มี 177 หน่วย หรือหลังคาเรือน ความหนาแน่น 5.26 คนต่อหลังคาเรือน คาดว่ามีประชากรประมาณ 932 คน

อาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 1 จำนวนข้าราชการประจำ และลูกจ้างประจำ จำนวนทั้งหมด 4,565 คน (ข้าราชการ 2,438 คน และลูกจ้างประจำ 2,137 คน) และลูกจ้างชั่วคราวทั้งหมด 5,135 คน

คาดการณ์จำนวนประชากรทั้งหมดมีประมาณ 3,144 คน (ไม่นับประชากรในอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร) หรือ 54.29 คนต่อไร่

ลักษณะของประชากร

ประชากรประเภทที่ 1 คือ ประชากรหลักที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีทั้งที่เป็นที่ดินของตนเองและเช่า-เช่าอยู่ สำหรับผู้ที่เช่าอยู่ เป็นกลุ่มที่ส่วนใหญ่มีการย้ายเข้ามาอยู่ในทะเบียนบ้าน จากการสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่จะย้ายมาในลักษณะของเครือญาติหรือคนรู้จักที่อยู่แถวบ้านเดียวกัน หรือจังหวัดเดียวกัน และเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาที่เข้ามาอาศัย พบว่าร้อยละ 62 เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่มานานกว่า 15 ปี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่และประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ นับเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้เวลาทั้งหมดของการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ เป็นกลุ่มที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด ถ้าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพื้นที่ อันได้แก่ ผู้ประกอบการค้าที่เป็นเจ้าของที่ดินและอาคารรายย่อย ผู้ประกอบการที่เช่า-เช่าที่ดินและอาคารจาก

เจ้าของที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของเอกชน ที่เหลือจะเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมการศาสนาและสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (10% ของพื้นที่ร้านค้า) ส่วนกลุ่มประชากรอีกกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชากรที่อาศัยด้านในพื้นที่เข้าไปในตรอก ซอย และที่ยึดอาชีพรถเข็น หรือแผงลอย ที่ออกมาทำการค้าขายริมถนนดินสอ โดยเฉพาะหน้าตรอกตึกดินและปากตรงข้าม จะมีมากในช่วงเย็นและกลางคืน ประชากรกลุ่มนี้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่ากลุ่มแรก โดยบริเวณที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนให้เช่า

- ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ แต่เดินทางออกไปประกอบอาชีพหรือเรียนนอกบริเวณ โดยที่อยู่อาศัยมีทั้งที่เป็นของตนเอง และเช่าอยู่ทั้งในรูปแบบของบ้านเดี่ยว และ Apartment เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการค้า

ประชากรประเภทที่ 2 คือ ประชากรที่เข้ามาประกอบอาชีพหรือค้าขายในพื้นที่ แบบเข้ามาเย็นกลับ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มข้าราชการ ข้อมูลจากส่วนรอบและอัตรากำลังและเจ้าหน้าที่จำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำที่ทำงานอยู่ในอาคารศาลาว่าการกรุงเทพมหานครทั้งหมดในปี พ.ศ. 2544 มีประมาณ 4,565 คน (ไม่นับจำนวนลูกจ้างชั่วคราว 5,135 คน) เป็นกลุ่มประชากรที่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาการบริการ โดยเฉพาะร้านอาหาร ในช่วงกลางวัน จากการสอบถามพบว่า ในอดีตกลุ่มข้าราชการจะเป็นกลุ่มประชากรที่ใหญ่ที่มีผลกระทบกับกิจการค้าบริการในช่วงวันธรรมดา แต่ในปัจจุบันหน่วยงานหลายหน่วยงานได้ย้ายออกไปอยู่นอกบริเวณ และทำให้ระดับความต้องการที่มีต่อการบริการในพื้นที่ลดลงและคงเหลืออยู่ระดับที่รองรับการบริการในระดับชุมชนโดยรอบได้
- เจ้าของร้าน กลุ่มเจ้าของร้านที่มีฐานะดีขึ้น และไปซื้อบ้านบริเวณด้านนอกไว้อีกหลัง
- ลูกจ้าง และเจ้าของรถเข็น แผงลอย เป็นประชากรที่อาศัยอยู่นอกบริเวณส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างของร้านอาหาร และร้านขายเครื่องอัฐบริหาร เป็นกลุ่มที่เป็นกำลังที่สำคัญทางเศรษฐกิจในพื้นที่ มีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้าย จึงทำให้เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ทำการย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาอยู่ในพื้นที่ และเป็นกลุ่มที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการ

ประชากรประเภทที่ 3 คือ ผู้เข้ามาติดต่อหรือตั้งใจเข้ามาใช้บริการและซื้อสินค้าในพื้นที่ เป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาททางเศรษฐกิจอย่างมาก รองจากกลุ่มประชากรประเภทที่ 1 แบ่งออกเป็น

- ผู้มาติดต่อราชการของศาลว่าการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่มาติดต่อราชการโดยอาจมีเวลาคาบเกี่ยวในช่วงกลางวันจึงมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพบบริการในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันก็ได้ลดจำนวนลง ตามการย้ายหน่วยงานออกนอกพื้นที่
- ผู้ตั้งใจมาใช้บริการหรือซื้อสินค้า เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีร้านค้าที่เปิดการค้ามานานและมีชื่อเสียง เช่น ร้านอาหาร และร้านขายเครื่องอัฐบริหาร จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดแก่ ผู้ที่ทำงานใกล้เคียงหรือนอกพื้นที่ที่ตั้งใจมาซื้อสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างในพื้นที่ โดยต้องพึ่งพาระบบการสัญจรที่สะดวกสบายในการเข้าถึง

จากการศึกษาพบว่า ในวันธรรมดา กลุ่มผู้ใช้บริการพื้นที่บริเวณเล่าชิงช้างนี้ จะแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ อันได้แก่ กลุ่มของจำนวนข้าราชการ (ไม่นับรวมกลุ่มลูกจ้างชั่วคราวนั้นได้ 4,565 คน) ที่เป็นกลุ่มผู้ใช้หลักของร้านค้าบริการในช่วงกลางวัน (บางส่วนจะเพิ่มในช่วงเช้า) ในขณะที่ช่วงเย็น กลุ่มผู้ใช้บริการจะเป็นผู้อยู่อาศัย ส่วนในวันหยุดกลุ่มผู้ใช้บริการจะเป็นผู้อยู่อาศัยและกลุ่มผู้ใช้นอกพื้นที่ที่เข้ามาใช้บริการ จึงเห็นได้ว่ากลุ่มของข้าราชการจะมีบทบาทต่อกิจการค้าโดยรอบเฉพาะในวันธรรมดาเท่านั้น

3.2.2.2 ข้อมูลกิจกรรมร้านค้าและรถเข็น-แผงลอยในพื้นที่

ร้านค้า

จากแบบสอบถาม พบว่า กิจการค้าส่วนใหญ่ในพื้นที่ เป็นกิจการค้าที่เปิดทำการค้าตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วน 45% โดยมากจะเป็นร้านขายเครื่องอัฐบริหารในบริเวณพื้นที่ 1, 2 และร้านอาหารในบริเวณที่ 4 ส่วนร้านค้าที่เปิดทำการในระยะเวลา 5-10 ปี มีสัดส่วน 36% ในขณะที่ร้านค้าที่เปิดทำการช่วง 1-5 ปี คือ ร้านประเภทสำนักงานร้านอาหาร ร้านขายของทั่วไป เช่น ร้านแว่นตา, ร้าน 7-11 เป็นต้น

ตารางที่ 3-16 แสดงร้อยละของระยะเวลาในการเปิดกิจการค้า

ที่มา : จากการส่งแบบสอบถาม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

พื้นที่ย่อย	ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ			
	1-5 ปี	5-10 ปี	10 ขึ้นไป	รวม (คูหา)
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	3 (30%)	5 (50%)	2 (20%)	10 (100%)
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกศักดิ์ดิน	3 (19%)	6 (38%)	7 (44%)	16 (100%)
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	5 (18%)	10 (36%)	13 (46%)	28 (100%)
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	3 (15%)	6 (30%)	11 (55%)	20 (100%)
รวม	14 (19%)	27 (36%)	33 (45%)	74 (100%)

ความสัมพันธ์ระหว่างกทม. กับกิจการค้าโดยรอบ จากการสอบถามและสัมภาษณ์ ในเรื่องของวันทำการ และความแตกต่างของรายได้ในวันธรรมดาและวันหยุด เพื่อดู

ถึงพื้นฐานการบริการของกิจกรรมร้านค้าที่แท้จริงว่ารองรับผู้ใช้บริการประเภทใดนั้น พบว่า ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่และการผ่านของเส้นทางเดินรถประจำทาง มีความสัมพันธ์กับผลกระทบในการย้ายออกของกทม. ดังนั้นจึงแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ด้านทิศตะวันออกและด้านตะวันตกของศาลาว่าการกทม. พบว่าพื้นที่ในทิศตะวันออก นอกจากร้านขายเครื่องอัฐบริขาร ร้านค้าส่วนใหญ่จะเปิดตามวันทำการตาม หรือหยุดวันอาทิตย์ โดยจะเป็นร้านค้าประเภทขายอาหาร และร้านถ่ายเอกสาร ในขณะที่พื้นที่ทางทิศตะวันตก ร้านค้าประเภทเดียวกันจะเปิดทำการแทบทุกวัน ทั้งนี้ความแตกต่างระหว่างรายได้ พื้นที่ทิศตะวันออกจะมีรายได้ในวันธรรมดาจะมีมากกว่าวันหยุด ในขณะที่พื้นที่ทิศตะวันตก รายได้ในวันหยุดส่วนใหญ่จะสูงกว่าวันธรรมดา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเข้าถึงง่ายกว่าเพราะตั้งอยู่บนเส้นทางเดินรถประจำทาง ถนนสายหลัก และใกล้กับถนนราชดำเนิน

ในเรื่องของลักษณะกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับศาลาว่าการกทม. ได้แก่ ร้านอาหารที่เปรียบเสมือนโรงอาหารสำหรับข้าราชการ และร้านขายของทั่วไปที่อยู่ในรูปแบบของตึกแถว และตลาดนัดริมคลองหลอด ส่วนร้านขายเครื่องอัฐบริขาร เป็นร้านค้าที่แทบไม่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ของกทม.เลย แต่จะมีความสัมพันธ์กับถนนบำรุงเมืองโดยตรง โดยลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าเดิม หรือลูกค้าจากต่างจังหวัดที่มีความต้องการเช่าพระขนาดใหญ่ และหายากในพื้นที่รอบนอก ลักษณะของกิจกรรมประเภทนี้จึงมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการจัดรถทั้งของลูกค้าและเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปขนาดใหญ่

ตารางที่ 3-17 แสดงร้อยละของจำนวนวันเปิดทำกิจการค้า

ที่มา : จากการส่งแบบสอบถาม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

พื้นที่ย่อย	จำนวนวันเปิดกิจการ			
	ทุกวัน	ธรรมดา	อื่นๆ	รวม (คูหา)
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	2 (20%)	5 (50%)	3 (30%)	10 (100%)
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกคึกคิน	12 (75%)	1 (6%)	3 (19%)	16 (100%)
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	20 (71%)	5 (18%)	3 (11%)	28 (100%)
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	12 (60%)	5 (25%)	3 (15%)	20 (100%)
รวม	46 (62%)	16 (22%)	12 (16%)	74 (100%)

ตารางที่ 3-18 แสดงร้อยละความแตกต่างของรายได้ในวันธรรมดากับวันหยุดสุดสัปดาห์

ที่มา : จากการส่งแบบสอบถาม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

พื้นที่ย่อย	ความแตกต่างของรายได้ระหว่างวันธรรมดากับวันหยุด				
	ไม่แตกต่าง	ปานกลาง	แตกต่างมาก	รวม (คูหา)	ไม่นับรวม (คูหา)
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	0 (0%)	1 (20%)	4 (80%)	5 (100%)	5
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกคึกคิน	4 (40%)	6 (40%)	3 (20%)	15 (100%)	1
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	13 (57%)	9 (39%)	1 (4%)	23 (100%)	5
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	10 (67%)	3 (20%)	2 (13%)	15 (100%)	5
รวม	29 (50%)	19 (33%)	10 (17%)	58 (100%)	16

ตารางที่ 3-19 แสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าในการย้ายออกของศาลาว่าการกทม.
ที่มา : จากการส่งแบบสอบถาม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

พื้นที่ย่อย	ความคิดเห็นในการย้ายออกและเปลี่ยนแปลงบทบาทของศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร			
	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	รวม (คห.)
พื้นที่ 1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	0 (0%)	3 (30%)	7 (70%)	10 (100%)
พื้นที่ 2 พื้นที่ตรอกคึกคัก	3 (19%)	10 (63%)	3 (19%)	16 (100%)
พื้นที่ 3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	9 (32%)	14 (50%)	5 (18%)	28 (100%)
พื้นที่ 4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรินทร์	5 (25%)	10 (50%)	5 (25%)	20 (100%)
รวม	16 (22%)	38 (51%)	20 (27%)	74 (100%)

ตารางที่ 3-20 แสดงกิจกรรมที่อาจได้รับผลกระทบในการย้ายออกของศาลาว่าการกทม.
ที่มา : จากการส่งแบบสอบถาม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

พื้นที่ย่อย	กิจกรรม	ผลกระทบกับการดำเนินกิจการ			
		ไม่มีผลกระทบ	มีผลกระทบ บ้าง	มีผลกระทบ มาก	รวม
1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	บริการทั่วไป	0	3 (60%)	2 (40%)	5 (100%)
	สัมพันธ	0	0	0	0
	อาหาร	0	0	3 (100%)	3 (100%)
2 พื้นที่ตรอกคึกคัก	บริการทั่วไป	2 (29%)	4 (57%)	1 (14%)	7 (100%)
	สัมพันธ	0	0	0	0
	อาหาร	4 (67%)	2 (33%)	0	6 (100%)
3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	บริการทั่วไป	0	8 (80%)	2 (20%)	10 (100%)
	สัมพันธ	9 (100%)	0	0	9 (100%)
	อาหาร	0	3 (75%)	1 (25%)	4 (100%)
4 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรินทร์	บริการทั่วไป	0	4 (57%)	3 (43%)	7 (100%)
	สัมพันธ	9 (100%)	0	0	9 (100%)
	อาหาร	0	1 (33%)	2 (67%)	3 (100%)
รวม	บริการทั่วไป	2 (7%)	17 (59%)	10 (34%)	29 (100%)
	สัมพันธ	18 (100%)	0	0	18 (100%)
	อาหาร	4 (25%)	6 (38%)	6 (38%)	16 (100%)

ในด้านของความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการย้ายออกของศาลาว่าการกทม. จะเป็นความคิดเห็นในลักษณะเฉยๆ และไม่เห็นด้วย โดยพื้นที่ที่แสดงความคิดไม่เห็นด้วยนั้น เกือบทั้งหมดจะเป็นพื้นที่บริเวณหลังวัดเทพธิดาราม เนื่องจากสภาวะในการฟังฟังดังก่อแล้วมาแล้วข้างต้น และการผลการสำรวจทางกายภาพยังพบว่า พื้นที่บริเวณนี้ยังมีสัดส่วนในการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยของตึกแถวมาเป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวมากที่สุด เนื่องจากการทำกิจการค้าบริเวณนี้มีความชบเซามากกว่าบริเวณด้านทิศตะวันตก

รถเข็น แฉงลอย

ถ้ามองในแง่ทางเศรษฐกิจ กลุ่มรถเข็น และแฉงลอยเป็นกลุ่มอาชีพที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการ มีลักษณะที่ไม่ต้องเสียภาษี ลงทุนน้อย ติดตั้งและเคลื่อนย้ายกิจการง่าย ถ้ามองในแง่ของการท่องเที่ยวกลุ่มนี้คือสีสนที่ดึงดูดความสนใจและเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้แก่พื้นที่ จากการสำรวจพบว่า ในช่วงเวลาตอนเย็น มีการกวตชันน้อยลงกว่าช่วงกลางวัน (ช่วงตั้งแต่ 16.00-20.00 น.) จะมีจำนวนรถเข็นและแฉงลอยมากที่สุด มีประมาณ 60-115 แฉง (จำนวนไม่แน่นอน) ร้อยละ 85 เป็นรถเข็นที่เปิดขายเกือบทุกวัน โดยจะมีวันหยุด 1 วันในวันธรรมดา เนื่องจากรายได้ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จะมากกว่าในวันธรรมดา (85% ของจำนวนรถเข็นทั้งหมด) ที่เหลือร้อยละ 13 เป็นรถเข็นที่เปิดขายทุกวัน ส่วนใหญ่ตั้งหนาแน่นบริเวณหน้าตรอกตึกดิน-ตึกคิลปีและด้านตรงข้ามของถนนดินสอ สินค้าที่ขายเกือบทั้งหมดจะเป็นอาหาร ขนม และเครื่องดื่ม โดยผู้ชาย 67 % ของจำนวนรถเข็นทั้งหมด เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง วิธีการตั้งรถเข็น แฉงลอย เป็นการเข็นมาจากที่พักอาศัยหรือเช่าที่ในตรอก ซอยในการวางรถเข็น ส่วนผู้ชาย 33% ที่เหลือเป็นผู้เช่าบ้าน หรืออาศัยอยู่ในชุมชนด้านใน โดยจะใช้พื้นที่ว่างบริเวณภายในชุมชนเป็นที่ประกอบการปรุงอาหารในช่วงบ่าย เพื่อนำมาขายในช่วงเย็น ส่วนสาเหตุในการตั้งรถเข็นขาย ส่วนใหญ่เพราะอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง (85%) ค่าใช้จ่ายในการตั้งส่วนใหญ่จะเป็นการเสียให้กับร้านค้าตรงที่ตั้งรถเข็นเนื่องจากภาวะการพึ่งพิงทางด้านของไฟฟ้า ห้องน้ำ เป็นหลัก

กลุ่มของตลาดนัดช่วงกลางวันบริเวณหลังศาลาว่าการกทม. ริมคลองหลอดวัดราชันต์ดาราม เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของกลุ่มข้าราชการโดยตรง สินค้าที่ขายจะเป็นสินค้าประจำวัน เช่น ขนม เสื้อผ้า ของใช้ประจำวัน เป็นต้น ผู้ค้าขายส่วนใหญ่เป็นผู้อยู่อาศัยโดยรอบในพื้นที่โดยรอบ จากการสอบถามพบว่ากรรมสิทธิ์ที่ดินปัจจุบันเป็นของเอกชนรายใหญ่รายเดียว และการทำสัญญาในการเช่าจะเป็นในลักษณะของการเช่า โดยมีระยะเวลาประมาณ 10 ปี ดังนั้นการย้ายออกของศาลาว่าการกทม. จึงมีผลกระทบต่อกลุ่มผู้ค้าขายในลักษณะนี้

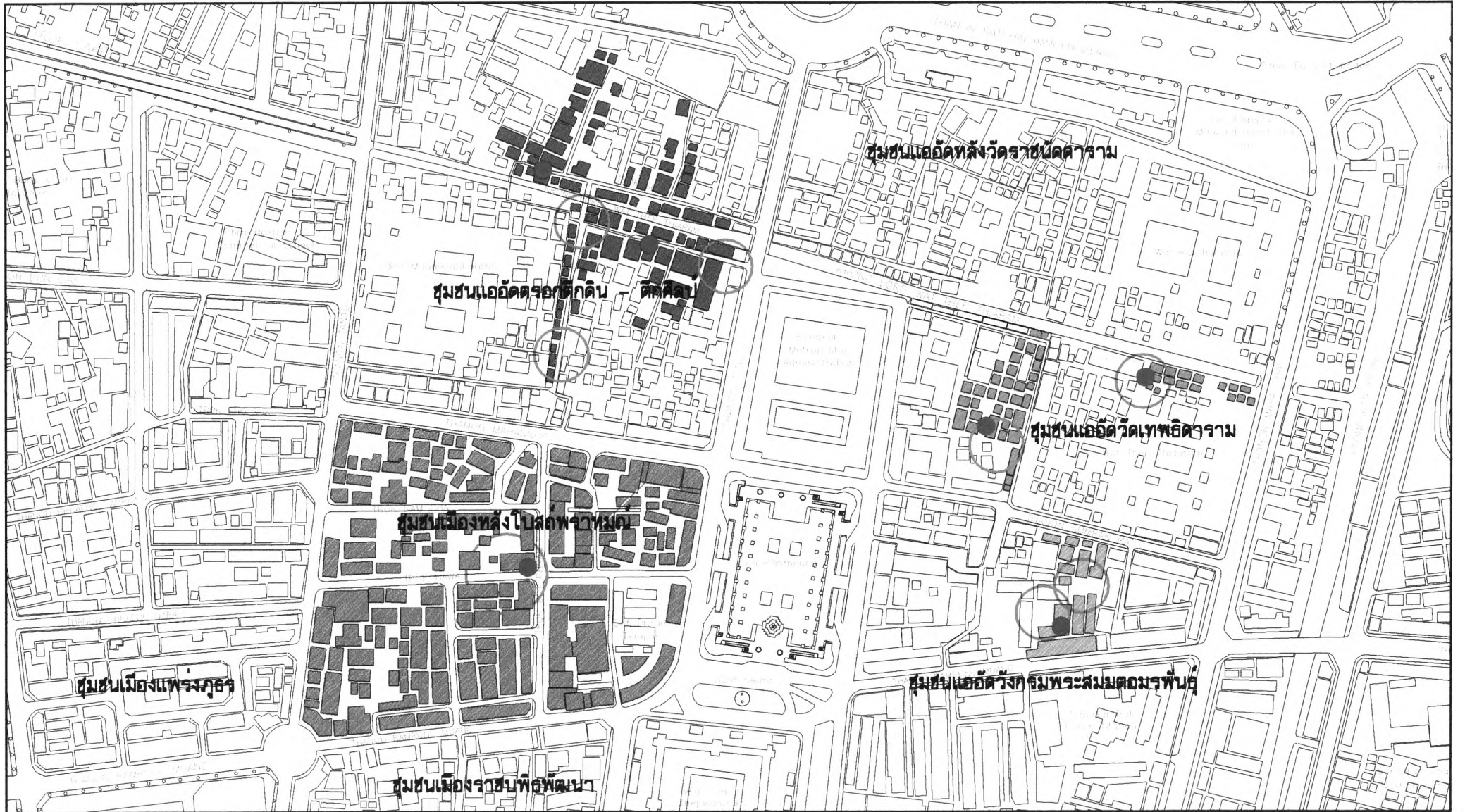
สรุปรูปแบบของการเชื่อมโยงของศาลาว่าการกทม. กับกิจการค้าโดยรอบนั้น พบว่าจะมีการพึ่งพิงกิจการค้าโดยรอบเฉพาะวันธรรมดา ในช่วงเวลากลางวัน และเป็นการพึ่งพิงกิจการค้าประเภท ร้านอาหาร ร้านขายของทั่วไป และรูปแบบของตลาดนัดบริเวณด้านหลัง ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นคล้ายๆ กันกับสถานที่ราชการทุกแห่ง ส่วนในช่วงเวลาตอนเย็นและในวันหยุดนั้น ร้านค้าโดยรอบจะเปิดให้บริการกับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และผู้ใช้ทั่วไป ดังนั้นการให้บริการแก่กลุ่มผู้ใช้ในปัจจุบันจึงไม่ค่อยมีความขัดแย้งอย่างเด่นชัด เนื่องจากช่วงวันและเวลาที่ไม่ซ้อนทับกัน

3.2.2.3 ข้อมูลชุมชน

จากข้อมูลจำนวนชุมชนในเขตพระนคร ที่มีชุมชนในเขตพระนครจำนวนทั้งหมด 21 ชุมชน พบว่าในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียงนั้นมีชุมชน จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ **ตรวยละเอียดในตารางที่ 3-21** ชุมชนวังกรมสมมตอมรพันธุ์ แขวงสำราญราษฎร์ ชุมชนวัดเทพธิดาราม แขวงสำราญราษฎร์ ชุมชนตรอกคิลปี-ตรอกตึกดิน แขวงเสาชิงช้า ชุมชนหลังโบสถ์พราหมณ์ แขวงเสาชิงช้า

ตารางที่ 3-21 รายละเอียดชุมชนในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

ชุมชน	ประเภทชุมชน	สภาพทั่วไป	เจ้าของที่ดิน	โครงสร้างประชากร						โครงสร้างทางสังคม	
				จำนวนประชากรคน (ชาย , หญิง)	ครอบครัว	หลังคาเรือน	การศึกษา	อาชีพ (ตามลำดับ)	รายได้ (บาท/ปี/ครอบครัว)	ประเพณีและวัฒนธรรม	ศาสนา
ชุมชนวัดเทพธิดา	ชุมชนแออัด	เป็นบ้านไม้ ห้องแถวไม้ชนานกับทางเท้า ทางเข้าออกชุมชนมี 2 ทาง คือ ด้านทิศตะวันตก ถนนข้างศาลาว่าการกทม. และทิศใต้ ถนนสำราญราษฎร์	เอกชน	323 คน ชาย 151คน หญิง 172คน	81	49	1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา	1. ค้าขาย 2. รับจ้าง 3. รับราชการ	เฉลี่ย 50,000	-	พุทธทั้งหมด
ชุมชนวังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	ชุมชนแออัด	มีลักษณะเป็นบ้านเรือนเป็นห้องแถวไม้ 2 ชั้น ปกติดต่อกันเป็นแนวขวางชนานกับทางเท้าเดิม ทางเข้าออกของชุมชนมี 2 ทางคือ ทางด้านทิศเหนือ ขอยสำราญราษฎร์ และทางด้านทิศใต้ ถนนบำรุงเมือง มีไฟฟ้าและประปาใช้ครบทุกบ้าน	กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ วัดเทพธิดาราม และเอกชน	228 คน ชาย 101 คน หญิง 125 คน	55	47	1. มัธยมศึกษา 2. อุดมศึกษา	1. ค้าขาย 2. รับจ้าง	ต่ำกว่า 100,000	งานในโอกาสพิเศษต่างๆ ที่มีการทำพิธีวางทรงเสด็จพ่อ 3 ท่าน คือ เสด็จพ่อขวัญเมือง เสด็จพ่อแก้วฟ้า และเสด็จพ่อฝั่งเมือง ซึ่งเป็นที่นับถือของประชาชนในชุมชน	พุทธทั้งหมด
ชุมชนตรอกตึกดิน - ตึกคิลปี	ชุมชนแออัด	ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น สภาพทั่วไปอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ทางเดินเท้ามีทั้งเป็นทางคอนกรีต และถนนลาดยาง ทางระบายน้ำดี อยู่ติดกับคลองหลอดวัดเทพธิดาราม	ส่วนที่ดินของชุมชนตรอกตึกดินเป็นที่เช่า มีสัญญาเช่าเป็นปีต่อกับกรมศาสนา	397 คน ชาย 197 คน หญิง 200คน	148	82	1. มัธยมศึกษา 2. อาชีวศึกษา	1. ค้าขาย 2. รับจ้าง	เฉลี่ย 50,000	-	พุทธ 97% อิสลาม 1.80% คริสต์ 1.20%
ชุมชนหลังโบสถ์พราหมณ์	ชุมชนเมือง	ภายหลังจากราชการได้กำจัดแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งเต็มไปด้วยช่องโหว่ให้หมดไปแล้ว สภาพของชุมชนเป็นชุมชนใหม่ มีอาชีพใหม่ อาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ และมีบางส่วนเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น	เอกชน	2,000 คน	400	300	1. มัธยมศึกษา 2. อาชีวศึกษา	1. พ่อค้า 2. รับจ้างทั่วไป 3. มีอาชีพทำเครื่องเงิน, รองเท้า	เฉลี่ย 100,000	-	พุทธทั้งหมด

สัญลักษณ์

○ พื้นที่ที่เกิดการรวมกลุ่ม

● ศูนย์สุขภาพชุมชน

■ หลังคาเรือนในชุมชน แยกตามสี

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า , กรุงเทพมหานคร
 THE URBAN CONSERVATION AND REGENERATION OF SAO CHINGCHA AREA, BANGKOK.

สาขาวิชา การออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 บัณฑิต นางสาวศุภมาลย์ กาญจนะ รหัส 437 42175 25

แผนผังที่ 3-18
 ตำแหน่งและพื้นที่รวมกลุ่ม
 ของชุมชนในพื้นที่

ที่มา ข้อมูลจากเขตพระนคร

มาตราส่วน 1 : 4000

จากตารางที่ 3-21 พบว่าพื้นที่ 4 หรือพื้นที่วังกรมพระสมมตอมรินทร์ เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน ในขณะที่พื้นที่ที่มีรูปแบบทางกายภาพคล้ายคลึงกัน คือ พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์ มีการจัดตั้งเป็นชุมชนในลักษณะของชุมชนเมืองขนาดใหญ่ มีการรวมกลุ่มของชุมชนค่อนข้างน้อย จากการสัมภาษณ์หัวหน้าชุมชน ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีการไหลเวียนจากการย้ายเข้า-ออก ส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยมาในระยะ 5-10 ปี และจากการสำรวจพื้นที่ของชุมชน พบว่าพื้นที่ที่ใช้ในการรวมกลุ่มทางสังคม หรือทำกิจกรรมนั้นจะใช้พื้นที่ของถนนภายในแทน

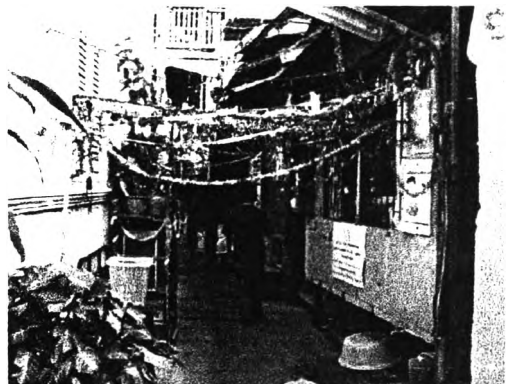
ในขณะที่พื้นที่หลังวัดเทพธิดารามและตรอกตึกดินที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่มานานกว่า 15 ปี ลักษณะของชุมชนเป็นชุมชนแออัด เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย จากการสำรวจพบว่า ตำแหน่งในการรวมกลุ่มกระจัดกระจาย เนื่องจากการเชื่อมโยงระหว่างกันในพื้นที่ถูกจำกัดจากเส้นทางสัญจรที่ส่วนใหญ่เป็นทางตัน บางพื้นที่เกิดจากการใช้พื้นที่ร่วมกันเพื่อผลทางเศรษฐกิจร่วมกัน ได้แก่ พื้นที่ในการประกอบอาหารหรือตากผ้า

บนชาย พื้นที่ในการรวมกลุ่มของพื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์ โดยมีศูนย์ชุมชนตั้งอยู่ในตึกแถวด้านข้าง

บนขวา พื้นที่ในการรวมกลุ่มของพื้นที่ตรอกตึกดิน ที่กระจัดกระจายอยู่ตามเส้นทางเท้าหรือบริเวณหน้าร้านค้าภายในชุมชน

ล่างขวา พื้นที่ในการจัดกิจกรรมของชุมชนวังกรมพระสมมตอมรินทร์ หน้าศูนย์สุขภาพภายในชุมชน

รูปภาพที่ 3-24 พื้นที่ในการรวมกลุ่มทางสังคมของชุมชนในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

ลักษณะกิจกรรมและความถี่ของการใช้พื้นที่บริเวณลานคนเมือง เนื่องจากการก่อสร้างลานคนเมืองในปัจจุบัน ทำให้การใช้พื้นที่ว่างส่วนใหญ่จะย้ายไปบริเวณสวนรมณีนาถ ที่มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะ ที่รวมพื้นที่ในการออกกำลังกาย ดังนั้น แบบสอบถามจึงเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยที่เคยใช้พื้นที่ลานคนเมือง หรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่มานานกว่า 10 ปี ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนเป็นที่จอดรถ จากตารางที่ 3-22 พบว่า 44% ของผู้ตอบแบบ

สอบถาม ส่วนใหญ่จะใช้บ่อยมาก 4-5 ครั้งต่อสัปดาห์หรือทุกวัน ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ในการออกกำลังกาย โดยลักษณะการใช้จะเป็นในรูปของการออกกำลังกาย (Active 37%) และลักษณะของการนั่งเล่นพักผ่อน (Passive 63%) แยกเป็นการนั่งเล่น 33% และอื่นๆ เช่น พาเด็กไปเดินเล่น 30%

ตารางที่ 3-22 แสดงร้อยละในการใช้พื้นที่ลานคนเมืองหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
ที่มา : จากการส่งแบบสอบถาม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

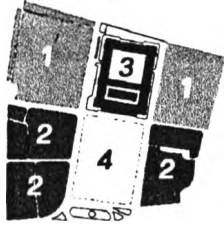
พื้นที่ย่อย	การใช้พื้นที่ว่างบริเวณลานคนเมือง		
	ไม่บ่อย	ค่อนข้างบ่อย	บ่อยมาก
1 พื้นที่หลังวัดเทพธิดาราม	16%	37%	47%
2 พื้นที่วังกรมพระสมมตอมรพันธุ์	17%	58%	25%
3 พื้นที่หลังโบสถ์พราหมณ์	18%	45%	36%
4 พื้นที่ตรอกคึกคัก	10%	34%	55%
รวม	15%	41%	44%

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทการใช้สอยของศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์บางส่วนมีญาติหรือผู้เช่าบ้านที่ทำการค้าอยู่บริเวณใกล้เคียง จึงกลัวว่าจะได้รับผลกระทบจากการย้ายของศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกเฉยๆ ต่อการเปลี่ยนแปลง เพราะพอใจกับสภาพในปัจจุบันและมีเหตุผลว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกันทางด้านเศรษฐกิจ และไม่กระทบต่อการใช้พื้นที่ว่างบริเวณลานคนเมือง หรือไม่ทราบว่าจะเกิดผลกระทบอย่างไร แต่ถ้าทำเป็นพิพิธภัณฑ์น่าจะดีกว่าที่เป็นอยู่

สรุป รูปแบบของการเชื่อมโยงของศาลาว่าการกทม.กับพื้นที่อยู่อาศัยพบว่า ในส่วนของเจ้าของที่ดิน ส่วนใหญ่จะไม่มี mốiเชื่อมโยงกัน ส่วนหนึ่งมาจากไม่มีความเกี่ยวข้องกันทางด้านเศรษฐกิจ และการใช้พื้นที่ของร้านค้าในการให้บริการนั้นเกิดในช่วงเวลาที่ต่างกัน แต่จะเกิดผลกระทบกับผู้เช่าที่อยู่อาศัยในพื้นที่ และประกอบกิจการค้าในพื้นที่เช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้เช่าที่อยู่อาศัยมานาน ทำกิจการค้าในรูปแบบของรถเข็น

รูปแบบทางกายภาพกับความเป็นชุมชน ลักษณะร่วมของชุมชนแออัด คือ โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีรูปแบบของการรองรับการสัญจรทางรถยนต์ รูปแบบที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยว คนในพื้นที่เป็นผู้มีรายได้น้อย จึงเกิดปัญหาในเรื่องของความทรุดโทรมของอาคารที่อยู่อาศัย แต่จากการสำรวจพบว่า จะมีลักษณะของความเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยมากกว่าชุมชนเมือง เนื่องจากมีการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อพบปะสังสรรค์ และพื้นที่ว่างที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ชุมชนเมือง ที่ได้รับการพัฒนา และมีที่พักอาศัยในรูปแบบของตึกแถว จะพบเห็นการรวมกลุ่มทางสังคมและทำกิจกรรมน้อยกว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้พื้นที่ว่างสำหรับนันทนาการ

ตารางที่ 3-22 สรุปสภาพทั่วไปโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

เรื่อง	เกณฑ์	หัวข้อ	รายละเอียด								
สภาพทางกายภาพ	ตำแหน่งที่ตั้ง		<ul style="list-style-type: none"> • อยู่ในเขตการปกครองเขตพระนคร แขวงเสาชิงช้า และแขวงสำราญราษฎร์ • ขนาด พื้นที่ทั้งหมด 57.01 ไร่ (92,863.45 ตร.ม.) • ขอบเขต <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">ทิศเหนือ</td> <td>จรดแนวคลองหลอดวัดราชนัคดาราม</td> </tr> <tr> <td>ทิศตะวันตก</td> <td>จรดวัดมหารณพารามและตรอกหลังโบสถ์พราหมณ์</td> </tr> <tr> <td>ทิศใต้</td> <td>จรดถนนบำรุงเมือง</td> </tr> <tr> <td>ทิศตะวันออก</td> <td>จรดวัดเทพธิดารามและตรอกส่วนบุคคล</td> </tr> </table> 	ทิศเหนือ	จรดแนวคลองหลอดวัดราชนัคดาราม	ทิศตะวันตก	จรดวัดมหารณพารามและตรอกหลังโบสถ์พราหมณ์	ทิศใต้	จรดถนนบำรุงเมือง	ทิศตะวันออก	จรดวัดเทพธิดารามและตรอกส่วนบุคคล
	ทิศเหนือ	จรดแนวคลองหลอดวัดราชนัคดาราม									
ทิศตะวันตก	จรดวัดมหารณพารามและตรอกหลังโบสถ์พราหมณ์										
ทิศใต้	จรดถนนบำรุงเมือง										
ทิศตะวันออก	จรดวัดเทพธิดารามและตรอกส่วนบุคคล										
สภาพอาคารและการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ตามข้อบัญญัติในด้านของผังเมือง ได้แก่ FAR, BCR.	<ul style="list-style-type: none"> • การวางผังหรือแนวการวางอาคารโดยรอบจะหันหน้าเข้าหาพื้นที่ลานคนเมือง เกิดเป็นพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ ที่มีลักษณะของการปิดล้อม (ลานคนเมือง) ตรงกลาง โดยมีศาลาว่าการกทม.และวัดสุทัศน์ฯ ที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าปิดพื้นที่ว่างทางด้านเหนือ-ใต้ ส่วนด้านที่เหลือเป็นอาคารประเภทตึกแถว, โบสถ์พราหมณ์ 2 ชั้น โดยมีรูปแบบส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่กลางเก่ากลางใหม่และรูปแบบทันสมัย การวางอาคารของพื้นที่ด้านในจะวางขนานกับแนวของถนน ทำให้เกิดพื้นที่ด้านในที่ยากต่อการเข้าถึง ซึ่งเป็นอาคารประเภทบ้านเก่าร้าง • สัดส่วนพื้นที่ดินต่อพื้นที่ใช้สอยอาคารโดยรวม (FAR.) 1.34 : 1 (ไม่นับพื้นที่ใช้สอยของลานคนเมือง) พื้นที่อาคารปกคลุมดินโดยรวม (BCR.) 45% และจากการสำรวจ สามารถแบ่งพื้นที่ออกตามรูปแบบของอาคารและระบบโครงสร้างของพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็น ดังรูปโดยแบ่งออกเป็น 4 พื้นที่ ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ทางทิศเหนือ ด้านข้างศาลาว่าการกทม. มีความสูงโดยรวม 2 ชั้น (FAR. 1.35 : 1, BCR. 53%) เนื่องจากรูปแบบของอาคารที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวที่มีคุณค่าและบ้านเดี่ยวในลักษณะของชุมชนแออัด โดยมีอาคารตึกแถวบริเวณริมถนน โครงข่ายการสัญจรภายในพื้นที่เป็นทางเดินเท้าการวางอาคาร สภาพอาคารบริเวณหลังวัดเทพธิดารามส่วนใหญ่จะมีสภาพที่ทรุดโทรม ส่วนบริเวณตรอกตึกดินสภาพอาคารส่วนใหญ่ปานกลาง ส่วนใหญ่เนื่องจากขาดการดูแลและสภาพของโครงสร้างอาคารที่เสื่อมสภาพ ความต่อเนื่องของรูปแบบอาคารภายในพื้นที่จะมีความสัมพันธ์กับอาคารบริเวณถัดขึ้นไปทางด้านเหนือของคลองหลอดวัดราชนัคดารามหรือบ้านเดี่ยวหลังถนนราชดำเนินกลางมากกว่าพื้นที่ด้านใต้ และจากการสำรวจพบว่าเริ่มพบรูปแบบของอาคารชุดขนาดเล็ก ที่เข้ามาแทนที่บ้านเดี่ยวบริเวณภายในมากขึ้น ซึ่งหมายถึงความหนาแน่นของพื้นที่ที่มากขึ้นโดยไม่สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ในปัจจุบัน และรูปแบบของที่พักอาศัยแบบบ้านเดี่ยวที่มีคุณค่าที่กำลังจะเริ่มสูญหาย 2. พื้นที่ทางทิศใต้ ด้านข้างลานคนเมือง มีความสูงโดยรวม 3-4 ชั้น (FAR. 1.95 : 1, BCR. 62%) เนื่องจากการพัฒนาเส้นทางถนนทำให้อาคารเปลี่ยนรูปแบบเป็นตึกแถวเกือบทั้งหมด จากการเปรียบเทียบภาพถ่ายทางอากาศและการสำรวจ คาดว่าส่วนใหญ่มีอายุอาคารประมาณ 15-35 ปี มีลักษณะของรูปแบบที่ต่อเนื่องกับอาคารฝั่งตรงข้ามถนนบำรุงเมือง 3. พื้นที่อาคารศาลาว่าการกทม. เป็นอาคารขนาดใหญ่พิเศษ (FAR. 2.73 : 1, BCR. 52%) สูง 5 ชั้น อายุอาคารประมาณ 45 ปี ทำให้เกิดความแตกต่างทางความสูงและขนาดของอาคาร กับอาคารโดยรอบ มีที่จอดรถด้านในและชั้นใต้ดิน ประมาณ 200 คัน 4. พื้นที่โล่งว่างลานคนเมือง (FAR. 2 : 1, BCR. 0%) เป็นลานลาดแข็ง (Plaza) ชั้นพื้นดิน, มีที่จอดรถชั้นใต้ดิน 2 ชั้น จำนวน 550 คัน ข้อจำกัดของที่จอดรถนี้คือ ไม่สามารถรองรับรถโดยสารที่มีขนาดใหญ่ 									

เรื่อง	เกณฑ์	หัวข้อ	รายละเอียด
สภาพทางกายภาพ	อาคารและสิ่งก่อสร้าง (ต่อ)	ตามข้อบัญญัติในด้านของผังเมือง ได้แก่ FAR, BCR. (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ทางทิศเหนือ ด้านข้างศาลาว่าการกทม. มีความสูงโดยรวม 2 ชั้น (FAR. 1.35 : 1, BCR. 53%) เนื่องจากรูปแบบของอาคารที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวที่มีคุณค่าและบ้านเดี่ยวในลักษณะของชุมชนแออัด โดยมีอาคารตึกแถวบริเวณริมถนน โครงข่ายการสัญจรภายในพื้นที่เป็นทางเดินเท้าการวางอาคาร สภาพอาคารบริเวณหลังวัดเทพธิดารามส่วนใหญ่จะมีสภาพที่ทรุดโทรม ส่วนบริเวณตึกดินสภาพอาคารส่วนใหญ่ปานกลาง ส่วนใหญ่เนื่องจากขาดการดูแลและสภาพของโครงสร้างอาคารที่เสื่อมสภาพ ความต่อเนื่องของรูปแบบอาคารภายในพื้นที่จะมีความสัมพันธ์กับอาคารบริเวณถัดขึ้นไปทางด้านเหนือของคลองหลอดวัดราชนัดดารามหรือบ้านเดี่ยวหลังถนนราชดำเนินกลางมากกว่าพื้นที่ด้านใต้ และจากการสำรวจพบว่าเริ่มพบรูปแบบของอาคารชุดขนาดเล็ก ที่เข้ามาแทนที่บ้านเดี่ยวบริเวณภายในมากขึ้น ซึ่งหมายถึงความหนาแน่นของพื้นที่ที่มากขึ้นโดยไม่สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ในปัจจุบัน และรูปแบบของที่พักอาศัยแบบบ้านเดี่ยวที่มีคุณค่าที่กำลังจะเริ่มสูญหาย 2. พื้นที่ทางทิศใต้ ด้านข้างลานคนเมือง มีความสูงโดยรวม 3-4 ชั้น (FAR. 1.95 : 1, BCR. 62%) เนื่องจากการพัฒนาเส้นทางถนนทำให้อาคารเปลี่ยนรูปแบบเป็นตึกแถวเกือบทั้งหมด จากการเปรียบเทียบภาพถ่ายทางอากาศและการสำรวจ คาดว่าส่วนใหญ่มีอายุอาคารประมาณ 15-35 ปี มีลักษณะของรูปแบบที่ต่อเนื่องกับอาคารฝั่งตรงข้ามถนนบำรุงเมือง 3. พื้นที่อาคารศาลาว่าการกทม. เป็นอาคารขนาดใหญ่พิเศษ (FAR. 2.73 : 1, BCR. 52%) สูง 5 ชั้น อายุอาคารประมาณ 45 ปี ทำให้เกิดความแตกต่างทางความสูงและขนาดของอาคาร กับอาคารโดยรอบ มีที่จอดรถด้านในและชั้นใต้ดิน ประมาณ 200 คัน 4. พื้นที่โล่งว่างลานคนเมือง (FAR. 2 : 1, BCR. 0%) เป็นลานลาดแข็ง (Plaza) ชั้นพื้นดิน มีที่จอดรถชั้นใต้ดิน 2 ชั้น จำนวน 550 คัน ข้อจำกัดของที่จอดรถนี้ คือ ไม่สามารถรองรับรถโดยสารที่มีขนาดใหญ่
		รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบอื่นๆของอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> • อาคารตึกแถวและอาคารชุดเพื่อพักอาศัยเกือบทั้งหมดเป็นอาคารรูปแบบกลางเก่า-ใหม่และทันสมัย ไม่มีลักษณะเฉพาะหรือต่อเนื่องกับอาคารข้างเคียง ส่วนตึกแถวที่มีคุณค่าที่หลงเหลือจะอยู่บนถนนบำรุงเมือง หน้าโบสถ์พราหมณ์ ซึ่งนับเป็นตึกแถวรุ่นแรก ที่มีทางเดินใต้อาคารและตึกแถวบริเวณหัวมุมถนนดินสอ (ปัจจุบันตึกแถวหัวมุมถนนดินสอมีการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์เรียบร้อยแล้ว) • บ้านเดี่ยวบริเวณหลังถนนดินสอ และบางส่วนของวัดเทพธิดาราม เป็นลักษณะเรือนไทยและบ้านไทยที่มีอายุมาก และมีรูปแบบที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ส่วนใหญ่จะมีสภาพที่ทรุดโทรม ให้เช่า • องค์ประกอบของอาคาร ได้แก่ ป้ายร้านค้า ไม่มีรูปแบบหรือตำแหน่งในการติดตั้งที่แน่นอน • การใช้สีที่เกิดจาก สีของอาคาร, สีของป้ายร้านค้า และสีที่เกิดจากตัวสินค้าที่ขายที่เห็นอย่างชัดเจน คือ การใช้สีของร้านเครื่องสังฆภัณฑ์ โดยเฉพาะริมถนนบำรุงเมืองที่ใช้สีในวรรณะร้อน เนื่องจากเชื่อกันว่าเป็นสิริมงคล เช่น สีแดง สีส้ม หรือสีเหลือง ส่วนการใช้สีของอาคารบริเวณถนนบำรุงเมืองโดยรวมไม่มีลักษณะที่เด่นชัด ยกเว้นสีของศาสนสถานที่เกิดขึ้นทั้งหมดใช้สีในวรรณะร้อน (จากลักษณะของหลังคามีความลาดชันมาก สีของหลังคาจึงมีความเด่นชัด) แต่จากการเปรียบเทียบเฉพาะอาคารที่มีคุณค่าในพื้นที่พบว่า การใช้สีของอาคารที่มีคุณค่าในลานคนเมืองนั้น เกือบทั้งหมดจะใช้สีในวรรณะร้อน ซึ่งจะทำให้เสาชิงช้าที่มีสีแดง ดูมีความเด่นชัดมากขึ้น

เรื่อง	เกณฑ์	หัวข้อ	รายละเอียด
สภาพทางกายภาพ	อาคารและสิ่งก่อสร้าง (ต่อ)	การใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้อาคารหรือกิจกรรมในอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้ที่ดินหลักของพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย โดยมีอาคารพาณิชย์กรรมตั้งอยู่โดยรอบพื้นที่และบริเวณที่ติดกับเส้นทางสัญจร ในพื้นที่ 1 เป็นรูปแบบของที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นน้อย ได้แก่ บ้านเดี่ยว และปัจจุบันเริ่มถูกแทนที่ด้วยอาคารชุดพักอาศัยขนาดเล็ก ส่วนพื้นที่ 2 จะเป็นที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นปานกลาง ได้แก่ ตึกแถว ● การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม ในรูปแบบของตึกแถว จากการสำรวจพบว่าพื้นที่บริเวณนี้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้สอยอาคารจากแบบผสมมาเป็นเพื่อที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ● การใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ เป็นการใช้ที่ดินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้บริการร้านค้าโดยรอบ โดยเฉพาะร้านอาหารที่เปรียบเสมือนเป็นโครงการอาหารของข้าราชการจำนวนมาก ● การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีลักษณะเด่นและมีความเก่าแก่ คือ ร้านค้าขายเครื่องสังฆภัณฑ์ โดยตั้งหนาแน่นตลอด 2 แนว เป็นการใช้ที่ดินที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนสถานและเส้นทางของถนนบำรุงเมืองมากกว่าพื้นที่บริเวณลานคนเมือง
	ระบบการสัญจร	การเข้าถึง	<ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าถึงหลักโดยรถยนต์ รถโดยสารประจำทางและทางเดินเท้า จากถนนสายหลักได้แก่ ถนนราชดำเนินกลาง โดยมาทางถนนดินสอ ความกว้างถนน 10.00 เมตร มีการเดินรถ 2 ทาง การเข้าถึงพื้นที่ 1 ช่องทางจากจำนวนทั้งหมด 3 ช่องการจราจร ส่วนการเข้าถึงจากถนนบำรุงเมือง และถนนตีทองนั้น มีการเดินรถทางเดียว จำนวน 3 ช่องจราจร ● การเข้าถึงอื่นๆ จากถนนสายรองทั้งหมดเป็นการเดินรถทางเดียว ได้แก่ ถนนสำราญราษฎร์ ความกว้าง 6.00 เมตร 2 ช่องการจราจร มีการจราจรหนาแน่นในช่วงเวลาเช้า-เย็น พบว่ามีการใช้พื้นที่ถนนในการจอดรถบางบริเวณ ส่วนถนนมหารณพและถนนอนุสาวรีย์ มีการจราจรที่ค่อนข้างเบาบางกว่า และมีการใช้พื้นที่ถนนในการจอดรถแทบตลอด 2 ข้าง ● เส้นทางในการระบายรถออกนอกพื้นที่ เส้นทางหลัก ได้แก่ ถนนบำรุงเมืองและถนนดินสอ ที่มีการจราจรค่อนข้างหนาแน่น ส่วนเส้นทางรองได้แก่ ถนนมหารณพและถนนศิริพงษ์ที่มีการจราจรขาออกจากพื้นที่ค่อนข้างเบาบาง
		ทางเดินเท้า	<ul style="list-style-type: none"> ● ส่วนใหญ่ทางเดินเท้าขนานกับเส้นทางถนน ขนาดของทางเท้าบนถนนดินสอและถนนมหารณพ มีขนาดกว้าง ในขณะที่ทางเท้าของถนนบำรุงเมืองในบางช่วงขาดหายไป เนื่องจากลักษณะของอาคารที่เดิมใช้พื้นที่ทางเดินใต้อาคาร
		ถนนและที่จอดรถ	<ul style="list-style-type: none"> ● ที่จอดรถของหน่วยงานราชการ เป็นที่จอดรถของหน่วยงานกม. มีทั้งหมดประมาณ 750 คัน ค่อนข้างเข้มงวดในการจอดรถของบุคคลภายนอก ยกเว้นพื้นที่ด้านหลังที่ให้เอกชนจอดในช่วงเย็น ● ที่จอดรถของเอกชนจะอยู่ในพื้นที่ว่าง อาคารประเภทโรงแรม หรือพื้นที่ของวัด ส่วนใหญ่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจอด ● ที่จอดรถบริเวณริมถนนที่อนุญาตให้จอดในบางเวลา ได้แก่ ถนนสายรอง หรืออนุญาตให้จอดตลอดเวลา ได้แก่ ถนนย่อย

เรื่อง	เกณฑ์	หัวข้อ	รายละเอียด
สภาพทางกายภาพ	ระบบการสัญจร (ต่อ)	ระบบขนส่งมวลชน	<ul style="list-style-type: none"> • รถโดยสารประจำทาง เส้นทางหลักที่ผ่านหลายสาย ได้แก่ ถนนดินสอ ปัจจุบันเป็นการเดินรถอ้อมลานเสาชิงช้าเพื่อผ่านไปยังถนนตีทอง และการอ้อมวัดสุทัศน์ฯ เพื่อมายังต้นสายบริเวณข้างวัดสุทัศน์ฯ เป็นวงรีสองทาง • ป้ายรถประจำทางในพื้นที่ทั้งหมดมีถึง 2 ป้าย โดยอยู่เอียงกัน ป้ายรถประจำทางที่มีความคับคั่งมากที่สุด ได้แก่ ป้ายที่อยู่บริเวณข้างศาลาว่าการกทม. เพื่อออกนอกพื้นที่ และป้ายรถประจำทางบนลานคนเมือง จากพื้นที่ด้านนอก • รถไฟฟ้าใต้ดิน มีระบบขนส่งมวลชนที่อยู่ใกล้พื้นที่ (ระยะประมาณ 250 เมตรถึงศาลาว่าการกทม.) ได้แก่ รถไฟฟ้าใต้ดินสายสีเขียวที่ผ่านถนนราชดำเนิน • รถรางไฟฟ้ารอบกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน (ระยะจากศาลาว่าการกทม. ถึงสถานีหลักบริเวณสวนรมณีนาถ 600 เมตร) เสนอให้ใช้พื้นที่จอดรถของสถานคนเมืองและพื้นที่ข้างวัดสุทัศน์ฯ เป็นจุดถ่ายนักท่องเที่ยว
	ลักษณะทาง ภูมิสถาปัตยกรรม	ต้นไม้และพืชพรรณ	<ul style="list-style-type: none"> • ต้นไม้ริมถนนดินสอ ส่วนใหญ่เป็นต้นชมพูพันธุ์ทิพย์ และบางส่วนเป็นต้นประดู่ • ต้นไม้บริเวณลานคนเมือง จากรูปถ่ายเก่า พบว่าต้นไม้ที่ใช้ปลูกบนลานคนเมืองได้แก่ ต้นพิกุล • ต้นไม้ของศาลาว่าการกทม. มีชนิดและรูปทรงที่หลากหลาย ด้านหน้าและหลังเป็นต้นปาล์ม บริเวณริมถนนดินสอใช้ต้นอโศกอินเดีย ส่วนพื้นที่จอดรถด้านหลังอาคารริมคลองหลอดเป็นแนวต้นสน ส่วนใหญ่ต้นไม้ของศาลาว่าการกทม. เป็นต้นไม้ที่มีพืชพรรณ รูปทรงที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ • ต้นไม้โดยรอบวัดสุทัศน์ฯ ส่วนใหญ่จะเป็นต้นอินทนิลน้ำ • ต้นไม้ภายในพื้นที่โดยรอบ ส่วนใหญ่จะเป็นต้นมะม่วง หรือต้นโพธิ์
		สิ่งก่อสร้างทาง ภูมิสถาปัตยกรรม	<ul style="list-style-type: none"> • เชื้อนริมคลองหลอดวัดราชันดีตาราม การสร้างทางเดินตลอดแนวคลองของกทม.นั้น ทำให้ความกว้างของคลองหลอดในปัจจุบันเหลือเพียง 4.00 เมตร และกลายเป็นคลองสำหรับระบายน้ำทิ้งจากบ้านพักอาศัยริมคลอง มีสภาพที่เน่าเสีย และในบางพื้นที่มีการจับจองเป็นพื้นที่ส่วนตัวไม่สามารถผ่านไปมาได้ • องค์ประกอบประดับถนน ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่พบเห็นได้ทั่วไปนอกพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ • พื้นทางเดินเท้า ส่วนใหญ่มีสภาพที่ดี ใช้วัสดุเป็นบล็อกคอนกรีตสำเร็จรูป จากการสำรวจจะพบว่ามีความแตกต่างของสีของวัสดุที่ใช้ปู โดยทางเท้าที่อยู่โดยรอบวัดสุทัศน์ฯ และลานเสาชิงช้าจะมีการใช้สีของวัสดุปูพื้นที่สีส้ม ในขณะที่บริเวณส่วนอื่นจะใช้วัสดุปูพื้นที่มีสีธรรมชาติ (เทา)
		มุมมอง	<ul style="list-style-type: none"> • มุมมองจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ เป็นมุมมองในลักษณะของช่องมองที่เกิดขึ้นตามเส้นทางการสัญจรและโครงสร้างเดิมของพื้นที่ ได้แก่ มุมมองจากถนนบำรุงเมือง เป็นมุมมองในระยะไกลจากการรับรู้ของตัวเสาชิงช้าโดยตรง ส่วนมุมมองจากถนนราชดำเนิน เนื่องจากขนาดของถนนที่ค่อนข้างแคบและมีต้นไม้ 2 ข้างทาง มุมมองจึงยังไม่ชัดเจน • มุมมองภายในพื้นที่สิ่งก่อสร้างหรือพื้นที่สำคัญโดยรอบ เช่น มุมมองไปสู่ภูเขาทอง หรืออนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งที่ได้รับความนิยมวังมั่งจากอดีต ทำให้มุมมองจากพื้นที่ค่อนข้างชัดเจน

เรื่อง	เกณฑ์	หัวข้อ	รายละเอียด
สภาพทางกายภาพ	ลักษณะทางภูมิสถาปัตยกรรม (ต่อ)	พื้นที่โล่งว่าง	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ว่างสาธารณะ ลานคนเมือง , เสาชิงช้า ที่เป็นลานลาดแข็ง (Plaza) และสวนสาธารณะสีเขียว ได้แก่ สวนรมณีนาถ เพื่อใช้ในการกิจกรรมนันทนาการ พื้นที่ว่างกิ่งสาธารณะ เป็นของเอกชนและวัด ส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่จอดรถสำหรับผู้ที่อยู่อาศัยเกือบหมด พื้นที่ว่างในชุมชน ปัจจุบันใช้ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากกว่าการรวมกลุ่มทางสังคม และบางพื้นที่ใช้เป็นที่ตากผ้า
สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	ลักษณะทางสังคม	ประชากร	<ul style="list-style-type: none"> มีอาคารทั้งหมดจำนวน 624 หลังคาเรือนหรือคูหา ความหนาแน่นของประชากรต่อหลังคาเรือน 5 คนต่อหลังคาเรือน คาดว่ามีประชากรประมาณ 3,144 คน จำนวนประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ย 1.52% ต่อปี จากสถิติพบว่ามี การเคลื่อนไหวของประชากรในการย้ายเข้า-ออกของพื้นที่ สูงถึง 14.5% และสถิติของการตายที่มีสัดส่วนที่มากกว่าการเกิดในอัตราส่วนที่มาก อาจแสดงถึงสาธารณสุขการที่ไม่เพียงพอในการบริการชุมชนพื้นที่ เช่น โรงพยาบาล ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ประมาณ 57.29 คน/ไร่
		การรวมกลุ่มทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> มีชุมชนที่ขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนตอกองพัฒนาชุมชนเมือง 3 ชุมชน (ยกเว้นพื้นที่ข้างวังกรมพระสมมตอมรพันธ์) มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด นอกจากชุมชนหลังโบสถ์พราหมณ์ที่เป็นชุมชนเมืองภายหลังการพัฒนาเส้นทางถนน จึงทำให้ที่พักอาศัยเป็นรูปแบบของตึกแถวเกือบทั้งหมด การรวมกลุ่มทางสังคมเกิดขึ้นบริเวณร้านค้าและพื้นที่ว่างในชุมชน โดยเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อตอบสนองกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
	ลักษณะทางเศรษฐกิจ		<ul style="list-style-type: none"> การค้าบริเวณโดยรอบลานคนเมืองและศาลาว่าการกทม.โดยรวม ไม่มีลักษณะการค้าที่เด่นชัด ส่วนใหญ่เป็นการค้าบริการความต้องการพื้นฐานทั่วไป เช่น ร้านขายของปลีก ร้านอาหาร เป็นต้น การค้าที่มีความชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ได้แก่ ร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ ริมถนนบำรุงเมือง

3.3 ข้อมูลนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- 3.3.1 โครงการกรุงรัตนโกสินทร์
- 3.3.2 มาตรการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 3.3.3 ผังแม่บทในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- 3.3.4 โครงการขนส่งมวลชนที่เกี่ยวข้อง
- 3.3.5 คู่มือท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์

3.3.1 โครงการกรุงรัตนโกสินทร์

วัตถุประสงค์

- เพื่ออนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย
- เพื่อปรับปรุงพื้นที่บางส่วนให้เป็นที่ว่างและสวนสาธารณะ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
- เพื่ออนุรักษ์อาคารสถานที่และบริเวณบางส่วนที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์
- เพื่อจำแนกและกำหนดประเภทการใช้ที่ดิน ให้เป็นสัดส่วนและให้ประสานกับระบบถนน แผนการจราจรและระบบสาธารณูปโภคของเมือง

การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่

1. กำหนดนโยบาย แผน แนวทาง และมาตรการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณเสาชิงช้าตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า “กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก” ให้การใช้ที่ดินเป็นไปตามลักษณะเดิมที่เป็นอยู่ ในการวางแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา จึงพิจารณาเป็นภาพรวมทั้งพื้นที่ถึงลักษณะการใช้ที่ดินที่เหมาะสมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวต่อไป ส่วนการดำเนินงานที่เห็นผลเป็นรูปธรรม ได้แก่

- การกำหนดนโยบาย และแผนแม่บทเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน เพื่อให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- การวางแผนแม่บทซึ่งประกอบด้วยโครงการทั้งหมด 20 โครงการ
- การจัดทำแผนอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งก่อสร้างภายในกรุงรัตนโกสินทร์

2. การกำหนดเกณฑ์ในการควบคุมอาคารในกรุงรัตนโกสินทร์เพื่อควบคุมสภาพการพัฒนาทางกายภาพให้เหมาะสม กลมกลืนเป็นมาตรฐานเดียวกันกับนโยบายและแผน และจากแนวทางดังกล่าว ได้มีโครงการต่างๆเกิดขึ้น เช่น โครงการรื้อฟื้นโบราณ

สถานที่สำคัญ , โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และโครงการย้ายสถานที่ราชการที่ไม่ควรจะต้องอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดพื้นที่ว่างเป็นอย่างมากในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ โดยย้ายหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่บริการเป็นหลักและบริหารเป็นรอง และไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมส่วนใหญ่ มีประชาชนไปมาติดต่อเป็นจำนวนมาก ทำให้มีความต้องการใช้พื้นที่สูง ทั้งพื้นที่อาคาร และบริเวณสำหรับจอดรถ และหน่วยงานยังสร้างปัญหาการจราจรคับคั่งรอบๆ บริเวณ ตลอดจนพื้นที่เป็นปัญหาต่อชุมชน จึงสมควรย้ายออกจากพื้นที่ดั้งเดิม เพื่อไปตั้งในที่ตั้งอื่นๆ ที่เหมาะสม

3. มาตรการที่นำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายฯ ที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่

- มาตรการชั่วคราวในการควบคุมการก่อสร้างอาคารภาครัฐบาล เพื่อพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการฯ
 - มาตรการสนับสนุนด้านงบประมาณแก่หน่วยงานในการดำเนินการ เช่น สนับสนุนโครงการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่ว่าง , การย้ายสถานที่ราชการ เป็นต้น
 - มาตรการควบคุมการก่อสร้างอาคารที่มีผลบังคับใช้กับภาคเอกชน ได้แก่ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และประกาศของกทม.
4. การควบคุมให้เป็นไปตามแนวนโยบายและแนวทางที่กำหนด
- การติดตาม ประเมินผลของการดำเนินโครงการตามมติคณะกรรมการฯ
 - การมอบหมายให้หน่วยงานปฏิบัติ ดำเนินการและรายงานผลต่อคณะกรรมการฯ
 - การปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ

3.3.2 มาตรการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.3.2.1 มาตรการที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ มาตรการที่มีวัตถุประสงค์และหลักการในการออกมาตรการเพื่อใช้บังคับเฉพาะพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์เท่านั้น เป็นกฎหมายท้องถิ่น ซึ่งได้แก่

- กฎหมายผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2541-2545)
- ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก พ.ศ. 2530
- ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่องการกำหนดแบบแปลน แผนผัง และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของห้องแถว ตึกแถว ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก พ.ศ. 2531

3.3.2.2 **มาตรการที่เกี่ยวข้องเนื่อง** คือ มาตรการที่มีลักษณะเป็นบรรทัดฐาน สามารถนำไปใช้ได้กับทุกบริเวณ ซึ่งได้แก่

- ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2544 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ 116 พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

การศึกษามาตรการที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ จะสรุปเฉพาะสาระสำคัญของมาตรการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นมาตรการควบคุมที่เจาะจง มีผลต่อการพัฒนาที่ทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของพื้นที่

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกฎหมายผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2541-2545)

กำหนดให้พื้นที่บริเวณเสาชิงช้าอยู่ใน การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย (หมายเลข 11.2) ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หัตถอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว พาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการและการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเท่านั้น มีการห้ามอาคารประกอบการค้า ประเภทที่ก่อให้เกิดความน่ารังเกียจและเป็นอันตรายแก่สุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการห้ามการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอยู่อาศัยและพาณิชยกรรมที่เป็นอาคารขนาดใหญ่หรืออาคารสูง (ห้ามอาคารพื้นที่ใช้สอยไม่เกิน 2,000 ตร.ม.) นอกจากนี้การใช้ที่ดินประเภทริมฝั่งคลอง กำหนดให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งคลองไม่น้อยกว่า 3.00 เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำ การสาธารณูปโภค เขื่อน รั้ว หรือกำแพง

สรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาของข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก พ.ศ. 2530

- ข้อบัญญัติฯ นี้ ใช้บังคับภายในบริเวณที่เรียกว่า กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม 2530 เป็นต้นไป อาคารที่มีการสร้างมาก่อนและขัดกับรายละเอียดในข้อบัญญัตินี้ห้ามทำการตัดแปลงใดๆ ทั้งสิ้น

- มีการจัดพื้นที่เพื่อควบคุมทั้งหมดออกเป็น 10 บริเวณ โดยพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จัดอยู่ในบริเวณที่ 2 มี การควบคุมทางกายภาพสำหรับพื้นที่ของเอกชน ใน 3 ลักษณะคือ การควบคุมความสูง ประเภทและขนาดของกิจกรรม และป้ายร้านค้า (จัดอยู่ในบริเวณที่มีลักษณะการควบคุมเหมือนกับบริเวณที่ 1 และ 3) การก่อสร้าง ดัดแปลงอาคารต้องอยู่ภายใต้การควบคุมความสูง กิจกรรม และประเภทของอาคาร โดย
- การควบคุมความสูง อนุญาตให้อาคารที่จะทำการก่อสร้าง ดัดแปลงมีความสูงได้ไม่เกิน 16.00 เมตร
- การควบคุมกิจกรรม เป็นการควบคุมประเภทของกิจกรรมและขนาดการใช้พื้นที่ของกิจกรรม ที่คล้ายคลึงกับกฎหมายผังเมืองกรุงเทพมหานคร เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่สามารถรองรับความต้องการทั่วไป ไม่อนุญาตให้มีอาคารขนาดใหญ่ ที่มีการใช้ลักษณะกิจกรรมรูปแบบเดียวกันรวมทุกชั้นไม่เกิน 300 ตารางเมตร (ยกเว้นสถานที่เก็บสินค้า ห้ามมีพื้นที่เกิน 80 ตารางเมตร และอาคารของทางราชการ) ทั้งยังต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ดึงดูดคนหรือการจราจรจนเกินความสามารถในการรองรับ และต้องไม่เสี่ยงต่ออัคคีภัย เพื่อเป็นการไม่สร้างมลภาวะและทำลายสิ่งที่มีคุณค่าในบริเวณ อีกทั้งยังมี การควบคุมอาคารประเภทตึกแถว ห้องแถว โดยการห้ามก่อสร้างใหม่ ยกเว้นการก่อสร้างเพื่อทดแทนอาคารเดิม โดยให้ยึดปฏิบัติตามประกาศกรุงเทพมหานคร 2531 ส่วนอาคารตึกแถวที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ในการก่อสร้างใหม่ทดแทนจะได้รับการยกเว้นในเรื่องของระยะร่นของแนวอาคาร โดยต้องมีขนาดและรูปแบบเหมือนกับอาคารเดิม
- การควบคุมป้าย พื้นที่รวมกันไม่เกิน 5 ตารางเมตร

สรุปสาระสำคัญของประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่องการกำหนดแบบแปลน แมนนัง และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของห้องแถว ตึกแถว ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก พ.ศ. 2531

- ใช้ในกรณีที่มีการทำการก่อสร้าง ดัดแปลงเพื่อทดแทนอาคาร ห้องแถวหรือตึกแถวที่มีสภาพชำรุดหรือถูกเพลิงไหม้ แต่ทั้งนี้ยกเว้นไม่ใช่บังคับในกรณีของตึกแถวที่ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานแล้วตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน
- การกำหนดความกว้าง ความลึก ที่ว่าง แนวอาคารระยะร่นของอาคารและที่จอดรถยนต์ ให้เป็นไปตาม พรบ.ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2544
- การกำหนดลักษณะทางสถาปัตยกรรม มีการควบคุมรูปแบบของอาคาร โดยหลังคาให้เป็นหลังคาทรงจั่วหรือปั้นหยา มีความลาดชันไม่น้อยกว่า 30 องศา มีส่วนของหลังคาไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของความลึกของคูหา หรือไม่น้อยกว่า 3.50 เมตร กันสาดมีความลาดชันไม่น้อยกว่า 8 องศา ส่วนวัสดุ สี ขนาด และสัดส่วนของช่อง

เปิดผนังให้กลมกลืนกับอาคารเดิม หรืออาคารข้างเคียง ทั้งนี้ห้ามติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ เครื่องปรับอากาศ เสาอากาศหรืออื่นๆ ด้านหน้าอาคาร

3.3.3 ผังแม่บทในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ *

เป็นการจัดทำแม่บทและแผนการบริหารจัดการเบื้องต้นในการจัดกรอบและแนวทางในขั้นเตรียมการก่อนนำไปปฏิบัติจริง จำนวนโครงการทั้งหมด 20 โครงการ มีโครงการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพื้นที่ศึกษา ได้แก่

กลุ่มโครงการระยะต้น

3.3.3.1 กลุ่มโครงการบริเวณป้อมมหากาฬ วัดเทพธิดาราม วัดราชนัคดารามและภูเขาทอง ที่ประกอบด้วยโครงการอนุรักษ์และปรับปรุงป้อมมหากาฬ โครงการปรับปรุงบริเวณข้างวัดเทพธิดาและวัดราชนัคดาราม และโครงการจัดสวนสาธารณะภูเขาทอง

3.3.3.2 โครงการสถานเอนกประสงค์เพื่อกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม บริเวณหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม และศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

กลุ่มโครงการระยะกลาง

3.3.3.3 โครงการจัดทางเดินตลอดแนวคลองคูเมืองเดิม คลองรอบกรุง คลองหลอดเหนือและใต้

3.3.3.4 โครงการจัดระเบียบย่านพักอาศัยบริเวณหลังอาคารราชดำเนิน

3.3.3.1 กลุ่มโครงการบริเวณป้อมมหากาฬ วัดเทพธิดาราม วัดราชนัคดารามและภูเขาทอง (งบประมาณรวมทั้งหมด 999.37 ล้านบาท)

จากแผนผังที่ 3-19 จะพบว่า แนวความคิดหลักของทั้ง 3 โครงการ คือ การเพิ่มพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ เพื่อเป็นลานเปิดโล่งเชื่อมโยงและเน้นโบราณสถานที่มีอยู่ในพื้นที่โครงการให้มีความสัมพันธ์กัน โดยมีแนวเปิดโล่งบริเวณริมถนนมหาไชยและคลองรอบกรุงทั้ง 2 ซ้างทาง เริ่มตั้งแต่บริเวณป้อมพระมหากาฬ จนถึงถนนบำรุงเมือง โดยตัดเข้าไปถึงบริเวณริมคลองมหานาค และพื้นที่ริมคลองหลอดข้างวัดเทพธิดารามและวัดราชนัคดาราม ส่วนการเชื่อมโยงทางสัญจร จะเน้นแนวถนนบริพัตร เป็นทางเชื่อมโยงหลัก และเป็นทางขึ้นภูเขาทอง

3.3.3.2 โครงการจัดทางเดินตลอดแนวคลองคูเมืองเดิม คลองรอบกรุง คลองหลอดเหนือและใต้

ในส่วนของคลองหลอดวัดเทพธิดารามนั้น งบประมาณได้คิดรวมกับโครงการจัดระเบียบย่านพักอาศัยบริเวณหลังอาคารราชดำเนิน จากสภาพของคลองหลอดเหนือที่มีขนาด

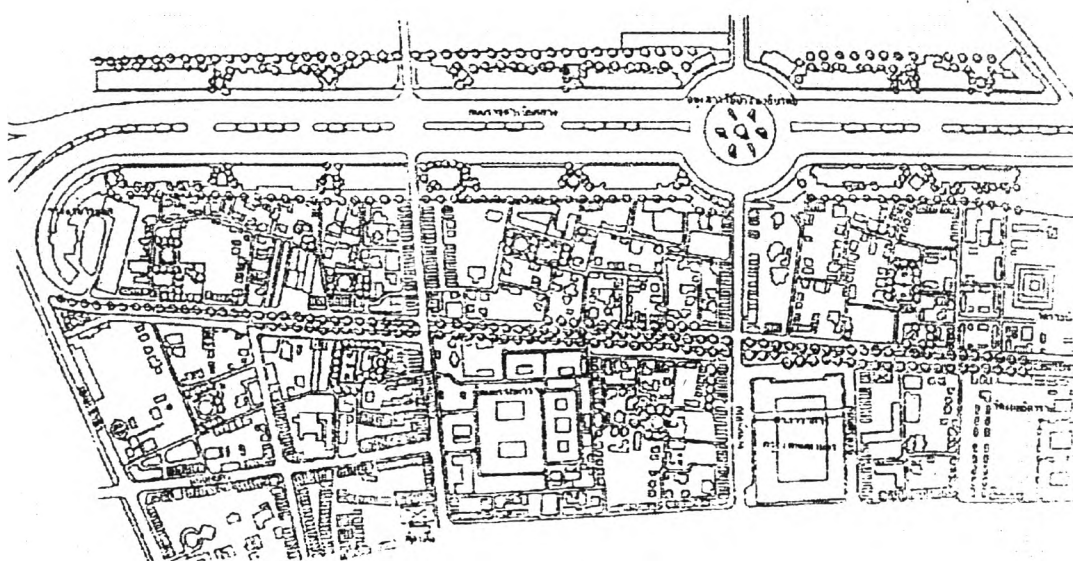
* คุรยละเอียดเพิ่มเติมในบริษัท ชินครอนกรุ๊ป แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม , 2538.

3.3.3.3 โครงการจัดระเบียบย่านพักอาศัยบริเวณหลังอาคารราชดำเนิน (งบประมาณทั้งหมด 333.80 ล้านบาท ทั้งนี้รวมงบประมาณโครงการจัดทางเดินตลอดแนวคลองตลอดเหนือ)

แนวความคิดในการกำหนดโครงการ คือ ปรับปรุงและจัดระบบที่อยู่อาศัยบริเวณหลังอาคารราชดำเนินกลางให้มีความหนาแน่นปานกลาง

แนวความคิดโครงการ คือ

- จัดให้มีที่ว่างของชุมชนเป็นสนามเด็กเล่น สนามกีฬาและสวนหย่อม เพื่อส่งเสริมคุณภาพความเป็นอยู่ของชุมชนที่ดี โดยใช้พื้นที่ว่างเปล่าซึ่งมีอยู่ในพื้นที่
- จัดระบบสาธารณูปโภคชุมชน ให้เป็นระเบียบและถูกสุขลักษณะ

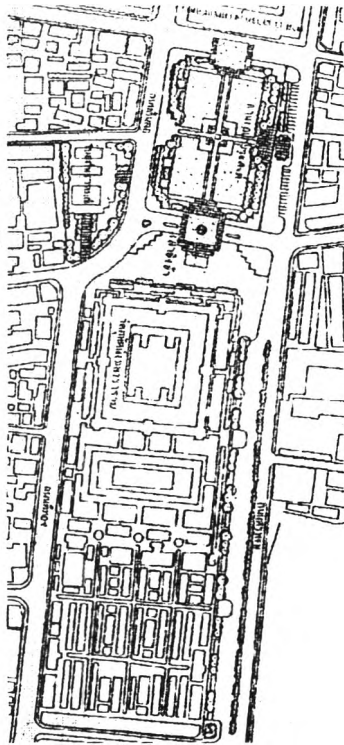
แผนผังที่ 3-20 ผังบริเวณโครงการจัดระเบียบย่านพักอาศัยบริเวณหลังอาคารราชดำเนิน

3.3.3.4 โครงการลานเอนกประสงค์เพื่อกิจกรรมด้านวัฒนธรรม บริเวณหน้าวัดสุทัศน์ เทพวรารามและศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร (งบประมาณทั้งหมด 114.54 ล้านบาท)

แนวความคิดในการกำหนดโครงการ คือปรับปรุงลานเสาชิงช้า ให้เป็นลานเอนกประสงค์ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อพิธีการต่างๆ

แนวความคิดโครงการ คือ

- เปิดมุมมองโบสถ์พราหมณ์ โดยรื้อถอนอาคารด้านหน้าออกและปรับปรุงพื้นที่ให้สัมพันธ์และกลมกลืนกับลานเอนกประสงค์บริเวณหน้าวัดสุทัศน์ เทพวราราม และศาลาว่าการกทม.
- จัดลานเอนกประสงค์เพื่อกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม-ประเพณี สามารถส่งเสริมความสวยงามของโบราณสถานและอ้างอิงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ในบริเวณ

- ปรับปรุงถนนบำรุงเมืองระหว่างเสาชิงช้า ให้เป็นทางสะดวกเพื่อให้รถวิ่งช้าลง และให้ความรู้สึกว่าจะเข้ามาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว
- สร้างทางเดินเท้า บนถนนบำรุงเมืองมุ่งสู่พระบรมมหาราชวัง
- จัดพื้นที่สวนสาธารณะบริเวณข้างวัดสุทัศน์เทพวราราม และสวนสาธารณะเรือนจำกลาง (สวนรมณีนาถ) ให้เกิดความสอดคล้องกับกิจกรรมในพื้นที่

แผนผังที่ 3-21 ผังบริเวณโครงการลานเอนกประสงค์เพื่อกิจกรรมด้านวัฒนธรรม บริเวณหน้าวัดสุทัศน์เทพวรารามและศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาโครงการผังแม่บทที่เกี่ยวข้องทั้งหมด พบว่าแนวความคิดหลักที่มีลักษณะโดยรวมสัมพันธ์กันของโครงการที่เกี่ยวข้องต่างๆ คือ

แนวทางในการพัฒนาเส้นทางเท้าสู่พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
สร้างเส้นทางเดินเท้าที่ต่อเนื่องริมถนนบำรุงเมือง จากพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าไปสู่พระบรมมหาราชวัง

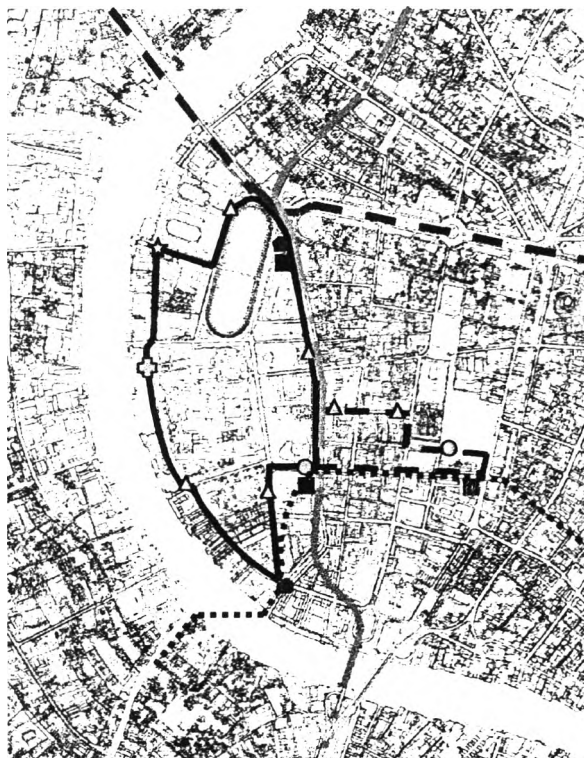
แนวทางการเชื่อมโยงของระบบพื้นที่ว่าง การเพิ่มพื้นที่เปิดโล่งสีเขียวเพื่อเปิดมุมมอง และเน้นโบราณสถานที่มีความสำคัญ โดยใช้แนวการสัญจรทางน้ำเดิมเป็นเส้นทางเชื่อมโยง และเปิดเป็นพื้นที่โล่งสำหรับทางเท้า ริมคลองหลอดเหนือ 2 ซ้างทางตลอดแนว แบ่งเป็น

- การเชื่อมพื้นที่เปิดโล่งจากสนามหลวง (พระบรมมหาราชวัง) มายังพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะบริเวณศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร และลานเสาชิงช้า (ศูนย์กลางพระนคร) และต่อไปยังพื้นที่เปิดโล่งบริเวณป้อมมหากาฬและภูเขาทอง (ศูนย์นันทนาการและพื้นที่ติดแนวกำแพงเมือง)
- การเชื่อมทางสัญจรหลักทางน้ำระหว่างคลองหลอดเหนือและใต้ โดยมีแนวทางสัญจรออกจากศาลาว่าการกรุงเทพมหานครและลานคนเมืองไปตามแนวถนนศิริพงษ์ (ในแผนแม่บทเสนอให้มีการรื้อฟื้นคลองข้างวัดสุทัศน์เทพวรารามเดิม) ต่อไปยังสวนสาธารณะข้างวัดสุทัศน์ฯ เพื่อไปยังพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ (สวนรมณีนาถ) ที่อยู่ริมคลองหลอดใต้ (คลองหลอดวัดราชบพิธ)
- การเชื่อมระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าและริมคลองหลอดวัดราชนัลดา นอกจากพื้นที่ของอาคารทางศาสนาที่

สำคัญ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยโดยมีความสัมพันธ์กับที่อยู่อาศัยหลังถนนราชดำเนิน โดยมีแนวทางในปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเสมือนเป็นตัวแทนที่พักอาศัยของประชาชนในเกาะรัตนโกสินทร์ตามยุคสมัย

3.3.4 โครงการคมนาคมขนส่งมวลชน

โครงการขนส่งมวลชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในปัจจุบัน ได้แก่ โครงการขนส่งมวลชนหลักรถไฟฟ้าใต้ดินและโครงการขนส่งมวลชนเสริมรถรางไฟฟ้าในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการสัญจรในรูปแบบของระบบขนส่งมวลชนให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับพื้นที่ ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีการเสนอแนะระบบ เส้นทางและที่ตั้งของสถานีรถรางไฟฟ้าในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน* เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ส่วนเส้นทางของรถรางไฟฟ้าในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกนั้นควรที่จะเชื่อมต่อกันได้ในอนาคต สาระสำคัญของโครงการขนส่งมวลชนหลักที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาสรุปได้ดังนี้

แผนผังที่ 3-22 แสดงเส้นทางระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า

สัญลักษณ์

- — — — — โครงการข่ายระบบขนส่งมวลชนสายสีเขียว
- โครงการข่ายระบบขนส่งมวลชนสายสีน้ำเงิน
- โครงการข่ายระบบขนส่งมวลชนสายสีส้ม
- โครงการข่ายระบบรถรางไฟฟ้าสายหลัก
- - - - - โครงการข่ายระบบรถรางไฟฟ้าสายรอง
- สถานีต้นทางหลัก
- △ สถานีย่อย
- ⊕ สถานีหลักที่เชื่อมต่อกับสถานีที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ
- ☆ สถานีที่เชื่อมต่อกับท่าเรือหลัก
- สถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน
- ⬠ สถานีหลักเชื่อมต่อกับสถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน

ที่มา : โครงการจ้างศึกษาและประชาพิจารณ์ระบบขนส่งมวลชนเสริมรถรางไฟฟ้าในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน . หน้า 6-40.

สถานีรถรางไฟฟ้าที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ได้แก่

สถานีสวนรมณีนารถ เป็นสถานีต้นทางของเส้นทางรอง ซึ่งกำหนดให้เป็นจุดที่รถทัวร์ขนาดเล็กมาส่งนักท่องเที่ยวลงเพื่อให้ต่อเข้าสู่ระบบรถรางไฟฟ้าไปยังกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ดังนั้นสถานีนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางเข้าสู่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในอีกทางหนึ่ง

* ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. โครงการจ้างศึกษาและประชาพิจารณ์ระบบขนส่งมวลชนเสริมรถรางไฟฟ้าในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน . (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอักษรโสภณ ,2544)

สถานีวัดสุทัศนเทพวราราม เป็นสถานีย่อย ขนาดเล็กที่คาดว่าจะมีปริมาณผู้ใช้ไม่มากนัก เป็นสถานีที่อยู่บนทางเท้าที่มีขนาดเล็กมาก จนไม่สามารถสร้างที่พักผู้โดยสาร

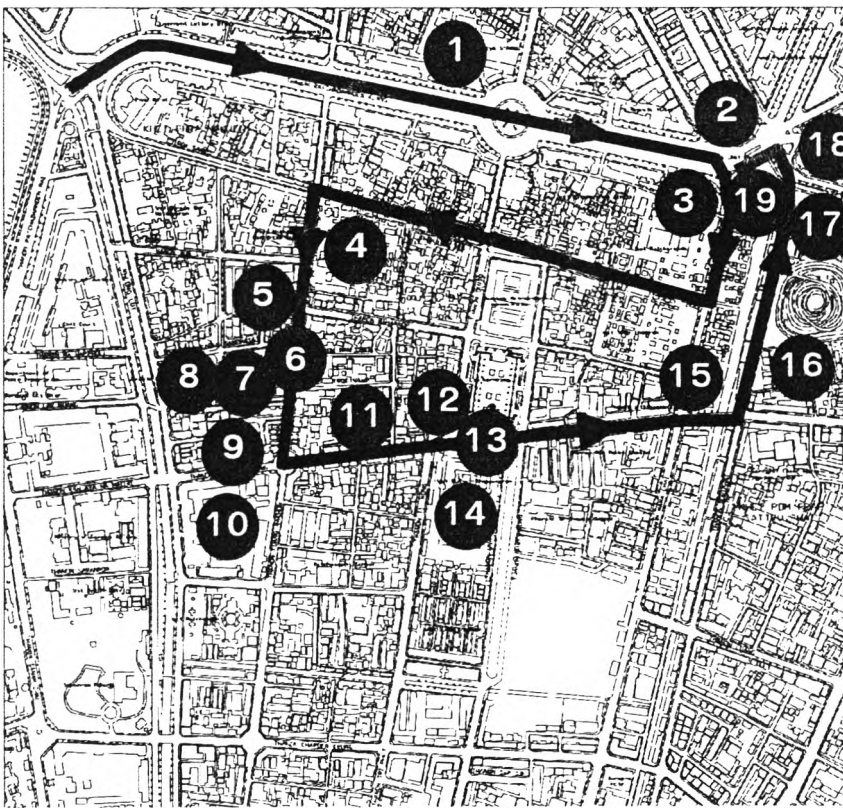
การคาดการณ์ปริมาณผู้โดยสารและอัตราค่าโดยสาร จากการวิเคราะห์สรุป ในปี พ.ศ.2548 จะมีจำนวนผู้ใช้บริการรถรางไฟฟ้า ดังนี้

ในวันทำงานปกติ	จะมีผู้ใช้รถราง ประมาณ	7,000 คนต่อวัน
ในวันหยุดสุดสัปดาห์	จะมีผู้ใช้รถราง ประมาณ	15,400 คนต่อวัน

เพราะฉะนั้นจำนวนผู้ใช้บริการรถรางใน 1 ปี ประมาณ 3,421,600 คนต่อปี คาดว่าจำนวนผู้โดยสารจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.8 ต่อปี โดยอัตราค่าโดยสารของตัวให้นักท่องเที่ยวในลักษณะตัววัน ควรจะอยู่ที่ 35 บาท

3.3.5 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว คู่มือท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์

เป็นคู่มือผ่านพับที่จัดทำขึ้นโดยศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร เพื่อเผยแพร่ไปสู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประกอบด้วยเส้นทางเดินเท้าเที่ยวชมสถานที่สำคัญในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 เส้นทาง ในส่วนของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าได้จัดอยู่ในเส้นทางที่ 3 โดยมีเส้นทางตามแผนผังที่ 3-23 และผ่านตามสถานที่สำคัญดังนี้

1. ถนนและอาคารบนถนนราชดำเนินกลาง
2. สะพานผ่านฟ้าลีลาศ
3. สวนพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์
4. วัดมเหยงคณ์พาราม
5. ศาลเจ้าพ่อเสือ
6. ชุมประดิวังแห่งสรรพศาสตร์ศุภกิจ
7. โรงเรียนตะละภักศึกษา
8. และ 9. ดิถุแกวแห่งนราและแห่งภูธร
10. กระทรวงมหาดไทย
11. ถนนบำรุงเมืองและดิถุแกวเก๋าริมถนน
12. โบสถ์พราหมณ์ หรือเทวสถาน
13. เสาชิงช้า
14. วัดสุทัศนเทพวรารามวรวิหาร
15. สะพานสมมตอมรรค
16. วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร
17. สะพานมหาตมอุทิศ
18. กรมโยธาธิการ
19. ป้อมมหาเทพ

แผนผังที่ 3-23

แสดงเส้นทางเดินเท้าท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ เส้นทางที่ 3 พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนกลาง ตามคู่มือการท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์, ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร